



Klassivõitlus

PoE¹⁵
385

№ 148 - 149

Oktoober
November

1 9 3 2

«Külvaja» kirjastus

KLASSIVÕITLUS

№ 148-149

Oktoober-November

1932

Viisteist aastat Oktoobrirevolutsiooni

Viisteist aastat tagasi Oktoobrirevolutsioon Venemaal haaras võimu kodanluse käest ja andis ta üle proletariaadile.

Ära kasutades Pariisi Kommuuna 1871. a. suurt õppetundi, minnes Marxi ja Lenini poolt näidatud teed mööda, pani vene proletariaat nõukogudevõimu kujul maksma oma diktatuuri ühel kuuendikul maakeral.

Oktoobrirevolutsioon avas uue peatüki ilma ajaloos — **proletaarse ilmarevolutsiooni peatüki.**

Sündinud ilmasõja tules, kapitalismi sügava kriisi silmapilgul, hulkade võitluses leiva, vabaduse ja rahu eest, võttis nõukogudevõim oma olemasolu esimestest päevadest peale endale lipukirjaks kapitalismi täielise hävitamise, feodaal-kodanlise Venemaa varemetele sotsialistlike ühiskonna ehitamise ja võitluse sotsialismi võidu eest kogu ilmas.

Selle lipu all proletaarne diktatuur mitte ükski ei kuulutanud välja, vaid ka teostas terve meie maa elu põhjaliku ümberkorraldamise laialdast kava.

Oma olemasolu esimestel päevadel andis nõukogudevõim purustava hoobi imperialistlikele sõjale, pöördudes kõikide rahvaste ja valitsuste poole ettepanekuga lõpetada sõda ja pöörata sõjariistad oma imperialistide vastu sisemaal.

Proletariaadi diktatuur, **võõrandades mõisnikkudelt maad** ja andessed töötavale talurahvale, tegi lõpu feodalismi jäänustele, hävitas lõpulikult mõisnikkude surve ja võitis proletariaadi poole talurahva põhilugad liitlastena võitluseks sotsialismi eest.

Võttes eraomanikkude — kapitalistide käest ära pangad, vabrikud, tehased ja kaevandused, nõukogudevõim **hävitas juurteni kodanluse majanduslise ja poliitilise võimu** ja pani alguse maa kogu majanduse sotsialistilisele ümberkorraldamisele.

Nõukogudevõim teostas kõikide varem tsarismi ja vene imperialismi poolt rõhu-

tud **rahvaste täielise enesemääramisõiguse** oma saatuse korraldamiseks. Toetudes töötavate hulkade revolutsioonilisele jõule, organi-eerisid sajad rahvad Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide vennaliku liidu, kus pole nõrgemate rahvaste kurnamist tugevamate poolt, kus eesrinna maad aitavad mahajäänutel tõsta oma majandust uue tehnika ja industrialiseerimise alusel ja arendada sotsialistlikult kultuuri rahvuslises vormis, kus pole rahvuslist ja rassilist vaenu, kus kõik üksmeelselt ehitavad sotsialismi.

Oktoobrirevolutsioon hävitas **töötava naise häbistava õigusetuse ja orjuse**, ja seades teda töötava mehega täielise üheõigusluse tingimustesse, vabastas laialiste naishulkade loova jõu võitluseks sotsialismi eest.

Nõukogud organi-seerisid kukutatud kodanlike klasside vastupanu halastamatu mahasurumise ja hakkasid ühtlasi teostama kõige järjekindlamat **laialist proletaarset demokraatiat**, miljonite demokraatiat; kindlustades nende loova jõu, energia ja revolutsioonilise vaimustuse ennenagemata õitsengut.

Proletariaadi võim löi oma **Punaväe**, proletaarse revolutsiooni armee ja teised revolutsioonilised kaitseorganid. Ta löi **tagasi imperialistide interventsiooni**, lugematud valgekaardlised ja kulaklised ülestõusud, eriteadlaste kontrevolutsioonilise osa sabotaashi ja kahjutegemise, klassivaenlase korduvad katsed nõukogudevõimu purustada ja täiesti hävitada.

Ära käies kangelasliku tee läbi nälja, majanduslise languse, kodusõja ja imperialistilise interventsiooni, ära võites kuulmatud raskused, sammis nõukogudevõim kindlasti võidult võidule, kindlustades iga päevaga maa majanduslist ja poliitilist tugevust, laiendades võitu kultuurirevolutsiooni väerinnal, kindlustades oma simeid kõigi maade töötavate hulkade revolutsioonilise eelväega.

Muutes nõukogudemaa proletariaadi diktatuuri ligipääsematuks kindluseks, suurendades aastast aastasse tema **erikaalu rahvusvahelisel areenil**, nõukogudevõim sundis endaga kui määratu jõuga arvestama sotsialismi kurjemaid vaenlasi — kogu imperialistlikku ilma.

Kätte võites kodusõjas oma õiguse olemasoluks ja edaspidiseks arenguks uuel sotsialistlikel teel, muutus proletaarse diktatuuri maa **proletaarse ilmarevolutsiooni kõige suuremaks toeks**.

Praegu seisab Nõukogudemaa kogu vana kapitalistliku ilma vastas kõigi maade töötavate hulkade ja rõhutute isamaana, ähvardava hoiatusena imperialistlikule ilmale, seisab kogu ilma kommünismi võitlusipuna.

Rahvusvaheline proletariaat, töötavad ja rõhutatud mõlemal maakera poolel, pühitavad Oktoobri viieteistkümnendat aastapäeva, kui oma kõige suuremat püha, tehes kokkuvõtet ärakäidud teest. Rahvusvaheline proletariaat märgib ära **sotsialismi jõudude, proletaarse ilmarevolutsiooni jõudude määratud kasvu ja samaaegset ilmakapitalismi kõigi seisukohade teravat nõrgenemist**.

Nõukogude Liit — kõigi maade töötavate hulkade kodumaa — püsib lõpulikult ja kindlalt sotsialistlikel teel. Nõukogude Liidu proletariaat lõpetas leninlike partei juhtimisel sotsialistlike majanduse aluse ehitamise ja asub teise viisaastaku teostamisele, klassitu sotsialistliku ühiskonna valmishitamisele.

Võidukas **nõukogude lipp Hiina** territooriumi suurel osal, valgustades Oktoobri heleda leegina kogu Ida asumaid, äratades Indiat ja Indo-Hiinat, hävitades imperialismi vägevust, laiendab ja kindlustab proletaarse ilmarevolutsiooni väerinda.

Kapitalistlikes Euroopas läheneb proletaarne revolutsioon. Euroopa on juba süüdatud ühest otsast Hispaania revolutsioonilise kriisi eelduste kiirest kasvust Poolas ja Saksamaal. Kasvavad proletaarse ilmarevolutsiooni jõud linna ja maa proletariaadi streikides, töötute revolutsioonilises liikumises, talurahva ülestõusudes, asumaade revolutsioonides, imperialistlike sõjavägede sõdurite ja madruste revolutsioonilises liikumises, töötavate hulkade ühise väerinna laienemises võitluses kapitali pealetungi vastu, fashismi ja sõdade vastu, kommunistlike liikumise tormilises tõususes, Kommunistlike Internatsionaali järjekindlas kasvus.

Üleilmeline kapitalism, astudes ilmasõja algusega sügava üldkriisi ajajärku, saades tugeva hoobi Okoobris, mis kiskus ära kapitali võimu alt ühe kuuendiku maakerast, vaatamata oma ajutisele osalisele tugevnemisele, mitte ei kõvenenud, vaid **veereb järjekindlalt allapoole**. Kapitalismi jõud nõrgenevad vahetpidamata järjest süveneva majanduslike kriisi hävitavate hoopide all, hulkade kasvava revolutsioonilise vastupanu ja imperialistlike riikide vaheliste teravnevate vastuolude tagajärjel.

Oktoobri viieteistkümnendat aastapäeva võtab kogu ilma proletariaat vastu Idas uute sõdade alguse, uute otsustavate klassivõitluste lähenemise tingimustes. **Lõppes kapitalismi ajutine stabiliseerumine, läheneb uus sõdade ja revolutsioonide ajajärk**.

Lähenevates otsustavates klassivõitlustes on kogu ilma proletariaadile suuremaks toeks NSVL sotsialistlik ehitustöö, mis, vaatamata määratutele raskustele kapitalistliku ümbritsuse tingimustes, saavutanud ajaloolisi edusamme — laialiste töötavate hulkade suurema kangelaslikkuse ja loova töö, Üleliidulise Kommunistlike Partei õige pealiini, sotsialismi ehitava maa rahvusvahelise proletariaadi ja kogu Kommunistlike Internatsionaali poolt aktiivse toetamise tagajärjena.

Viieteist aasta kestes **elavad kõrvuti kaks ilma**: uus ja vana ilm, tõusva sotsialismi ja hävineva kapitalismi ilm. Täna rahvusvaheline proletariaat ühes kõigi kurnatavate ja rõhututega võrdleb kodanluse valitsemise ja proletariaadi valitsemise viieteistaasta lõpptulemusi. Ja need **kokkuvõtted räägivad igas suhtes sotsialismi kasuks**.

Nende viieteist aasta kestel Nõukogude Liit läks edasi hiiglasammul. Kuudega saavutati seda, milleks kapitalistlikel maadel kulus aastaid.

Nõukogude võimu olemasolu esimestel aastatel kodanlus ja sotsiaal-demokraatia rääkisid väsimatult tema paratamatust lähedastest hävinemisest. Kui Nõukogude võit kodusõjas purustas need ennustused, hakkasid klassivaenlased samuti väsimatult ennustama paratamatut nõukogude võimu läbikukkumist majanduslikel väerinnal. Ülesehitamise ajajärgu eduka lõpetamisega uue majanduspoliitika (Nep, Ump) alusel need ennustused asendusid vaenlaste väidetega, et nõukogude edusammud majanduslikel väerinnal kaugelki ei tähenda sotsialismi võitu, et sotsialism kukub läbi ja et Nõukogude Liidu

arenemine viib kapitalismi uuesti maksmapanekule. Esimese viisaastaku, laialise sotsialistilise pealetungi ja kõrgete industrialiseerimise tempode ja hulgalise kollektiviseerimise viisaasta, sotsialistilise majanduse alusmüüri ülesehitamise viisaasta edusammud hävitasid ka need ennustused. Nõukogude Liit astus juba ammu enne esimese viisaasta lõppu **sotsialismi ajajärku. Küsimus „kumb kumba“ on sismaal lõpulikult otsustatud sotsialismi kasuks.**

NSVL proletariaat näitas tegelikult kogu ilmale, mida suudab korda saata töölisklass, kes võtnud võimu oma kätte. NSVL töölisklass mitte üksnes ei hävitanud vägivaldselt kapitalistlikku eraomandust, mitte üksnes ei võitnud majanduslikku lagunemist ilma kapitalistide abita ja ei tulnud välja majanduslikust kriisist, vaid suurendas veel ühtlasi mitmekordselt maa rikkust, tõstis maa majanduse kõrgemale astmele ja kindlustas tema edaspidise tormilise kasvu uuel sotsialistilisel alusel.

Rahvusvaheline proletariaat märgib Oktoobri viieteistkümnendal aastapäeval ühtlasi ära ka **esimese viisaasta lõpetamist nelja aastaga**, kui sotsialismi hiiglavõitu.

Sotsialistilise viisaastaku neljas aasta läheneb lõpule. Nõukogude Liit seisab teise viisaastaku lävel.

Tööstuse ja põllupidamise alal loodi tööstusehiiglased, mis varustatud tehnika viimase sõna järgi, ja mis annavad võimaluse saavutada sotsialistilisel alusel valmistusjõudude tormilist arengut ja alatasa **tõsta laialiste töötavate hulkade heaolu ja elatistasapinda.**

Metallitööstuse, söetööstuse, masinaehituse, nahvtatööstuse, traktori-, põllutööstusinate tootmise alusel on esimene viisaastak **juba ületäidetud.** Nahvtatööstuse alal jõudis Nõukogude Liit teisele kohale ilmas, masinatööstuse alal võidab Nõukogude Liit käesoleval aastal teise, põllutööstusinate tööstuse alal aga — esimese koha ilmas. Sellega teostatakse hüüdsõna „järele jõuda ja mööda minna lähema 10 aasta kestel eesrinna kapitalistlistest maa-dest tehnilis-majanduslikes suhtes“. Nende edusammude tõttu Nõukogude Liit saavutab juba lähematel aastatel täielise ripumatus kapitalistlikust ilmast tehnilis-majanduslikes suhtes.

Ületäidetud on viisaasta ka kõige raskemal sotsialistilise ehitustöö alal — **põllumajanduse sotsialistilise ümberehitamise alal.** Juba praegu on 61,5 prots. talurahvast kollektiviseeritud, 70 prots. kogu maa külvipinnast kuulub kolhoosidele. 81 prots.

N. Liidu külvipinnast harib sotsialistiline sektor. NSVL põllumajandus muutus iganenud, mahajäänud, tükeldatud, armelust väikemajapidamisest, kus maad hariti ürgajast päritud primitiivse adraga, ilma kõige suuremaks põllumajanduseks, kus maad haritakse kõrget tööviljakust kindlustavate uuemate põllutööriistade, masinate ja traktorite kolonnedega.

Tuhandete masina- ja traktorijaamade abil haritakse põllud. Kõrbed niisutatakse, stepiraioonid haritakse üles, viljakandmatud tasandikud muudetakse viljakandvateks. Alalõpmata muudetakse uued maad alad kultuurmaaks, kasvavad uued tööstuskeskkohad, ehitatakse uued linnad, ehitatakse ümber vanad. Kümned uued elektrijaamad panevad liikuma uuesti ehitatud vabrikud ja tehased, valgustavad kõige kaugemaid külasid, väljatõrjudes küünalt ja peergu. Mahajäänud ja kirjaoskamatu Venemaa tungib kindlalt edasi heaolu, valguse, sotsialismi poole.

Täielist vastandit kujutab endast **kapitalismi 14-aastane pealesõjaaegne areng.**

Esimeste revolutsioonivõitluste laine mahasurumine 1918.—1923. a., ajutine stabiliseerumine, ratsionaliseerimine ja käesolev majanduslik kriis — niisugune on kapitalismi pealesõjaaegse arengu tee, kasvava viletsuse, miljonliste töötavate hulkade kasvava kurnamise ja rõhumise tee.

Ennenägematult terava kestva ja sügava majandusliku kriisi hoopide all paisati kapitalism aastakümnete võrd tagasi — XIX sajandi tasapinnale. Tööstus langeb kuu-kuult, heites tänavale kümneid miljoneid töötuid. Ainult üks tööstusala kasvab alatasa — sõja tööstus. Krediidid süsteemi tugevat vapustust ja inflatsiooni elavad ülepea kõik kapitalistlikud riigid. Kapitalistlike riikide põllumajandus pealesõjaaegsel ajajärgul ei pääse välja kehvast põllumajanduslikust kriisist. 1914. a. saadik järjest teravnev ja süvenev maailma põllumajanduse kriis viis kapitalistlike maade põllumajanduse paljude aastakümnete võrd tagurpidi.

Langevad vilja hinnad, kasvavad maksud ja võlad suruvad raskelt talurahva õlgadel. Miljonid töötavad talunikud on sunnitud äramüüma oma maja ja maa, ning proletariseeruvad hulgaliselt. Ja see kõik toimub samal ajal kui Nõukogude Liit üle elab kiiret tõusu, mis võimalik on ainult sotsialismi tingimustes.

Samal ajal kui tööpuudus kapitalistlikes ilmas võtnud enneolematu ulatuse, **kadus Nõukogude Liidus tööpuudus täieliselt**, kuigi esimeses viisaastas tööpuuduse täie-

list likvideerimist veel ettenähtud ei olnud. Kümned tuhanded kapitalistliste maade töötud leidsid omale tööd NSVLiidus.

Samal ajal, kui kapitalistlistel maadel hulkade vaesenemine ja nälg võtavad kohutava ulatuse, NSVL töölisklassi, laiema kolhoosnikkude hulkade, kui ka teenijate aineeline tasapind tõuseb iga aastaga. Töölise ja teenijate üldarv ulatas 1931. a. hiigla arvuni 18 mln. inimeseni mis kasvanud ühe aastaga 3 mln. inimese võrra. Töölise töötasu kerkis sama aastaga 16 prots. Kolme viimase aastaga tööpuuduse puudumise tõttu, tõusis töölisperekonna tulu 60 prots. Väljaminekud töölise sotsiaaluoluliseks otstarbeks (puhkemajad, kurrordid) teevad välja hiiglasumma 3¹/₂ miljardi rubla aastas.

Silmapaistvad on Nõukogude Liidu **kultuurirevolutsiooni** saavutused vastandina sügavale kultuuri revolutsioonile kapitalistlistel maadel.

Sotsialistiline industrialiseerimine ja kollektiviseerimine nõuab miljoneid kultuurseid, tehnilisi kvalifitseeritud instruktore, töölisi, organisaatoreid. Samal ajal kui kapitalistlistel maadel vähendatakse rahvahariduse eelarvet, koolid suletakse, miljonid proletaarset noorsugu nälgivad ja on väljapääsmatus ainelises seisukorras ja on täielise väljavaadete puudumise ning meeletehete olukorras, — NSVL-s teostub hiiglasulatuses tulevaste aktiivsete ja teadlikkude sotsialismi ülesehitajate ettevalmistus. Juba 1931. a. lõpus oli ülikoolides, tehnilistes ülikoolides, tehnikumides ja töölisfakultetidest õppijate arv üle 3 mln. inimese. See arv kasvab iga päevaga. Eila alles kirjaoskamatu, harimata maa muutub juba täieliselt kirjaoskajaks maaks, üldise laste sunduslise seitsme- ja kümneaastase õpetuse, uue sotsiaalse kultuuri maaks.

Ainult NSVLiidus vaatavad mees- ja naistööline julgelt oma laste tuleviku peale. Ainult NSVLiidus noorsugu on täis kindlust ja vaimustust, olles teadlik oma murest ajaloolisest ülesandest ja oma loova jõu laialisest tarvitamise ulatusest, oma energia otstarbekohasest kasutamisest suurte sihtide saavutamiseks.

Kõik need edusammud on saavutatud **Nõukogude Liidu enamlike partei juhtimisel**, kes oskas partei pealiini alusel, sotsialistlike industrialiseerimise hüüdsõna all mobiliseerida kõige laiemaid hulki sotsialistlikele võistlusele, lõõktoole, õhutada miljoniliste hulkade loovat tegevust, organiseerida ja juhtida teda. Alates sotsialistlike ehitustööd Lenini geniaalsel juhtimisel ja teda laialiselt teostades Lenini

kõige parema õpilase, ÜK(e)P ja Kominterni juhi Stalini juhtimisel, organiseerib enamlaste partei seda ehitustööd ja juhib teda Marxi-Lenini õpetuste põhjal, leppimatus võitluses parempoolse oportunisti ja „pahempoolse“ kallaku, niisama ka nende suhtes igasuguse leplikkuse vastu, ja **mobiliseerib tema teostamiseks laialisi hulke.**

Saavutatud edu põhjal NSVL proletariaat, täis kindlust oma jõusse, seab üles **teise viisaastaku ajaloolised ülesanded.**

Teises viisaastakus Nõukogude Liidu proletariaat seab endale ülesandeks **kapitalistlike olluste ja üldse klasside lõpuliku likvideerimise**, klassivahede ja kurnamise põhjuste hävitamise, kapitalismi kõigi jäänuste hävitamise majanduses ja inimeste teadvuses, kogu Nõukogude Liidu töötava elanikkonna muutmise teadlikkudeks ja aktiivseteks klassitu sotsialistlike ühiskonna ehitajateks.

Välja minnes neist suurtest ülesannetest teine viisaastak näeb ette **kõigi rahvamajandusealade täielist ümbervarustamist uema tehnika alusel tormiliselt areneva rahvamajanduse kõigi puuduste rahuldandega ja töötavate hulkade (eestkätt töölise ja kolhoosnikkude) heaolu tasapinna jätkavat tõstmist.**

Kuid selle suure kava teostamise teel seisavad veel suured raskused — **kasvu raskused. Neil raskustel ei ole midagi ühist kapitalistlike majanduse raskustega.** Kapitalistlistel maadel kauplused nõtkuvad toidu- ja riidekaupade hiiglatagavarade all, kuna vaeseks jäänud ja äranälginud hulgad ei suuda aga neid osta. Lõuna-Ameerika riikides hävitatakse määratul hulgal riisi, vilja ja kohvi. Kohvi tarvitatakse kütteainena, et ainult tõsta hinde, rahvahulgad aga surevad nälga. Nälgivate hulkade ja laialise tarvituse saaduste vahel seisab kapitalistlike eraomanduse müür. Tootmisjõudude kasv muutus kapitalistlikele majandusele progressiivsest jõust takistuseks.

NSVLiidus aga tööline, tehes hiigla edusamme oma ainelise seisukorra parandamisel, muutudes kultuuriselt mahajäänud, vähendudlikust allasurutud poolorjast sotsialismi eestvõitlejaks, ei saa veel rahuldada enda kiirelt kasvavaid nõudeid, olgugi, et ta iga päevaga rahuldab neid ikka paremini.

Elumajade ehitamine kasvab tormiliselt, tööline jättis juba ammu jumalaga keldrite ja pimedate nurkadega, kuid töölise ja naistööliste arv kasvab veel kiiremini, kui kõigi mõnusustega varustatud üute

majade arv. Riideid ja jalanõusid valmistatakse hulga rohkem kui enne revolutsiooni, kuid enne revolutsiooni sajamiljoniline talurahvas kandis seljas kaltse, jalas viiske, nüüd aga kannab ta saapaid ja riietub linna riidesse, — tema kasvav teenistust võimaldab tal rohkem osta, tema kerkiv kultuuritasapind aga arendab tema iga päevaga uusi nõudeid valgema ja ruumikama elutoa, mööbli, raamatute, ajalehtede, radio, kino järgi.

Ja kuigi nende saaduste toodang kasvab iga päevaga, neist siiski ei jätaku.

Talunik, kes enne revolutsiooni toitis end läbi aasta ainult musta leivaga, müües maksude maksmiseks ära mitte üksi vilja, vaid ka viimse kana, munad ja piima, see talumees söi kõhu täis ja jõi end purju ainult kaks korda aastas — lihavõtte pühade ja jõulu ajal. Nüüd aga tahab ta ühes oma lastega elada ja elab inimese kombel ja esitab elule ikka suuremaid nõudeid. Neid nõudeid rahuldatakse iga päevaga paremini, kuigi veel mitte küllaldiselt.

Just sellepärast on lähemate aastate tähtsamaks ülesandeks kiirtempo kogu tootmise suurendamine, veel kiirem maa tootmisjõudude arendamine.

Veel ei ole täidetud ettenähtud **tööviljakuse tõstmise plaan**, millest olenevad suure sotsialistliku plaani edaspidised edusammud. „Tööviljakus on lõppude lõpuks kõige tähtsam, peaasi uue ühiskonna korra võiduks. Kapitalism lõi pärisorjuse ajal ennenägematu tööviljakuse. Kapitalism võidetakse lõpulikult sellega, et sotsialism loob uue palju kõrgema tööviljakuse“ (Lenin).

Tormiliselt arenev tööstus nõuab ikka suuremat ja suuremat sisseseadete masinate tööstust.

Veel ei ole saavutatud plaanis ettenähtud viljasaagid, mille täitmisest väga tähtsal määral oleneb töötavate hulkade heaolu õige kasv. Sotsialistliku industrialiseerimise tempodest jääb alles tuntavalt maha transpordi areng. Seni kui need ülesanded pole lahendatud, kannatab selle äil talurahva laialiste hulkade varustamine tööstuskaupadega, kannatab ka linna varustamine põllumajanduse saadustega, jääb maha nõukogude kaubanduse areng, mis peab tõstma kõrgemale astmele sotsialistliku jaotamise.

Neil tähtsamatel väerindadel mahajäämise allikaks on veel mitte lõpuni hävitatud likvideeritud klasside vastupanu, nende jäänuste olemasolu linnas ja maal, tootmises ja riigiparaadis. Selle mahajäämise

allikaks on revolutsiooni poolt veel mitte lõpulikult ärapühitud eraomanduslikud püüded ja harjumised, individualistliku hingeelu jäänused, mis ei lase eilastel väikeeraomanikkudel kiiresti muutuda teadlikkudeks sotsialistlikeks töötajateks.

Ainult kangelaslikult võideldes oma suurte sihtide eest, ainult järjekindlalt jatkates kõigi vanade vaadete, kõigi konservatiivsete harjumuste purustamist, ainult halastamatult hävitades kõiki neid vaateid ja harjumusi tekitavaid põhjusi, NSVL proletariaat matab nad koos kodanluse laibaga ja kindlustab sotsialismi täielise võidu.

Neid kasvu raskusi tekitavad tähtsal määral ka välised põhjused, **nad olenevad ka kapitalistlikest ümbrusest.**

Ainult Nõukogudemaa pani üksi vastu ilma majanduskriisi hävitavale mõjule, kuid kokku puutudes kapitalistliku ilmaga ilmakaubanduse areenil, Nõukogude Liit saab kahju, mis oleneb tema kui vilja müüja ja alalhoidnud kõrgete trusteeeritud masinasaaduste hindadega masinasaaduste ostja seisukohast. Alaliselt Nõukogude Liidu kohal ripuvad ja alatasa kasvav sõjahädaoht ei loo mitte üksnes jõudude lisapingutust, vaid ka rahutust vähemkindlate töötavate kihtide seas. See hädaoht ikka veel julgustab kukutatud klasside jäänuste lootusi ja toetades nende vastupanu, takistab uute sotsialistlike töövormide ja sotsialistliku eluolu täielist võitu.

Kõik need kasvu raskused sunnivad NSVL proletariaati veel suurema energiaga tegutsema industrialiseerimise alal, ikka edukamalt edendema raske-, eriti masinaehituse tööstust, et veel enam kindlustada maa rippumatust, kindlustada tema enesekaitse võimet.

Rõhuvam osa neist raskustest, mis olenevad end. tsaari Venemaalt päritud majanduslikust, tehnilisest ja kultuurisest mahajäämisest ja praegusest kapitalistlikest ümbrusest, **ei suuda takistada proletariaadi diktatuuri arengut ja sotsialismi kasvu eesrinna kapitalistlikel maal.** Seda enam, et need maad juba esimesest päevast peale toetuvad Nõuk. Liidu määratule võimsusele.

Need raskused kaovad seda kiiremini Nõukogude Liidus endas, mida edukamalt areneb proletaarne revolutsioon imperialistlikel maal.

Enam kui kunagi varem liituvad NSVL sotsialistliku ehitustöö ja kapitalistlike maade proletariaadi revolutsioonivõitluse edaspidise arengu saatus, enam kui kunagi varem on sotsialistliku ehi-

tustöö saatus — kõigi maade proleta-riadi kätes.

Kapitalistlike maade ärkavad hulgad seavad ikka tihemini NSVLiidu saavutustega kõrvuti kapitalismi ja sotsiaal-demokraatia pealesõjaaegset „loomingut“.

Hulkade silme ees on „demokraatia“ vormis kõige klassikalisema puhtama kodanluse diktatuuri maa — Põhja-Ameerika Ühisriigid; Inglismaa näide oma kahe Macdonaldi „tööliste“ valitsusega, kes pidid teostama Inglismaal konstruktiivse sotsialismi programmi; saksa „vabariigi“ näide, ja saksa sotsiaal-demokraatia, II internatsionaali kõige tugevama partei poliitika, partei, kes ära andis Saksamaa revolutsiooni, kes „demokraatia“ nimel nõudis ja nõuab praegu hulkadelt suurimaid ohvreid, kes juhtis Saksamaad, võttis osa mitmesugustest koalitsiooni valitsustest ja lubas viia hulki sotsialismile parlamentilisel teel, „demokraatia“, „majanduslike demokraatia“ võitmise teel, „organiseeritud kapitalismi ja riiklike kapitalismi“ teel; prantsuse „demokraatlike“ vabariigi, Itaalia fashistlike diktatuuri, hispaania „demokraatia“ näited.

Kõik need õppetunnid lükkavad ümber sotsiaal-demokraatia teooria rahulisel teel sotsialismi kasvamise võimalusest, klasside vahelisest rahust tööliklassi seisukorra parandamise võimalusest kapitalismi tingimustes. Kõik neil mail võimul olevad valitsused ja parteid viisid järjekindlalt hulki ikka suuremasse puudusesse, viletsusesse, tööpuudusesse, ikka suurematele raskustele ja ebainimlikule rõhumisele. Üleilmiline majandusekriis, hulgaline tööpuudus, töötasu kärpimine, sotsiaalse kindlustuse kärpimine, korteripuudus, kasvavad maksud, hulgalised pankrottijäämised ja majanduslikud lagunemised külas, — niisugused on viieteistaastase „rahuliku ülesehituse“ tulemused, mida teostati sotsiaal-demokraatia aktiivsel osavõtul, kes endale võtnud kapitalismi arstija osa.

Juhtid ja toetatud sotsiaal-demokraatia poolt oma vähema pahe teooriaga, „demokraatiline“ Saksa vabariik asus fashismi teele, andis talle kätte juhtimistüüri. Prantsuse imperialismi, prantsuse sotsialistide aktiivsel osavõtul ei võta tarvitusele mitte üksnes kõigejulmimaid meetode oma tööliklassi vastupanu mahasurumiseks, vaid on ühulasi ka kõige julmimate ja tagurli-semate fashistlike diktatuuride eestkostjaks Lõuna-Slaavias, Poolas, Rumeenias, Soomes jne. Inglismaa „tööliste“ valitsuste poliitikaks on streigiliikumise, töötute mas-

silise revolutsiooniliikumise, meelevalduste mahasurumine Inglismaal ja asumail. Massilised hukkamised Indias, julmima terrori tarvituselevõtmine — niisugused on inglise „tööliste“ valitsuse tegevuse lõpptulemused, niisugused on „konstruktiivse sotsialismi“ loova tegevuse lõpptulemused. —

1914. a., kui puhkes ilmasõda, sotsiaal-demokraatia saatis isamaa kaitsmise hüüdsõna all hulki tapatalgudele. Pea poolteist aastakümnet tagasi, rahulepingute sõlmimise silmapilgul, saksa sotsiaal-demokraatia ja Vandervelde, peites end „lõpp sõjale“ hüüdsõna varju, kirjutasid esimestena alla neile lepingutele, pakkudes võitjatemaade, ja kõigepealt Inglismaa ja Prantsusmaa rahanduslike oligarhia kurnata 1¼ mlrd: maakera inimesi. Nende „rahu“ — lepingute ja rahvusvahelise „rahupoliitika“ tulemuseks on palavik relvastumine, uute sõjavarustuse tehaste ehitamine, merejõudude ehitamise määratu kava. Võitlus ilma uuesti ümberjaotuse eest teravneb järjest. **Selle uuesti-jagamise eest on sõda faktiilselt alganud.** Alguse pani sellele Jaapan, okkupeerides Mandschuuriat ja oma alla võttes Schanghaid. **Mandschuuria muudeti uueks interventsiooni baasiks NSVL idapiiril,** kuna samal ajal vahetpidamata kindlustatakse seda baasi NSVL läänepiiridel — Poolas, Rumeenias, Lätis, Soomes, Eestis.

Mitte kurnamise hävitamine, töötavate hulkade viletsuse likvideerimine, vaid vastuksa, kasvav kurnamine ja rõhumine, töötavate hulkade orjastamine kodanluse samaaegse rikastumisega. Mitte klassivahede ja sõdade kaotamine, mitte demokraatia, vaid vastuksa, **klassivastolude terav-nemine, veel julmim kodanluse diktatuur, demokraatiast fashismi väljakasvamine, fashistide „kolmas impeerium“, uute imperialistlike sõdade ja NSVLiidule uue interventsiooni ettevalmistus — niisugused on kodanluse valitsemise viimaste viieteist aasta lõpptulemused.**

Kapitalistlike stabiliseerumise lõpp viib ilma **uude sõdade ja revolutsioonide ajajärku.** Proletariaat, kõik töötavad ja kurnatud seisavad suurima katsumise eel, **otsustavate klassivõitluste eel.**

Kogu ärakäidud tee, kogu ilma olukord räägib sellest, et võitluses majanduskriisi kohutavate viletsuste, tööpuuduse, fashistlike kontrevolutsiooni ja sõdade vastu, viib ainult üks tee võidule: **revolutsiooniline kodanluse võimu kukutamise tee. Võimu võtmine proletariaadi poolt, pro-**

letariaadi diktatuuri maksmapanemine.
See on Oktoobri tee.

Nüüd, mil kriis vapustab kapitalistlike süsteemi aluseid, saavutab sotsialism NSV Liidus aga ajaloolisi võite, kasvavad sotsialistlike revolutsiooni jõud kogu ilmas. Samal ajal teostab ilma kontrrevolutsioon ennekuulmatut julma pealetungi kogu väerinnal töötavate hulkade vastu, nende revolutsioonilise võitluse vastu, nende eelväe — kommunistide vastu. Imperialism on valmis heitma rahvaid uude, ennekuulmata roimarlikku röövsõtta. **Kunagi varem pole olnud NSVLiidule kallaletungi hädaoht nii suur, kui praegu.**

Nüüd, mil töölisklassil ja mitmete maade kommunistlikel parteidel kerkib päevakorda **võitlus võimu eest, võitlus proletariaadi diktatuuri eest**, suur 1917. aasta — proletariaadi võimu võtmise aasta, kerkib kui suurim tähis rahvusvahelise proletariaadi klassivõitluse ajaloos, **kui suurim õpetund temale.**

Oktoobrirevolutsioon Venemaal on kogu ilma proletariaadile, kõigi töötavate hulkade võitmatu **ühise väerinna** loomise eeskujuks, eesotsas proletariaadiga mõisnikkude, kapitalistide ja nende sotsiaaldemokraatlike sabarakkude vastu, võitluseks sõja vastu, võitluseks maa ja võimu eest. Nimelt just see töölisklassi ja talurahva põhihulkade ühine väerind proletariaadi juhtimisel kindlustas Oktoobri võidu.

Oktoobrirevolutsioon on hiilgav näide **imperialistlike sõja muutumisest kodusõjaks**, — kurnatute ja rõhutute sõjaks oma kodanluse ja välismaa imperialistide vastu, sõjaks revolutsioonilise väljapääsu eest katastroofist, mis ülekasvas võidukaks proletaarseks revolutsiooniks.

Oktoobrirevolutsioonil õnnestus võita sellepärast, et „**tema eesotsas seisis, juhtiva jõuna, niisugune ära proovitud partei, kui enamlaste partei, kes tugev on mitte üksnes kogemuste varal ja aastate kestel väljatöötatud distsipliini tõttu, vaid ka määratute sidemete tõttu töötavate hulkadega.**“ (Stalin „Leninismi küsimused“.)

Lenini juhatusel 1917. a. partei aprilli konverentsil ja hiljem vene kommunistlike (enamlaste) partei VI kongressil väljatöötatud kava alusel, mis vormuleeris partei poliitika ja läheneva proletaarse revolutsiooni peaülesanded, — **laialdased parteitunud hulgad, partei väsimatu töö tõttu ettevõtetes, sõjaväes ja külas, kogu maal, tõmmati vähemlaste es-eride väikekodanlike mõju alt ära ja võideti enamlaste poole.** Kogu ajajärgu kestel enne Oktoob-

rirevolutsiooni, kõigis proletariaadi ja talurahva võitlustes linnas ja maal — aprilli, juuli ja juunikuude meelevaldustes, Petrogradi raiooni- ja linna üldduuma valimistel, võitluses kontrrevolutsioonilise Kornilovi ülestõusu vastu, võitluses nõukogude võitmise eest, järjekindlas võitluses võimu eest ja sõjariistus ülestõusu, organiseerimise ajajärgul sammusid enamlasted **koos hulkadega ja hulkade ees**, organiseerides neid igalpool võitluseks ja võiduks.

Kiirelt läksid enamlaste poole üle nõukogud, milleles revolutsiooni esimestel päevadel enamus kuulus sotsiaal-äraandjatele — vähemlastele ja es-eridele. „Kõik võim nõukogudele“ hüüdsõna all läks ümbervalimistel üks nõukogu teise järgi enamlaste kätte.

Samm-sammult, Lenini geniaalsel juhtimisel, *võites oma poole töölisklassi enamuse*, lõivad enamlaste eelduse võidukaks sõjaliseks ülestõusuks. Ainult niisuguse eel-tõttu tõttu võitis Oktoobrirevolutsioon. Samal ajajärgul enamlasted pidasid võitlust vähemlaste ja es-eride vastu, *proletariaadi liitlase, töötava talurahva eest.*

„Selle ajajärgu ajalugu on es-eride ja vähemlaste võitlus ühest küljest ja enamlaste — teisest küljest töötava talurahva hulkade eest, nende hulkade oma poole võitmise eest. Selle võitluse saatuse otsustas koalitsiooni ajajärk, kerenskiadi ajajärk, es-eride ja vähemlaste loobumine mõisnikkude maade konfiskeerimisest, es-eride ja vähemlaste võitlus sõja jätkamise eest, juuni väljaastumine sõjaliinil, surmanuhtlus soldatitele, Kornilovi ülestõus. Ja otsustasid seda saatust ainuüksi enamlaste strateegia kasuks, sest ilma es-eride ja vähemlaste isoleerimiseta oli võimata kukutada imperialistide valitsust, selle valitsuse kukutamiseks aga oli võimata välja rabeleda sõjast“ (Stalin).

Edukas hulkade omapoole võitmine enamlaste poolt oli nende väsimatu aastatepikkuse töö tulemus partei ettevalmistuse ja kasvatuse alal selleks ülesandeks, partei halastamatu võitluse tulemus **igasuguse oportunisti** vastu nii tööliikumises kui ka partei enda ridades.

„Üheks vajalikumaks eelduseks proletariaadi ettevalmistusel tema võiduks on kestev, järjekindel ja halastamatu võitlus oportunisti, reformismi, sotsiaal-schovinismi ja muude selletaoliste kodanlike mõjude ja voolude vastu, mis on paratamatud, kuivõrd proletariaat tegutseb kapitalistlikes olukorras. Ilma niisuguse võitluseta, ilma eelkäiva täieliku võiduta

oportunismi (samuti ka anarhismi) üle ei saa tööliikumises juttugi olla proletariaadi diktatuurist. Enamlus poleks võitnud kodanlust 1917—1919. aastatel, kui ta poleks õppinud enne 1902—1917. a. halastamatult välja kihutama revolutsiooni eelväe parteist ja võitma vähemlasi, s. o. oportuniste, reformiste, sotsiaal-schovinite.“ (Lenin, XVI k.)

Oktoobrirevolutsioonil õnnestus võita sellepärast, et ta oskas isoleerida tööliskadest ja purustada vähemlaste ja eseride kokkuleppe - parteisid, kui kodanluse sotsiaalset peatuge, kui revolutsiooni kõige kardetavamad takistust tema otsustaval ajajärgul.

Just tõeliselt enamliste parteide puudumise tõttu kõige Lääne-Euroopa riikides, 1918—23. a. vägev revolutsioonilaine oli määratud kaotusele. Neil mail puudusid enamliselt kasvatatud parteid, kes aastate pikkuses võitluses oportunisti vastu enda ridades ja tööliikumises oleks õppinud võitma hulkade usaldust, oleks õppinud isoleerima ja purustama sotsiaal-demokraate, „iseseisvaid“, tsentriste, anarhiste, sündikaliste.

Pealesõjaaegsetes revolutsioonivõitlustes proletaarsete revolutsiooni eest Saksamaal ja Austrias, Baieri ja Ungari nõukogude vabariikide eest, töölisrevolutsiooni eest Soomes, hiigla ülestõusudes Jaapanis ja Koreas — sündisid Oktoobrirevolutsiooni ja enamluse mõjul kommunistilised parteid. Õppides oma kogemuste, võitude ja kaotuste najal, makstes kallist hinda oma eksituste eest, nad karastusid ja tugevnesid võitlustes.

Eelseisvaid ajaloolisi võitlusi kapitalistlike maade proletariaat ei võta enam vastu ilma juhtimiseta, nagu ta vastu võttis esimest sõdade ja revolutsioonide ajajärku. Kommunistilised parteid on kasvanud ja tugevnenud.

Mitmetel maadel on nad muutunud tõelisteks hulgalisteks parteideks (Hiina, Saksamaa, Poola, Prantsusmaa, Tšehoslovakkia, Bulgaaria).

Kominternitäidesaatekomitee XII pleenum märkis ära suuri edusamme, mida saavutas Saksamaa kompartei viimastel valimistel ja massilise faschismivastase võitluse organiseerimistöö, ühise väerinna alusel altpoolt, niisama ka kommunistlike parteide massilise mõju kasvu Hiinas, Poolas, Bulgaarias.

Tingimustes, mil kodanlus suuremal osal maadel „organiseerib kodusõja faschistlike lööksalku, teeb süsteemiks poliitilise banditsismi ja valge terrori, poliitvangide pii-

namise, provokatsiooni streikijate ja meeleavaldajate peale laskmise, töölisorganisatsioonide rüüstamise ja laialiajamise, näitasid kommunistid endid rohkearvulistes võitlustes ja katsumistes mehiste ja tõeliselt revolutsiooniliste proletariaadi eestvõitlejatena.“ (KITK XII pleenum).

Kommunistilised parteid peavad võitma oma ridades **kõik sotsiaal-demokraatlikud traditsioonid, mis on parempoolse kalaku peallikaks kommunistide seas.** Nende jäänuste hulka kuuluvad kõigepealt proletariaadi jõu oportunistiline allahindamine, hulkade radikaliseerimise, **revolutsiooniliste väljavaadete allahindamine ja sellest olenev oportunistiline passiivsus.** Enamline leppimatus pea klassivaenlase ja tema sotsiaal-demokraatlike toe vastu, revolutsiooniline aktiivsus, initsiatiiv, otsustavus, kindel vääramatus partei pealiini teostamisel — on hulkade eduka kommunistide poole võitmise eeldus.

Ühes sellega võitlus anarhistlike, sektantlike kallakutega, „pahempoolsete“ sõnakõlksudega, ajaloo ajajärgude ülehüppamise püüdega, putshismiga — on teine eeldus edukaks tööks hulkade seas.

Ainult enamliselt kokkuliitudes hulkadega ja neid **juhtides**, kommunistid teostavad edukalt kõige tähtsama ülesande — **töölisklassi enamuse võitmise.**

Valmistudes eelseisvateks otsustavateks klassivõitlusteks, otsekoheseks võitluseks võimu ja proletariaadi diktatuuri eest, kommunistilised parteid minnes enamlaste teet mööda peavad kindlustama **alalist elavat sidet tööliste enamusega tehes massilist tööd ettevõtetes, reformistlikes ja teistes ametiühingutes, tööbörsil, streikide ajal — laiendades igalpool oma mõju mittekommunistlike tööliste seas**, paljastades ja isoleerides süstemaatiliselt sotsiaal-demokraatlik ja reformistlik juhte.

Õigel ajal ja asjatundlikult, enamliselt, reageerides igale klassivaenlase pealetungile andes hulkadele selged võitlushüüdsõnad, sidudes igapäise võitluse ülesandeid suurte üldklassiliste ülesannetega, **järjekindlalt teostades ühise väerinna taktikat altpoolt**, ühendades kõige laialisemaid poolproletaarseid hulke linnas ja maal töölisklassi juhtimisel, kindlustades iseenda ridu, esile tuues ja võitlustes karastades uust enamlik kaadreid, on kommunistilised parteid oma ülesande kõrgusel, nii ettevalmistuse ajajärgul, kui ka otsustaval silmapilgul, kus võitluses võimu eest pannakse kaalule miljonite saatus.

Oktoobri viieteistkümnendat aastapäeva

ilmaproletariaat võtab vastu olukorras, mil äkiliste plahvatuste ja sündmuste järskude pöörete võimalus paneb kommunistilisele eelväele suurema vastutuse. Neis tingimustes on enamline oskus revolutsioonilise olukorra kiirel saabumisel muuta kiirelt töö vorme ja meetodeid hulkade enamlike oma poole võitmise alal kõige tähtsam võidu eelsus.

Ilmaproletariaat tegi läbi pealesõjaegse ajajärgu — hiigla klassivõitluse kooli. Vaatamata laimu, vale ja provokatsiooni peale, millega kodanlus ja sotsiaal-demokraatia ümbritses Oktoobrirevolutsiooni ja Nõukogude Liitu, tõde Nõuk. Liidust on teada kaugel väljaspool ta piire.

Oktoobri viiesteistkümnes aastapäev on uus samm edasi **NSVL proletariaadi, kapitalistlike maade tööliklassi ja asumaade ning poolasumaade töötavate**

hulkade ühise väerinna kindlustamise teel.

Kommunistlike Internatsionaali juhtimisel kõigi maade kommunistlised parteid kasutavad ära suure Oktoobri aastapäeva hulkade kõige laialisemaks mobiliseerimiseks.

Kapitali pealetungi vastu!

Faschismi ja tagurluse vastu!

Läheneva imperialistlike sõja ja NSV Liidu vastase interventsiooni vastu!

Teise viisaastaku võidu eest NSV Liidus!

Nõukogudevõimu lähedase võidu eest Hiinas, Saksamaal, Poolas ja Hispaanias!

Kodanluse võimu kukutamise eest terves ilmas!

Proletariaadi diktatuuri eest!

Kommunismi eest!

H. Pöggelmann.

Valge Eesti ja Oktoobri XV aastapäev

Suures oktoobripööres oli Eestimaa proletariaadil suur ja vastutusrikas ülesanne täita: Helsingi, Tallinn, 12. armee peastaap **Valgas** — need olid keskpunktid, mis enamlaste võitlust Peterburis pidid seljatagant kindlustama ja kaitsma. See ülesanne täideti. 27. okt. viis proletariaat Tallinnas läbi oma Oktoobri, ja revolutsioonilik jõud, mis siin oli koondunud, ei lasknud kogu Balti raudteel, Rakverest alates, seisvaid valgeid väeosasid noorele nõukogudevõimule Peterburis seljatagant kallale tungida.

Eesti kodanlus ja sotsiaaldemokraadid — viimaste peamees A. Rei oli üks agaramatest eesti polkude organiseerijaist ja kuulus nende keskjuhatusse, — kes juba kevadest saadik oma kontrevolutsiooniliku *sõjaväelise* jõudu olid koondanud ja kogu aeg nõukogude ning eriti enamlaste vastu kõige ägedamat võitlust pidanud, ei julenud võimuvõtmisel siiski sõjariistadega vastu astuda: vene „demokraatia“, Kornilovist Kerenskini, kellele eesti kontrevolutsioon oli tugenud, oli keskkohas purustatud ning eesti polkudes enamlaste laostav mõju õige tugev, teistes väeosades aga revolutsioonilik meeoleolu sedavõrd valdav, et vastuhakkamine eesti kodanlusele ja sotsiaalse lootusetu paistis. Pealegi oldi arvamisel, et enamlased — need „metsikute kirgedes tuhinal üleskihutatud

harimatud hulgad“, kel peaägu täiesti puudusid haritud jõud, vilunud poliitikud ja asjatundjad tegelased, — lühikese ajaga paratamata pidid pilli lõhki ajama, ja siis oleks kerge vaevaga võimalik olnud neil võimu tagasi võtta. Kodanlus ja ka sotsid ei saanud siis veel aru Oktoobrirevolutsiooni sügavusest ja ulatusest, sellest, et see oli ilmaajalooline ühiskonnapööre, hüpe ühest eriomaduslisest ühiskonnakorradest teise, teistsuguste arenemiseadustega ühiskonda. See ajalootõde tungis alles aastate pikku nende kihtide selgemalt mõtlevates peades esile, pahtjud ei taipanud seal seda tänapäevanigi, ja sellepärast on jäänud ja jääbki enamlaste jõud, nõukogude hiiglaedu, ennenägematud võidud sotsialismi ehitustöös neile seitsme pitsatiga raamatuks, hiinakeeleks, mida kuulda, kuid ei mõisteta.

Kuid sõjariistus võitlusest loobumine otsustaval võimuvõtmise silmapilgul ei tähendanud kogunisti mitte võitlusest lahitiitlemist üldse, ka sel silmapilgul mitte; võitlust jätkati seda energilisemalt igasuguste teiste abinõudega — kuni paras silmapilk oleks tulnud sõjariista kätte võtta. Seda ei läbenud kontrevolutsioonilik kodanlus ja sotsid kaua oodata, sõjariistus väljaastumised nõukogude võimu vastu järgnesid peagi: kolme punakaardlase mõrtsukalik tapmine Püssi mõisas; hall-

parunistest valgekaardlaste salkade sõjariistus kallaletungimine mitmel pool kohalikkudele nõukogutegelastele ja punakaardlastele, kes mõisaid üle võtsid; Sakala ratsapolgu ülestõusu ettevalmistus Viljandis jm. Kuid kõigil neil sõjariistus väljaastumistel, mida organiseerisid kodanlased ühes sotsidega, ei olnud tagajärgi niikaua, kuni eesti kontrevolutsionäärid üksiku, maailma suurtest imperialistlikkudest jõududest lahusoleva salgana nõukogude võimu vastu võitlust pidasid. Seda tundsid ka eesti valgekaardlased, ja sellepärast kerkis tähtsama ülesandena päevakorrale vajadus suurimperialistlikku jõudu leida, mille ridadesse lülitunult oleks võinud võitlust jätkata.

Otsimist toimiti mitmes sihis: peterburilased, Seljamaa, Jansonid ja Erjapeaga eesotsas, kulutasid siinsete liitriikide-esindajate lävepakke, mangesid inglise ja prantsuse saatkondades Eesti „iseseisvuse“ tunnustamist ja abi eesti kurnajatele nõukogude vastu. Eestis kauplesid nii hallparunite Maaliidu kui Tõnissoni „eduera-konna“ ninamehed saksa imperialismi käsitutega — parunitega, kes ühendust pidasid saksa väerinnaga kui ka otse Berliiniga. Printsipiidelage eesti kodanlus ühes eesti sotsiaaldemokraatiaga pakkus eht poliitilise uulitsalibuna oma põllealust igale isandale, kes aga talle eesti tööliklassi ja talurahva kurnamisvõimaluse, mille enamused olid hävitanud, tagasi oleks toonud.

Kaup sobiski pea saksa imperialistidega, ehk, õigemini, eesti kodanlus ja sõtsid kordasid sama riigiäraandluse manöövrit, millega enam kui kakssada aastat tagasi Balti parunid, Patkuliga eesotsas, Baltimaad tsaarivalitsuse küüsi aitasid mängida, ainult et saksa imperialism eesti hallparuneid ja haritlasi mitte sarnaselt eesõigustega ei tänanud, nagu tsaarivalitsus Balti rüütelkonda, vaid äraandjatele — koerapiitsa andis, Eesti „iseseisvuse“ kuulutajad nii eest- kui tagauksest välja viskas ning kui nad tüütavaks muutusid — maalt välja saatis.

Saksa imperialistlikkude vägede edastungimisega Eesti saartelt, mis septembris-oktoobris 1917. juba nende kätte olid langenud, ja Bresti rahulepinguga, mis Trotski „armust“ viibides ja venides oma nõudmiste ja tingimuste poolest, nagu Lenin seda ette oli ütelnud, järjesti laialisemaks ja raskemaks muutus ning viimaks Baltimaadki saksa imperialismi kätte tingis, oli Eesti otsekohe nõukogudevastase imperialistliku interventsiiooni väerinda lülitunud. Siit peale algas nüüd ka Eesti lah-

tirebimine Nõukogude vabariigist, kuigi Bresti leping seda tingimust otsekohe veel ei sisaldanud.

Eesti kodanlus mängis selles poliitikas ainult jooksupoisi osa, kuivõrd ta Maaliidu-juhtidest osa saksa okupantide käsiku ülesandeid täitis. Mitte sellepärast, nagu poleks eesti kodanlus laiemas ulatuses ennast saksa imperialismi rakkesse köita tahtnud; ei, eesti kodanluse ja sotsiaaldemokraatia esitajad, J. Tõnisson, K. Menning ja Mihkel Martna, kükitasid kuude viisi (1918. a. suvel) Kopenhagenis ja mangesid saksa valitsuselt luba Berliini pääsmiseks, et seal eesti kodanlust ja sotsiaaldemokraatiat kõigi karvadega saksa imperialismile ära müüa; ja kui see korda et läinud, siis sellepärast, et saksa imperialism neid tallalakkujaid — liig madalaks, liig väärtusetuks hindas. Ta lootis siis veel lääne-väerinnal liitlasi lüüa.

See ei tähendanud aga sugugi, et eesti kodanlus võitluses Nõukogude riigiga oleks ajutisekski sõjariistad maha pannud. Petrogradis agiteeris ja organiseeris nende häälkandja „Petr. Eesti Teataja“ avalikult võitlust nõukogudevõimu vastu; salaja peeti ühendust välismaade esindustega, kes teatavasti suuri ülestõuse ja hävitustõid siseriigis organiseerisid ja toetasid (Jaroslavi ülestõus jt.). Stokholmis ja Londonis mangesid eesti kodanluse esindajad prantsuse ja inglise saatkondadelt ja valitsuselt luba interventsiiooni rindel eesti väeosasid luua, ja kui vastavad lubad viibisid, organiseeris eesti valge ohvitserkond omapead valge võitlussalga, millega ta interventsiiooni põhja-väerinda (Arhangelski väerinda) lülitus. Kui aga novembris Saksamaal revolutsioon lahti puhkes, okupatsioon Baltimail purunes ja eesti kodanlus valitsusvõimu haaras, oli ta esimene samm — jällegi saksa imperialismi jõududega lepingut teha... Nõukogude riigi vastu võitlemiseks.

See ühinemine kogu maailma tagurliste jõududega — ükskõik missugusesse võitlevasse imperialistiderühma need kuulusid — näitab veel kord, et eesti kodanluse ja sotsiaaldemokraatidel¹⁾, kes kodanlusega vääramatult käsikäes tegutsesid,

¹⁾ Mäherdune printsipiidelagedus eriti just sotside leeris valitses, näitab see asjalugu, et Mihkel Martna, see „99% enamlane“, kes kogu suve Kopenhagenis oli veetnud, kõigest väest püüdis saksa imperialismiga lepingut sõlmida, peale saksa revolutsiooni, detsembris, kohe inglise sõjalaevale hüppas ja sellega juba inglise liitlasena Tallinna sõitis. Vanatüdruku viisi: olgu sunt või sant, kui aga tanu alla viib!

üle kõige ja kõige ees käis küsimus nõukogudevõimu hävitamisest — kui nende ühiskondliku elu ja surma küsimus. Ja see poliitika tuleb iseäranis teravalt nähtavale, kui eesti kodanlus oma pinnal ise imperialistliku interventsiooni lülina võitlust organiseerima hakkab, kui klassisõda lahti puhkeb ja saksa väed maalt lahkuvad. Nüüd koonduvad Eestisse kõik need eesti kontrevolutsioonilikud jõud, kes sinna maani küll saksa imperialismi käsutusel, küll mitmesugustel interventsiooni väerindadel — Milleri, Deniikini, Koltschaki j.t. vägede ridades või ühes kontrevolutsionääridega Nõukogude siseriigis olid nõukogudevõimu purustamiseks võidelnud, — nüüd koondusid nad sellesse imperialistlikku lülisse, mis Eesti pinnalt sõjakäiku Nõukogude hävitamiseks jatkas. Soome „lihunikud“ polgud, daani ja rootsi vabatahtlikkude jõud, inglise sõjalaevastik, inglise sõjamoos, suurtükid, kuulipildujad; tsaaritimukad Bulak-Balahovitschid, Rodsjänkod, Judenitschid, — see ei olnud mitte ainult rahvusvaheliste mustade jõudude ühine rünnak Nõukogude vabariigi hävitamiseks, see oli eesti kodanluse seisukohalt rahvuslikult enesetappev sõjakäik nõukogude vastu, töörahvariigi hävitamiseks *iga hinna eest*. Sest kõige rumalamgi kodanlane või sots teadis, et tsaarivõimu pukiupitamine eesti rahvusluse surma oleks tähendanud. Tsaarikindralite juhtsõnasse: „Ühtne ja jagamatu Venemaa“ ei mahtunud mingil tingimusel mõni „kartofelnaja republika“, nagu Eestit seal nimetati. Ja ometi oli see *Eesti riigi raha*, millega Judenitschi sõjakäiku varustati; ja valitsus, kes seda tegi, seisis koos eestkätt sotsidest, siis tööerakondlastest ja paarist „eduera-konna“ mehest. Eesti kodanlus ja sotsid, kes alati rahvuslikku poliitikat ebajumalaks seadnud ja tänapäevgi seavad, sültasid rasvusluspoliitika, kui kaalul seisis kurnamistõiguse küsimus. Sellele on kodanlus valmis kõik ohverdama, ja sotsid, kes ainukest eluvõimalust näevad kodanlusega ühinemises, on alandlikult valmis töörahvast kodanluse poliitika eest tulle ajama. Nad tegid seda orjameelselt ka siis veel, kui eesti töörahvas juba oli kuulutanud, et ta sekspuhuks *sõjariistus* võitluse oma kodanluse ja sotsjuudaste vastu on lõpetanud, kui see „väline põhjus“, mida kodanlus ja sotsid klassisõja õigustena ettekäändeks tõid, oli kadunud. Sest neile on proletariaadi revolutsioonivõitluse purustamine samuti elu ja surma küsimus, nagu kodanluseleigi.

*

Tartu rahulepinguga lõppes see protsess, mis Eesti Nõukog. vabariigist lahutas. Selle lahkulöömisega kinnitas eesti kodanlus veel kord oma liitumist kapitalistlikkude riikide ühisesse väerinda, kinnitas ühes sotsidega, et ta hingeõhuks on vihavaen Nõukogude riigi vastu, ta elutööks ja ülesandeks võidelda proletaarse vabariigi vastu — „kuni võidurikka lõpuni“ või . . . hävinemiseni. Kapitalistliku ilma lahutamatu lülina on Eestigi seitsaadiik kõik kapitalismi sõja-järelsed arenemisastmed läbi elanud. Kapitalistliku süsteemi üldine kriis, mis imperialistliku ilmasõjaga 1914—18. a. algas ja kogu kapitalistliku ilma enda alla haaras, ei läinud Eestistki mööda. Järjesti teravnev kokkupõrge valmistavate jõudude ning kapitalistlikkude valmistusvahekordade vahel, mis kõige võimsamini väljendub maailma kaheks jagunemises ja sotsialistliku süsteemi sündimuses; mis, pealeselle, teravalt nähtavale tuleb proletaarsete revolutsioonide ja asumaade ülestõusude lainetuses, kui ka kõigi majandusliste, poliitiliste, rahvusliste ja muude kapitalistliku süsteemi sisemiste ja väliste vastuolude teravnemises ning süvenemises — see kokkupõrge närib ja pureb ka eesti majandust, uuristab ja õonestab üleilmse kapitalistliku majanduse pisikese eesti lüli olemasolu. Kapitalistlikud valmistus-vahekorrad on ka Eestis maa valmistavate jõudude arenemisele pakuks jaalus muutunud, takistavad ja halvavad teda. Kapitalistlik kasuahnus ja saagihimu, mis algusest peale suure osa kapitalidest sahkardamise, spekulatsiooniteele, kergesti ja kiiresti kasu töötava kaubanduse alale viis, ja mis kaubaturu alaliste kõikumiste keerus närveldades ning heideldes kogu majanduselu alaliselt nagu tulistel sütel hoiab, ei anna mingit võimalust korrapäraseks arenemiseks. Eraomandusliku väikevalmistuse raamid — ja see valmistusviis on Eestis valdavalt valitsemas — ei võimalda ligilähedaltki kõiki valmistusjõude välja arendada, mida maa tingimused eeldada lubaksid. Oma mahajäänumuse ja sisemise nõrkuse tagajärjel ei suuda eesti majandus välisturgudele tungida ega seal püsivat paika võita, ei suuda kapitalistlikkude eesrinnamaade võimsale võistlusele, nende maade määratutele kapitalidele ja monopolistlikkudele suurkoondistele vastu seista; teisest küljest on ta kunstlikult lahti kistud — nimelt Eesti liitumisega maailma kapitalistliku majanduse ahelasse — Venemaa valmistusaladest ja turgudest, millega Eesti varemalt kõige tihedamalt oli seatud. Kõik see sundis ja sunnib Ees-

ti majandust, eritisuurtööstustikka rohkem ja rohkem oma riigi kitsastesse piiridesse kokku suruma, siseturu nõudmistele orienteeruma, mis aga selle turu äärmise kitsuse juures, mis tingitud on eestkätt tööpaljade võimatust madalusest ja töötavate hulkade poolnäljasest olukorrast, kus turusaaduste ostmiseks ainult minimaalsed võimalused järele jäävad, — valmistuse halvamist ja laostumist tähendab.

Seesugune oli üldiselt olukord, milles eesti kodanlus enda „iseseisvaks“ kuulutamisega oma iseelu looma ja korraldama, oma majandust juhtima hakkas. Pärast ilmasõja marulist laastamist tühjaksjäänud turgude kaubanälg, mis tööstuse õitseagea tootas; võidurõõm selle üle, et kurnamise võimalused ikkagi alles olid jäänud, eriti aga see asjaolu, et Eesti, kes kapitalistliku ilma interventsiooniahelist, mis Nõukogude riiki piiras, esimese lülina oli välja kukkunud, nüüd ainsaks läbikäigukohaks muutus Nõukogudemaa ja kapitalistliku ilma turgude vahel, seega teatud määral vahemehe, äriliselt vahetkaupleja, osasse sattus, — kõik see õhutas eesti kodanlust iseäranis viimast asjaolu ära kasutades suurtööstuse ülesehitamisele ja hoogsale toetamisele, et Venemaa laostunud majanduse juures sel turul oma röövpoliitikat laiutada. See kapitalistlik laastamispoliitika sai aga otse saatuslikuks seesmiselt nõrgale tööstusele, mis röövsaagile oren-teerudes ennast seespidi ei kindlustanud ja sellepärast jalamaid, kui värvavad röövimiseks sulgesid, kokku varises. 1920/21. a. suurte saagilootustega algatatud tõus majanduses, eriti tööstuse alal, tormas juba paar-kolm aastat hiljem kriisikuristikku, kuhu rusudena lamama jäid kümned suurtööstuse ettevõtted, mille varemete alla jäädavalt mattusid ka kümned miljonid kroonid riigivarandust, mida saagi janus ohtralt toetustena oli välja jagatud, kui veel lootusi oli röövpoliitika õnnestumisele. Üle noa-tera pääses Eesti, kui kodanline riik, hääbumisest revolutsioonipuhangus, mis raskest majanduslikust ja poliitilisest kriisistõusis (1. dets. ülestõus Tallinnas, 1924 a.), kuid eesti suurtööstus on jäänudki varemeteks; ainult üksikud suurtööstuse ettevõtted, peamiselt kiutööstuse alal elasid selle varingu (kokkuvarisemise, krahhi) üle, kuid fäit tegevuse jõudu ei ole ka need enam iialgi kätte saanud.

1923/25. a. kriis oli ainult vähemal määral konjunktuurikriis (näit. suurel hulgal odavate kaupade sisseostmine langenud valuutaga Saksamaa turult, kuna kitsenev eesti turg neid ainult väiksel osal suutis

vastu võtta, mis kaubaturul kitsikust suurendas); peamiselt oli see kahe-ilma vahelise kokkupõrke tagajärg, mille all eesti majandus eriti sellepärast raskesti kannatas, et ta suure õhinaga selle „teise“ ilma röövimisele oli rutanud. Eesti suurtööstus varises peamiselt sellepärast kokku, et ta küll oluliselt vene turule oli suunatud, kuid üdini ja kontideni nõukogude vaenlusega oli läbi imbutunud, sellepärast selle turuga, mida riigimajanduse plaanilik juhtimine valitseb, paratamata vastuollu pidi sattuma ja nüüd — varises.

Eesti kodanlus ja sotsid ei võinud aga — nimelt kui kodanlus ja sotsid — sellest esimesest raskest pettumusest Nõukogude riigi majandusliku laastamise ja laotamise alal seda järeldust teha, et eesti majanduse huvides vaja oleks oma nõukogudevaenuliku poliitikat muuta; vastupidi — selle röövpoliitika luhtumine, majanduslik kriis ja selle tagajärjel tekkinud revolutsioonipuhang, mis eesti kodanlusele ja sotsidel silmapilguks vere soontes tarretama pani, puhus eesti kodanluse ja sotside vihaleegid nõukogudeilma vastu veel loitvamalt lõõmama. Kohutav terror pärast 1. dets. ülestõusu ja sotside metsik verine lõugadelatsutamine surmavate kuulide ja völla-nõõri vihina saateks on tunnistuseks sellest marust, mis kodanluse ja sotside hinges revolutsiooniliku proletariaadi ning selle üleilmse kindla kantsi ja isamaa — Nõukogude Liidu vastu tormas, ja mis omakorda kinnituseks on, et mingisugust jäädavalt lepet ei saa olla selle kahe ilma vahel.

Suurtööstuse ülesupitamise poliitika kokkuvarisemise järel suundus eesti finanskapital — põllumajandust röövima. Mõni-sada tuhat põllutöölist, kehvikut ja keskmikku oli nüüd see ala, kus kapital oma kurnamistööd otsustas jätkata. Paariks-kolmeks aastaks lõi see ala kuidagi vastu: mahutati suuremaid summe põllumajandusse kõmulise „daniseerimise“ plaani nimel ja lipu all, millest nüüd eesti majandusele ja riigile üldse samuti õnne ning küllust tootati kui toona suurtööstusest; mille kindlustamiseks miljonid miljonite järgi välja laoti. Nüüd õhutati karja suurendama, piimasaaki tõstma ja meiereisid asutama; finansseeris suurkapital — kõrgete protsentidega muidugi.

Need kapitali mahutamisaastad andsid välispidi mingisuguse stabilisatsiooni mulje; paistis, nagu rahustuks majandus pärast kriisivapustusi ja läheks rahulikku arenemisteed edasi. Tõeliselt oli see ainult ettevalmistuseks uuele varingule, ja just neil

„stabilisatsiooni“-aastatel elas Eesti läbi raske rahandusliku kriisi, mis otse „stabilisatsiooni“ esimesel aastal (1926) sedavõrd rõhuvaks läks, et valitsust sundis väljastpoolt laenu otsima, ilma milleta, nagu kodanline ajakirjandus hiljem avalikult seletas, riigimajandust kokkuvarisemine oleks oodanud. Inglise imperialism, kes Eestit interventsiooni otstarbel käes hoiab, leidis tarviliku ja võimaliku olevat ta rahahäda ära kasutada: Eestile anti ühe inglise panga kaudu — ameerika kapitali osavõtul — soovitud laen (1,35 mln. inglise naela suurus), kuid hinnaga, mis eesti rahvamajandusele uue määratu koorma selga tõi. Eesti riigipank muudeti erapangaks ja anti seega Eesti rahaasjanduse korraldamine ning kogu rahanduspoliitika juhtimine — erakapitali, peamiselt väliskapitali, kätte. Laenuprotsentide kindlustuseks pandi riigi aktsiimaksude sissetulek laenuandjatele pandiks, ja laenu eeltingimisenä nõuti — parunitele maareformiga äravõetud maa eest tasu väljamaksmist kiires korras. Laenustendastjæetiaga lõviosa — 1 mln. nl-strg — Londonisse, Inglise panka — kindlustuseks ärivõlgade eest, mis inglise kaupmeestel Eestist saada.

Laenu kordaminek tõi majandusesse silmapilkset elavnemist: kasvas usaldus pankade vastu, toodi suuremal hulgal raha hoiule, äriilmas võis kiiremat liiklemist märgata, pangad andsid suuremaid summe tööstuse tõstmise peale. Telliti suuremal määral välismaa kaupsid. Kuid see tõusuhoog, 1927. a. lõpul ja 1928. a. esimesel poolel, sündis juba ajal, mil rahvamajanduse tähtsat ala — põllumajandust — kriisiuss näris; sellepärast võis see tõus ainult õige lühikese eaga olla; ja kui 1928. a. keskel selgus, et see aasta sügava viljakalduse toob, siis oligi tõusul järsult lõpp. 1928. a. teisel poolel astus kriis põllumajanduses juba täiel jõul päevakorrale.

Nagu 1923—25. a. tööstuse kriisi ülemalkirjeldatud oludes mõõdapääsmatu oli, nii oli seda nüüd kriis põllumajanduses, kus finanskapital oma rõõvpoliitikaga töötavat talurahvast sedavõrd kurnas, et see koorma all kokku vajus. Võlad pankadele, kes võimatud protsente koorisid, ja määratud maksud riigile — eriti asunikudelt — vajutasid ja vajutavad töötavat talurahvast ikka sügavamale viletsuse porisse. Hindade langus välsturgudel aitas seda sisemise kriisi arengut kiirendada ja süvendada ning kandis selle hiljem, üleilmse kapitalistliku majanduskriisi tagapõhjal, üle teistelegi rahvamajanduse ja riigimajanduse aladele. Kriis valdas ka Eesti täielikult.

Raske on lühikeses ülevaates kokkuvõtet tuua, mis kriisi hävitustööd ja kapitalistliku majandamise tagajärge üldse kõigil Eesti ühiskondliku elu aladel küllaldaselt iseloomustaks ja neist tarviliku selguse ning ulatusega pildi annaks. Toome almal ainult mõned üldandmed, eestkätt majanduslikult alalt.

Möödunud 1931. a. põllumajanduse saagi üldväärtust (seeme ja loomatoit maha arvatud) hinnati 140—145 mln. kroonile, s. o. umbes 86 mln. kr. ehk 37—38% vähem kui 1929. a. Tööstuses oli samal ajal langus 116 mln. kroonilt 85—90 mln. kroonile, ehk 25%. Seega oli rahva üldsissetulek tähtsamaist rahvamajanduse aladest kahe aastaga 33% võrd vähenenud. Iseäranis kokku on kuivanud väliskaubanduse läbikäik, mis 1932. a. esimesel poolel ainult 38,6 mln. kr. välja tegi, s. o. umbes 70% vähem kui 1928. a. samal ajal. Väliskaubanduse kokkukuivamise tagajärjel kuivab kasee allik, kust riik ja rahvamajandus peamiselt välisvaluutat saab oma väliskohustuste katmiseks. Neid kohustusi — kaubandus välja arvatud — on aga õige tuntav summa: riikliste välisvõlgade protsendid, 6—7 mln. kr.; protsendid majandusse mahutatud väliskapitalidele, vähemalt 3—4 mln. kr.; sõjalised ja muud riiklikud tellimised välismaadelt; suurte saatkondade ülevalpidamine välisriikides, mida vaevalt tasub välisriikide esinduste asumine Eestis lugematud ametlikud ja mitteametlikud sõidud välismaile; suur hulk üliõpilasi välismaage kõrgemais õpeasutustes jne, jne. 1928. a. oli veel 42 mln. krooni kulda ja välisvaluutat Eesti panga kohustuste katteks; tänava sügiskuudel kõikus see summa aga ainult 18,5 miln. kr. ümber. Riigikassa ja rahvamajanduse seisukord on õige tuntavalt alla viinud riigi laenupäberite hinna välismaa turgudel, kus 100-lised päberid ajuti juba alla 40 on langenud, nüüd 50 ja 60 vahel kõiguvad.

Rahva sissetulekute vähenemisega pidi paratamata ka riigi sissetulek langema. Juba mitmendat aastat täitub riigi eelarve suure — ja *alaliselt kasvava* — puudujäägiga: 1) 1930—31. a. oli puudujääk umbes 7 mln. kr. (eelarve üldsumma oli ligi 100 mln. kr.); 1931—32. a. eelarves jäi juba 10 mln. puudu, kuigi eelarve ise vähem oli (92 mln.); 1932—33. a. eelarves, mis ainult 82 mln. kroonile kokku seatud, on vähemalt 17 mln. kroonilist puudujääki

1) See tähendab, sissetulekud jäävad tegelikult vähemaks, kui eelarves ette nähtud; vastavalt vähenetakse siis ka väljaminekud.

(mis veel suurenedagi võib) ette näha, ja järgmise aasta eelarvet kavatsetaksegi sedamööda ainult 60—65 miljonile kokku seada. Kui meele pidada, et vähemalt 50% eelarvest igasugustele avalikkudele ja varjatud sõjalistele otstarbetele ning „sisemise vaenlase“, s. o. töolisteklasi, revolutsioniliku liikumise vastu võitlemise peale kulutatakse ja et neid väljaminekuid riik kõige vähemal piirata võib, siis saame aru, missugusesse ummikusse valitus peab sattuma, kui ta eelarve endise 100 mln. asemel 60 miljoniga tasakaalu peab viima.

Nagu terves kapitalistlikus ilmas, nii lausuvad kriisi raskused ka Eestis oma täie koormaga tööraha turjale. Kodanlus, valitsevad kihid püüavad kõiki raskusi enda õladelt töörahva kaela veeretada. Määratud tööliste hulgad jäävad hoopis ilma tööta, teistelt kutsutakse siis seda rohkem välja pigistada.

Tööpuudus on ka Eestis ennekuulmata ulatuse võtnud, ja mitte üksi tööstuses, vaid ka põllumajanduses. 55—60-st tuhandest linnaproletaarlasest (tööstus, kaubandus, veoasjandus jt. kokku) oli juba möödunud talvel 25—30 tuhat ilma tööta, ja neistki, kes veel töö otsa juurde olid jäänud, töötas suur osa ainult 5—4—3 päeva nädalas. Maal ulatas palgatööliste ja pisi- ning väikemaapidajate arv, kes oma peasissetuleku palgatööst saavad ja selle talvekuudeks kas hoopiski olid kaotanud või ainult juhtumisi mõnda päeva said töötada, umbarvamisi saja tuhandeni, kellest isegi ametlikkude, enam kui puudulikkude ja nimelt hallparunite kaudu kogutud andmete järele 15—20 tuhat töolist viivitamata abi tarvitasid, s.o. hallparunite keelest tööliste keele tõlgitult—nälgisid, näljasurma suus seisid. Mingisugust tööpuuduse vastu kindlustamist ega muidu mingit korrapärast abiandmist tööpuuduse korral Eesti „demokraatlik vabariik“ ei tunne; tööline, kes oma elupäevad kapitali orjanud, võib, kui ta tööta jääb, aia ääres „vabaduses“ surra; eesti kodanline ajakirjandus ristiski need juhtumid, kus meelegeitele viidud tööline endale ennem otsa teeb, kui pikaliselt nälga sureb, — „vabasurmaks“, seega isegi surmaminejate kallal oma veriselt jultunud orjalõugu latsutades. Nõndanimetatud „hädaabitööd“, mida riigi kulul töötatöölistele korraldatakse, on esiteks kõige jõhkramat sorti nülgmisüsteem, kus hädavajalikke, tihti kõige raskemaid ja tervisele kahjulikumaid töid sandipennide eest (1 kr. — 60 senti päevas, enamasti välised tööd, mis talvel tugevat riidetust ja vastupanevat tervist nõu-

vad) lastakse ära teha; teiseks läheb neistki summadest, mis hädaabitööde peale määratakse, suur osa, „organiseerimiskuludeks“ (kõiksugu kurnajatele) ja materjalide muretsemiseks; ja viimaks juhtub neidki töid ainult väiksele osale töötutest ning sedagi ainult päevadeks, nädalateks, kõige paremal juhtumisel mõneks kuuks. Laialisi töötute liike, kes seaduslikku „mõõtu“ välja ei anna, ei lasta üldse hädaabitööde ligidalegi, ja need endid sellepärast töøbörsil ei registreeri.

Käesolev sügis näitab töötatööliste arvu kasvu linnades — töøbörside registri-lehtede järele — umbes kolm kuni neli korda suuremal arvul kui möödunud aastal. Kuigi börside arvud ligilähedaltki töötute üldarvust aimu ei anna; näitab registreerimiste arvu tõus tööpuuduse tuntavat teravnemist, mis seisukorra eesolval talvel meelegeitlikuks võib ajada, seda enam, et riigi sissetulekute järsu ja suureulatusliku vähenemise juures hädaabitööde korraldamiseks vaevalt neidki mõnda sada tuhandet krooni jätkub, millega möödunud talvel mõnda kuud püüti tööliste häda ja viletsuse üle hirvitada. Pealegi, et valitsev „põllumeeste“ — hallparunite — partei töötatööliste teotamisest „põhimõttelikult“ midagi teada ei taha.

Kapitalismi kriisi ei piirdu muidugi mitte ainult majanduse aladega. Kapitalismi mädanemine ja laostamine imperialistlikul ajajärgul paneb mädanema kõik kodanlise ühiskonna elualad. Nälg, viletsus, alatoitus laiades tööraha hulkades hävitab kohulavalt nende kihtide tervist; tiisikus tapab Eestis, eriti Tallinnas, rohkem inimesi kui üheski teises vastavate oludega Balti või Skandinaavia riigis. Rahvaarvu kasvamin: on Eestis vähem kui üheski teises riigis; rida aastaid näitab koguni surevuse absoluutset ülekaalu; linnades on see üldine nähe. Viletsusega kaasas käivad joomine, kake-lused — kohutavalt verised, tihti peale inimohvritega — ja igasugused kuritööd, eesotsas vargused, petmised, aga ka tapmised, põletamised ja võltsimised ning raiskamised, raiskamised ning võltsimised. „Tundub nagu veidi imelikuna — peab isegi hallparunite „Kaja“ tunnistama, — et ajal, kus kõik loovad ettevõtted endi tegevust koondavad, vangimaja end koguni asub laiendama. Keskvanglale hakatakse nimelt ehitama veel üht uut tiiba 500 vangi jaoks.“ („Kaja“, nr. 231, 30/IX, — 32.)¹⁾

Iseäranis teravalt tuleb kodanlise ühis-

1) „Veel“ tähendab, et parajasti lõpetati 48 uue üksikkambri ehitamist.

konna mädanus nätavale korrupsioonis, mis valitseb võimulolevates rirkondades; ei ole nurgakest, kus mitte riigivargus, altkäemaks raiskamine lopsakalt ei õitseks. Ministreid süüdistatakse kodanluse enda ajakirjanduses korduvalt altkemaksu võtmises, piiritusega konderbandi ajamises, altkäemaksu organiseerimises (provokatsioonis). Kõige tuntavana ja kõrgemad riigitegelased (mitmekordsed riigivanemad) ajavad eraelus otse riigivastaste olluste äriasju ja kaitsevad nende huvisid riigikohtutes. Paljud nimekamad tegelased on endid ihu ja hingega üksikute kapitalistiderühmade teenistusse müünud, kes nüüd nende mõju ja ühiskondlist seisukohta äriliselt kasutavad. Ajakirjandus, eestkätt ja kõigepealt sots-faschistide leheke, seisab otsekohe sandarmivalitsuse teenistuses ja käsutuses.

Valitsevate kihtide mädanus ja laostumine on levinenud ka vaimliste aladele — kirjandusse, kooli, kirikussegi. Kirik, see mõjuvaim tööriist, millega kodanluse töötavaid hulkasid vaimlises orjuses ja pimeduses hoiab, on samuti täielikus mädanemise protsessis, mis paiguti hulgaliste lööminguteni kirikus on arenenud. Koolielu on ummikusse jooksnud: haridust olevat liiga palju, sellepärast kärbitakse kooliklasse maha, pannakse õppeasutusi kinni, vähendatakse õpilaste arvu, vallandatakse hulgaliselt õpetajaid. Ülikool surmab igasuguse vabamõtte idugi, andes võimalust laiutada igasugu mustasajalusel ja annetades „audoktori“ diploome ministritele, keda avalikult süüdistatakse piiritusekonderbandist osavõtmises, altkäemaksule provotseerimises, kes oma alatute väljaastumiste eest aukohut vastu ei võta ja ajakirjanikkude liidust välja visati! Kodanline teaduseasutus on enese müüdavust paljastanud üdini.

Kirjandus, mis „iseseisvuse“ algul „tuhandel purjel“ elumerele kihutas, kus peeti kuulmatajälke roppuseorgiaid, neid avalikult „estetismi suursaavutusteks ja suurt-sugususe õilsamateks tippudeks“ välja kuulutades, on enese kapitalismi üldises kriisiummikus sugu- ja teguvõimetuks roputenud ning veereb nüüd juba aastate viisi oma loomingu lohinal allamäge. Pealiskaudne käperdamine, haiglane virisemine, müstitsism valitseb rõvedusrikkas jutukirjanduses; luules jõuetu konna-hüplamine, mis ei vii mülkamättast kõrgemale. Näitekirjanduses, kuhu nüüd rahateenimise püüdel tormab iga jutukirjanik ja salmitagujagi, valitseb otse võimatu lääguse ja läilusenäi ulatav labasus ja mõttelagedus. Ja üle kõige — haudamine, elusalt mäda-

neva klassi väljapääsmatuse pessimism, mis valdab vanu kui noori. Käesoleval aastal „Looduse“ auhindamisele saadetud 37 tööd üteldakse kõik kodanlise ühiskonna lagunemise ja mädanemise nähtusi käsitanud olevat, valdav hulk neist laskudes pimedasse pessimismi. Teised, kes väljapääsu sellest kapitalistlikust ummikust näitavad proletaarsete revolutsiooni kaudu, ei pääse kodanlikes kirjanduses päevavalgele; nende autoritele antakse nõu: tehke oma kommunism ümber — rahvusluseks (s.o. faschismiks), siis saate auhinna! Alt-käemaks ja äraostmine siingi!

Säherdust pilti pakub meile Eesti ühiskondlik elu tänapäev, pilti, mille tõelikku sisu ja olu püütakse varjata ja vööbata siidisukkade ja karvanahka-kasukate, saba-kuubede, torukübarate ning aumärgikuhjade, toredate vastuvõttude ja pallide („Tallinn tantsis õõ läbi“! hõiskas üks leht läinud uueaastapäeval) simmanite, trummalite, paraadide, laulupidude¹⁾ ja igasugu muu trillalla ja trallalla välise läikevööbaga, eriti välismaade ees. Kuid kõik see väline läige ei suuda kõrvaldada, vaid, vastupidi, süvendab veelgi ühiskonna seesmist mädanust, söesmisi vastuolusid, mis järjesti teravamatele kokkupõrgetele viivad. Valmistuse kitsenemisega ja majandusliku kriisiga on vähenenud ja vähenevad õige tuntavalt kasuallikad, väheneb töörahvalt, töölistelt ja töötavalt talurahvalt, väljapingutatav lisaväärtus, mille kallal kurnajate kihid ja nende sabakergitajad nüüd ikka ägedamini üksteisega riidlevad, ikka raskemaid lööminguid peavad. See väljendub eriti kodanliste erakondade ja sotsfaschistide poliitilistes võitlustes, mis seda tülitsemist saagijagamise juures kajastavad ja mis päev-päevalt teravamaks muutuvad. Mida kaugemale edasi, seda raskemaks läheb valitsuste moodustamine, seda kauemini vältavad valitsuskriisid, seda ägedamat võitlust peetakse nende ümber; isegi valitsuste eluiga on viimasel ajal õige lühikeseks läinud. Tegelikult seisab asi selles, et kitsas ringkond äri- ja rahvamehi tööstusest, pangaasjandusest, eriti väliskapitalidega tegutsevaid ettevõtjaid, ja samuti kitsas ringkond hallparuneid ja mõisnikke, kes pangakapitaliga kokku kasvanud, ning mitmesugustes põllumajanduslistes suurettevõtetes töötavad, teisi ringkondi kitsaks jäänud saagikuna juurest püüavad eemale tõrjuda, sellejuures aga

1) 1932. a. suve vältel peeti Eestis üle 40 kohaliku laulupeo!

lailaldaste keskkihtide ja väikekodanluse poolt ägedat vastuseisu leiavad.

See võitlus, mis parteide viljatus purelemises nähtavale tuleb ja mida üldiselt parlamentarismi kriisi nimetuse all tuntakse, seisab sisulikult selles, et kapitalistlikul arengul enam seda laialist aluspinda ei ole, mis demokraatia ideedele ja demokraatlistele korraldustele aluseks oli, et kapitalism nüüd, monopolide ajajärgul, ka poliitilises elus monopolidele püüab, s.o. valitsust kitsamate ringkondade kätte püüab koondada, avaliku diktatuuri poole tüürides. Seda kisendamist „tugeva käe“ valitsuse järele, mida ka Eestis iga kodanlise partei äriputkas, igas kodanlises ajalehes pasundatakse, nõuab aga iseäranis tungivalt see laialdane rahulolematuse ja rahutustelaine, see laialine, kuigi suurel osal veel stüühiline revolutsioonimeeleolu kasv, mille terav ja järjesti süvenev majanduskriis endaga kaasa on toonud ja mis kommunistlike parteide juhtimisel ja organiseerimisel ikka võimsamaks teadlikuks revolutsioonijõuks kasvab.

Eestis tehti käesoleval aastal katsed seda faschiseerimist „seaduslikul“ teel läbi viia — põhiseaduse muutmisega, mis parlamendi õigusi oleks märksa kitsendanud ja laialiste võimpiiridega presidendi, kui suurkapitali kaikkandja, ametisse pannud. Kuid töörahvahulkade vastuseis ja samane sisemine kapitalistlike kihtide võitlus saagi pärast, millest eespool kõnelesime, ajasid selle katse nurja. Ja nüüd kerkib ikka teravamalt päevakorradele püüdeid seda, mis rahulikult teel korda ei läinud, vägivaldse pöõrega toime panna. Küll ei ole need üksikud faschistlikud organisatsioonid, mis viimasel ajal ellu tekivad, suutelised üksikult riigipöõret läbi viima, kuid nendes koondub siiski kodanluse jõudu, mida suurkodanlus faschistliku pöõre korral võib oma huvides ära kasutada. Seesugusele pöõrele aga ajab suurkodanlust, nagu nägime, ikka tungivamalt kriis ja sellest väljapääsu otsimine kapitalistlikul teel.

Missugused on need teed, mida kaudu kodanlus ja sotsfaschistid loodavad kriisiummikust pääseda, mis mitte ainult majandusliku pankrotiga ei ähvarda, vaid kapitalistliku ilma revolutsiooniliku kriisiga — proletarise revolutsiooniga?

„Kapitalismi püüde, kriisi kogu ilma proletariaadi ja töötava talurahva arvel lahendada, viib kapitali üldisele pealetungile kapitalistliku ilma töörahvahulkadele kõigil väerindadel ja sellega ühtaegu ning lahutamatu sidemes — Nõukogude Liidu vastase sõja hoogsamale ettevalmistami-

sele.“ (Kominterni täidesaatekomitee XI täiskogu resolutsioon.)

Eesti kodanlus käib selles küsimuses teiste maade kapitalistidega ühist rada, mis ainult üksikasjades võib lahku minna kapitalistliku ilma püüetest kriisist väljapääsu leida: veel tugevamini töötavate hulkade kurnamise kruvi pingutada, töörahvast veel rohkem lisaväärtust kurnajate kasuks välja pigistada, kurnamise ala sõja teel, iseäranis Nõukogude Liidu vastase interventsiooni teel laiendada, — selles lähevad kõigi maade, ka eesti, kapitalistlike ja sotsfaschistide huvid ja püüded ühte.

Tööpalku on Eestis paari viimase aasta vältel tööstuses keskmiselt 30—35%, palguti kuni 50% ja üle sellegi vähendatud, kusjuures meeles tuleb pidada, et enne kriisiaegagi eesti tööliste palgad tuntavalt madalamad olid kui enne imperialistliku sõda, nüüd nad aga, kodanlistegi lehtede tõenduse järele, madalamad on kui üheski teises Euroopa riigis. Põllutöölistel, kes eesti proletariaadi ridades hulgaliselt kõige suurema rühma sünnitavad, on palgarahumine veel seda suurem — keskmiselt 50—60%, kusjuures osa palka isegi natuuras, ainetes, peale sunnitakse; teiseks, õige paljudel juhtumitel näljased töölised on valmis koguni ilma palgata, ainult viletsa toidu eest tööd tegema; kolmandaks, väga paljudel juhtumitel hallparunid tööliste palga lihtsalt maksmata jätavad, kohtuteel seda aga nõuda töölistel tihti võimatu on.

Kuid töörahva nülümiseks on veel palju teisigi teid, mida ka eesti kodanlus kasutab, nagu: tollide tõstmine mõnesugustelt sisseveetavatelt riidesortidelt ja nahakaupadelt, mille tagajärjel nende kaupade hind siseturul mõnekümne protsendi võrd tõusis, vastavalt tarvitajate õladele rõhudes; üüriseaduse kaotamine, mis majaperemeestele võimaluse andis üürisid tuntavalt tõsta — suuremates korterites kahe-, vähemates koguni kolmekordseks (Tallinnas, näit. on üürid tööliskorterites 50% kõrgemad kui tsariajal); leivahinna kunstlik tõstmine sellega, et riik hallparunitelt rukkid kolmekordse hinnaga kokku ostab, seega ka vabaturu hinda tugevasti mõjutades; suhkrutolli tõstmine (kahel korral, mille tagajärjel suhkru hind viimase aasta kestel ligi kahekordseks tõusis); tubakasaaduste aktiivse tõstmine jne, jne. Ja kui ametlik arvustik seletada püüab, et see elukalliduse tõus enam kui tasa tehakse siseturu toiduainete hinna alanemisega, et elumaksumus õieti, tuntavalt olevat langenudki, siis lükkab isegi kodanline ajakirjandus selle väite ümber, näidates, et toiduainete hinnad

väikemüügil ometi võrdlemisi vähe on langenud, sisseveetavad toiduained peaaegu mitte sugugi; ametliku arvustiku väited eksivat mitmetpidi: esiteks, et seal suurmüügi hindadega rehkendatakse, sisseveetavate ainete juures sisseostu, mitte väljamüügi hindadega, paljuid hinnatõuse (nagu korteriüürid jne) hoopiski arvesse ei võeta jpm. Kodanlinegi ajakirjandus on sunnitud — eriti valimiste eel — tunnistama, et põllumajanduse saaduste hinnalangusest linnade tarvitajate hulgas vähe kasu saavad, sest vaheltkauplejad ajavad väikemüügi hinnad ikkagi võimata kõrgeks.

Selkombel tööraha ja tarvitajate hulka deturjale ikka raskemaid koormaid veeretades püüab kodanlus sotsfaschistide toetusel iga hinna eest vabrikantide ja suurkaupmeeste, samati ka hallparunite, suurmao-omanikkude ja igasugu suurkurnajate ning saherdajate kasusid kindlustada, küll tcllidega nende kaubahindu tõstes, küll neile väljaveopreemiaid makstes, küll nende makse vähendades, nende võlgu kustutades, võlaprotsente vähendades, raudtee-veohindu alandades jne, jms.

Kuid veel suuremal määral kui vajadus kriisist väljapääsu leida sisemiste korralduste teel sunnib kodanlust faschismi teele ettevalmistus interventsiooniks Nõukogude Liidu vastu. Sotsialismi ehitustöö hiiglakasv Nõukogude Liidus üheltpoolt ja kõige teravam majandusline kriis kapitalistlikkul maal teiselpoolt ajavad ennenägemata teravaks vastuolud ehitatava sotsialismi süsteemi ja mädaneva kapitalismi süsteemi vahel. Küsimus „kumb kumba“ kerkib esile ennenägematu teravusega. Sellepärast kerkib täiel ulatusel üles ka interventsiooni hädaoht. (Manuilski, aruanne KI täidesaatekomitee XI täiskogus.)

Mida teravamaks ja pigistavamaks läheb kriis, seda ahnemalt vahivad kõigi kapitalistlikkude maade suurimperialistlikud rõõvikud Nõukogude Liidu poole, nähes selles viimast abinõu kapitalistlikku ilma laostavate vastuolude vältimiseks ja hingematva kriisi lahendamiseks. Ka eesti kodanlus, olgugi arvult ja jõult väike, võrreldes imperialistlikkude suurriikide kodanlusega, moodustab teatud kindlate ülesannetega lülikese üldises imperialistlikus ahelas, ja sellena on temalgi lootust oma majanduslikust kriisist Nõukogude Liidu arvel üle saada; ka temal on oma imperialistlikud püüded proletaarise riigi kohta, ja sellepärast valmistab temagi hoogsalt ette interventsioonis oma osa täitma ja oma kavatsusi teostama.

Juba oma geograafilise seisukoha poo-

lest on Eestil ja eesti kodanlusel tähtis osa ja ülesanne imperialistliku interventsiooni üldises plaanis; läheb ju Eesti kaudu üks Interventsiooni peateedest Nõukogude Liidu seesuguse tähtsa keskkoha kallale, nagu punane Leningrad — vähemalt Baltimere kaudu kallaletungivatel riikidel, Inglismaal, Rootsil jt., mispärast just eestkätt need riigid Eesti valmisolekule suurt rõhku panevad. Sõjatarveteks määratud (strateegiliste) raudteede ehitamine rootsi tikutrustilt erilisel seks otstarbekes saadud laenuga; Inglismaalt sõjavarustuse, lennukite jne ostmine, osalt võlgugi (Vickers Ltd sõjavarustuse tehase); rootsi kindralite inspektionireisid Narva kindlustustega tutvunemiseks jms. tõendavad eespoolõeldut.

Kuid eesti kodanlus ja eesti sotsfaschistid ei tegutse imperialistlikkude suurriikide üldises interventsiooniplaanis mitte kui tahtvõimetud tinasoldatid, keda nõõrist tõmmatakse ja kelle ülesanne ainult hüplemises seisabki. Me nägime juba eespool, et Eesti, kui kodanlik riik, otse kõige ägedamates võitlustes kapitalistliku ilma ja Nõukogude süsteemi vahel ilmale sündis, et eesti kodanlus ja sotsid otse kõige põlevamas vihavaenus Nõukogude vastu oma tulekarastuse on saanud ja sellepärast neid igal võimalikul juhul Nõukogude kõige vihasemate vaenlaste ridades leiame. Eesti kodanlus ja sotsfaschistid on kahel puhul oma nahal tunda saanud, mis proletariaadi diktatuur töörahva vaenlastele, timukatele ja äraandjatele tähendab. Ja kui eesti sotsfaschistide juhid (nagu K. Ast) avalikult riigikogus seletavad, et neil kommunistidelt muud oodata ei olevat, kui võllakõit, siis näitab see ilma igasuguse pikema seletusetagi, missugune nende võllakandidaatide vahekorid Nõukogude võimuga peab olema. Eesti kodanluse ja eesti sotsfaschistide *teadlik* võitlus Nõukogude vastu on ainult üks lahutamatu osa kahe süsteemi, kahe ilma vahelise üldise küsimuse — „kumb kumba“ — lahendamispüüdest.

Kui eesti intervendid ei võta sellest võitlusest mitte ainult imperialismi üldistes huvides osa; neil on pealeselle ka oma erilised huvid, mis nende iseseisvat osa ja iseseisvat tähtsust interventsioonis veel iseäranis alla kriipsutab. Interventsiooni igakülgse ja ennastsalgava toetusega loodab eesti kurnajatekamp oma rõõvplaanetäita: eesti proletariaadi ja eesti töötavate talurahvahulkade vere hinnaga püüavad eesti faschistid ja sotsiaalfaschistid ammüst „Suur-Eesti“ kavatsust täide viia. Et see idee mitte ainult Niggoli ja Sommeri tao-

liste rahvusehullustuse apostlite peades ei pesitsenud, et seda mitte ainult ilukirjanikud oma „vabas fantaasias“ ei hällita, või kelkivad faschistid oma demagoogilistes väljaastumistes ei jutlusta, vaid et seda mõõduandvad ringkonnad ja parteid Eestis oma programmides seavad, sellest kõnelevad diplomaatlikud dokumendid. Leningradi oblasti teatud osa, teatud raioonide tööliste ja kolhoosnikkude orjastamine ja nende viletsusse ajamine, nagu seda on sündinud ja sünnib tuhandete kehvikutega tänapäev Eestis, iseäranis ta idapiiri äärsesetes maakohtades, — sellest unistavad eesti „isamaalased“, sellele mõtleavad faschistide juhid, kui nad Eesti „piiride laiendamise“ vajadusest kõnelevad. Osa Ingerimaa, osa endiste Jamburi, Luuga ja Oudova kreiside haaramine eesti kurnajate küüsi — see on eesti imperialistide interventsiooni eesmärk; kriisist pääsimine Nõukogude Liidu töörahva orjastamise ja nülkimise teel — seda püüavad eesti kodanlus ja sotsfaschistid eesti töörahva sõjavankri ette rakendamise ja suurtükisõõdaks saatmisega kätte saada. Selleks aga on vaja Nõukogude võim — hävitada.

Mida enam koomale tõmbub kriisisilmus kurnajate kaela ümber, mida teravamalt töörahva hulgas sotsfaschistide ärandliku poliitika vastu välja astuvad ja neid juudaseid enda keskest minema kihutavad; mida kõrgemale tõuseb revolutsiooniliku liikumise laine, seda hoogsamalt ruttab kodanlus faschiseerimisega, seda palavikusemalt valmistatakse ette interventsioonile Nõukogude Liidu vastu. Puhtsõjaliste ülesannetega raudteede kiire ehitamine (Tartu-Petseri ja Rapla-Virtsu teed) ja nende peale suurte summade kulutamine ajal, mil riiklised sissetulekud ähvardavalt langevad (134 miljonist kroonist 1926/7. a. arvatavasti 60 miljonile 1932/3. a.); majanduslikult meeletu viljakokkuostmine ja suurte riiklike viljaladude loomine (50—60 tuh. tonni — peale selle suured tagavarad erakaupmeeste ladudes ja sõjaväevarustuse ladudes), mida aasta-aastalt määratute kahjudega tuleb uuendada, kuna raha vilja kokkuostmiseks Eesti pangast — laenuks võetakse, ilma et võimalus oleks endiseidki ostuvõlgasid tähtjaks ära tasuda ja uute sisseostude realiseerimisest järjesti suuremaid kahjusid ette näha on. Siin kõrval sõjatehnika, eriti lennuasjanduse suurendamine kaugelt üle Eestile vastavate normide; lennubaaside ja aerodroomide (lennuväljade ja vastavate sisseadete) ehitamine üle maa, kuşjuures Tallinna külje all korraldatav lennuala oma

suuruse poolest kõigist Euroopa lennuväljadest tõendatakse üle ulatavat! Hoogne kindlustuste ehitamine Nõukogude piiri vastu, eriti Narva raioonis, võõrriikide sõjalaevastikkude korduvad manöövrid Eesti vetes, — need on ainult üksikud, kuid äärmiselt iseloomustavad näited palavikulisest interventsiooniline ettevalmistamisest Eestis — laialise, üldise imperialistliku interventsiooni kava järele.

Selle puhtsõjalise ettevalmistuse kaasas ja ümber käib, arusaadavalt, äge ideoloogiline ettevalmistus, igasugune kihutustöö Nõukogude vastu. Eestkätt, otsekohe ja avalikult teevad kihutustööd sõjaks mitmesugused faschistlikud organisatsioonid, kelle arv eriti viimasel ajal kasvab. Interventsiooni teenistuses seisab samuti kogu ajakirjandus, nii kodanline kui sotsfaschistide oma, viimane eriti innukalt seda ülesannet täites. Kõige jälgim, alatum sihikindlalt-teadlik mudalooipimine Nõukogude Liidu pihta on igapäevne „roog“, mida lugejatele sellest kõõgist ette kantakse; järjekordselt pakutakse siia vahele meeletuid appihüüdeid eesti „talupoegade“ poolt, keda Nõukogude valitsus kõige metsikumalt hävitavat. Vene valgekaardlaste, tsaaritumukate ja sotsjuudaste meeletikkude mudavalingute vahel, mida hoollega ära trükitakse, peavad meeletikkud appihüüded „eesti oma vendadelt“ kõike seda alatust ja jälkust alva kinnitama. Hariulikult on nende „oma kirjade“ sisuks eesti kontrevolutsioonilikkude kulakute, nõukogude tööliste, kolhoosnikkude ja töötava talurahva kõige jõledamate ja verisemate vaenlaste meeletult liialdatud hädahüüded selle kurnajatekihi likvideerimise üle, millele siis eesti ajakirjanduses kas omalt poolt või mitmesuguste „vanade eesti asunduste haridustegelaste“ allkirjadega vihast vahutavat agitatsiooni Nõukogude Liidu vastu juurde lisatakse ja selle kesta sees enam või vähem avalikult Nõukogude võimu hävitamisele üles kutsutakse.

Loomulik, et ka kõiki telsei võimalusi, abinõusid ja teid, nagu parteilised ja muud kõnekoosolekud, avalikud pidud, paraadid, kirjandus, kirik esimeses järjekorras — nõukogudevastaseks agitatsiooniks kasutatakse. Iseäranis järjekindel ja laiaulatusline on see vaenukülv aga koolides, kus viimastel aastatel keskkooli klassisid üldine sõjaõppus — kuni laagriharjutusteni — sunduslikult on sisse seatud. Selle kõrval käib alaline sõjaline agitatsioon, mille tagajärjeks viimasel ajal rohkesti vabatahtlikult sõjaväkke astujaid on; nii sammus möödunud kevadel Tallinnas

reaalkooli vanem klass, peale kooli lõpetamist, tervena organiseeritult, muusika saatel, sõjaväe mobilisatsiooniosakonda, et ennast vabatahtlikkudena väeteenistusesse pakkuda.

*

Et tööliste hulgas ja kogu töörahvas selle kurnamise ja rõõvpoliitika all ikka rängemalt kannatab, ikka rohkem ja rohkem arusaamisele jõuab, et mitte kodanluse ja sotside tee, vaid revolutsiooniliku võitluse tee kriisiummikust ja kurnamisest välja viib, ja et seda teed ainuüksi proletaarne partei, Eestimaa Kommunistlik partei töörahvale näitab, — kõigest sellest on juttu pikemalt teisel.¹⁾ Kuid, et see tee, mida kodanlus ja sotsiaalfaschistid tallavad, mitte ummikust välja ei vii, vaid vastupidi, et riigivanker sel teel ikka sügavamale rabamudasse vajub, kus teda hääbumine ähvardab, seda aimavad tumedalt isegi kodanlised tegelased, seesugust kõrimatvat ahastust kajastub üksikudel silmapilkudel isegi kodanlises ajakirjanduses. Nii kirjutab, näiteks, „Päevaleht“ viimase valitsuskriisi puhul (15. okt., nr. 282—32):

„Nüüd mehed põgenevad valitsuskodadest kui rotid uppvalt laevalt. Eks nüüd ole seljad võimupaikade poole, kui kümme aastat ja palju päevi on hoitud käes ohje, kui vanker on sattunud soomülgaste servale. Ei nüüd taha keegi olla kutsarik, ei tegijaks, ei käskijaks, ei muuks, kui irisejaks ja süüdistajaks, kui ots tuleb sinatse juhtimise läbi, mis olnud seni.

„Kes peab nüüd kiskuma välja rabast riigivankri, kes andma rahvale tagasi usu?...

„Jah, nüüd on taas valitsusemäel kaubakoda. Ei keegi taha enam asutada koalitsiooni aktsiaseltsi. Küll vististi tuleb nüüd pill pika ilu peale ja see viimne asi, mida on sigitatud erakondlikus mustmullas: Üks tublide päevarahadega riigi likvideerimiskomisjon. Ja likvideeritakse see kodu, mida nähti kunagi kaugel kasvamas ja mis parteiülilike kasvatades langeb kokku oma noores eas!“

Ja nagu meelde tuletades 1924. a. 1. dets. varahommikut — muide, seda tuletatakse nüüd kodanluse häälekandjates ja kodanluse juhtide poolt nii sagedasti meelde, võrreldes käesolevat silmapilku 1. dets. ülestõusu eelse olukorraga ja meeleoludega — nagu meelde tuletades seda kodanlusele ja sotsidele kohutavat varahommikut hüüab „Päevalehe“ prohvet manitsedes oma juhtidele:

„Seiske oma postil ja ärge põgenege,

¹⁾Vt. „Klvtl.“ käesolevas nr. sm. L. Looringu artikkel.

et rahvas ühel tunnil liig varakult ei ärkaks ja ütleks tulikirjas: teid on vaetud ja kerge leitud!“

Muidugi, kodanlus oma kurnamispoliitikaga ei varise iseenesest hauda ega anna heaga võimu käest, mis oleks tema klassiliseks surmaks, kuid seesugused meeletlikud karjed ja prohvetlikud olla tahtvad vaakumised kodanlises ajakirjanduses, kus neid viimasel ajal, kriisi pigistusel, ikka sagedamini ja ikka hädaldavamates toonides kuuldavale tuleb, tõendavad seda kommunistide diagnoosi kapitalistliku korra arengu kohta, mis kapitalismi mädanemisest imperialistlikul arenemisjärgul ja kapitalismi üldisest kriisist, imperialistlikust ilmasõjast algades, kõneleb. See meeleheitlik hädaldamine mädamülkasse jooksnud riigivankri ümber näitab, kuhu kodanluse ja sotside juhtimine ning poliitika Eesti seitsaadik on viinud, kui ta imperialistlikus väerinnas Nõukogude riigist lahti kisti ja talle rõõmuküllast arengut töötati. Nõukogude riigist lahtilöönud Eesti tänapäevase Nõukogude Liidu kõrval on otse pimedalegi käegakatsutavaks tõenduseks selle kahe süsteemi, kahe ilma sisemise arenemise seadustest, nende elujõududest ja väljavaadetest. Eesti läks kodanlist arenemisteed ja sattus juba esimestel aastatel rappa, kust lühiajaliste hingetõmbuste järel edasi rabeledes nüüd ta enda tunnistuse järele riigivankri otse mädamülkasse on ajanud. Nõukogude Liit sammus raskustest ja maailma kapitalistide kõige vihasemast vaenust ning kaigaste pildumisest hoolimata järjekindlalt edasi — *ülenevas jões*, kuni ta nüüd, Oktoobri 15. aastapäeval, vastandina tervele kapitalistlikule ilmale, mis kriisikrampides vaagub nagu Eestigi, ennenagemata edusammude peale sotsialistliku korra ülesehitamisel võib tagasi vaadata. Eestis, nagu kogu kapitalistlikus ilmas, teravnevad ja süvenevad alaliselt sisemised vastuolud, mis lähemal või kaugemal ajal paratamata kodusõja, revolutsiooni väljavaateld pakuvad. Nõukogude Liidu sotsialismi ehituse plaanis järgmise viisaastaku jaoks seisab klasside kaotamine, nende tingimuste kaotamine, millest klassivahed üldse võiksid välja kasvada, ja klassivahete mahakustutamise isegi inimeste teadvusest.¹⁾ Kapitalistlik ilm, Eesti seal hulgas, sammub möödapääsmatult veriste sõdadele rahvaste ja riikide vahel. Nõukogude Liit on oma piirides lahendanud selle kapitalistlikule ilmale ülejõu käiva

¹⁾ Seda sisemiste vahetõrgete arengus, kusjuures endiselt alale jääb ja veel teravnedagi võib võitlus kapitalistliku ilma vastu, mis N. Liitu ümbritseb.

ülesande mitmesuguste rahvuste rahulikust üksmeelsest koostöötamisest.

Eesti eriti ja iseäranis, kui üks kauge- male arenenumaid riigiosasid endises tsaa- ririigis, kinnitab seda ajaloolist tõde, et kodanline kord imperialistlikus ajajärgus mädanev, lagunev süsteem on uue prole- taarse riigikorra, ehitatava sotsialismi süs- teemi kõrval. See vääramatu tõde tungib eriti Oktoobri 15. aastapäeva puhul, mil ka eesti proletariaat, eesti töörahvahulga

ühes Nõukogude Liidu rahvastega prole- taarse revolutsiooni võitu mälestavad, see tõde tungib paratamata ka eesti töörahva hulkadesse ja saab seal revolutsioonili- seks jõuks, mis kaasa aitab Eestiski kodan- lise kurnamiskorra kukutamiseks ja tööliste ning talurahva valitsuse maksmapanekuks, mis on ainuke töörahvale vastuvõetav tee kapitalistliku ilma majanduskriisist ja üldse ainuke tee kapitalismi kriisi painavaist köidikuist pääsmiseks.

L. Looring

Mõnedest EKP küsimustest pärast Oktoobrerevolutsiooni

EKP on välja kasvanud enamlisest tüvest. EKP on võrsunud ja kasvanud enamlisel pinnal, tema arenemine läks kuni klassisõjani ühte rada kogu enamlise parteiga, selle partei ühise leninlise juhti- mise all. Eestimaa kommunistline liikum- ine on läbi teinud samad kolm revolüt- siooni: 1905. a., 1917. a. veebruari- ja oktoobrerevolutsioonid. Eestimaa enam- line organisatsioon kasvas ja võrsus Vene- maa enamluse otsekoohese ideoloogilise juhtimise all ning asus algusest peale enam- luse programmilistel, taktilistel ja organi- satsioonilistel seisukohtadel.

Eestimaa enamline organisatsioon tegi oma tekkimise ajajärgust alates kõik need- samad arenemisejärgud läbi, mis kogu enamluski. Tal tuli võidelda tsaari- ja mõisnikkude võimu ning omamaa kodan- luse vastu, kes selle võimu tööriistaks oli. Tal tuli mobiliseerida töötavaid hulke, töö- lisklassi esotsas, võitlusele tsaari- ja mõis- nikkude võimu kukutamise eest, kodanlik- demokraatlise revolutsiooni teostamise eest tööliklassi juhtimisel ja selle revolutsiooni proletaarseks revolutsiooniks ümbermuut- mise eest. Tal tuli võidelda oma kodan- luse vastu, kes, ärահirmunud revolutsiooni- lise liikumise tõusust, kõigi abinõudega katsus leida ühist keelt tsaari- ja mõisnik- kude võimuga, kes iga sammu peal ära andis töötavate hulkade rahvuslik-revolüt- sioonilist liikumist ning tsaarivalitsuselt pisikesi järelandmisi kerjas. Tal tuli pärast veebruarirevolutsiooni pidada kõige otsus- tavamat võitlust eesti kodanluse võimu vastu, paljastada ja isoleerida vähemlasi ja feisi äraandjate parteisid, mobiliseerida hulkasid võitlusele Oktoobrerevolutsiooni eest.

Eestimaa enamlisel organisatsioonil tuli

võidelda nendesamade oportunistlike, kontr- revolutsiooniliste vooludega nagu kogu enamluselgi, nimelt vähemlusega, födera- lismiga (eesti rahvuslik sotsiaaldemokraatia), ökonomismiga, sotsialistide-revolutsionää- ridega. Tal tuli pidada oma enese rida- des võitlust kanel väerinnal: parempool- suse ja „pahempoolsuse“ ning nendega leppivate seisukohtade vastu.

Eestimaa enamline organisatsioon oman- das sellel ajajärgul kogu rahvusvahelise enamluse otsekoohese ideoloogilise ja orga- nisatsioonilise mõju all terve rea kogemusi enamlise organisatsiooni ülesehituse (vabri- kute ja tehaste organisatsioonid), põranda- aluse ja põrandapealse töö sidumise, legaal- sete võimaluste kasutamise (legaalne ajakir- jandus, ametiühisused, haigekassad, mitme- sugused kultuurhariduslised organisatsi- oonid), hulgalise liikumise organiseerimise (streigid, meelevaldused), tööliste ja töö- tavate hulkade võitmise alal, mille uuri- misel ja kasutamisel praegugi tähtsus ei puudu. Eestimaa kommunistlisel liikumisel on suured kogemused sõjariistus võitluse alal, samuti tuntavad kogemused nõukogudevõimu organiseerimise alal.

Eestimaa kommunistline liikumine on kõikidel oma astrhetel ammutanud jõudu vene enamluselt, on sammunud tema võit- lusradadel. Kõikidel neil asjaoludel on olnud määratu tähtsus EKP edaspidise arenemise ja võitluse peale. Need on lühidalt tähtsamad sõlmpunktid, kus Eestimaa enamlise organisatsiooni arene- mine üldise enamluse arenemisega ühte satub. Selles mõttes erineb Eestimaa enam- line organisatsioon paljude teiste piirimaade (Poola, Läti, Leedu, Soome) revolutsiooni- lise liikumisest, kus olid teatavasti oma rahvuslised sotsiaaldemokraatlisel parteid,

millest hiljem sisemise võitluse ja lõhenemise tagajärjel kommunistlised parteid välja kasvasid.

Kuid muidugi ei puudu Eestimaa enamlike organisatsiooni arenemises terve rida iseäraldusi, mis tingitud ajaloolistest, poliitilistest jne asjaoludest. Need iseäraldused seisavad kõigepealt selles, et Eestimaa enamline organisatsioon märksa hiljem tekkis. Enamlised organisatsioonid tekkisid Eestis mõni aeg enne 1905. a. (näituseks sm. Kalinini ja t. tegevus sel alal 1903—4. a.) ja 1905. a. revolutsioonis. Eestimaa tööliklassil puudusid niisugused revolutsioonilise võitluse kogemused, nagu need olid olemas kogu Venemaa tööliklassil. Revolutsiooniliste juhtivate kaardrite kasvamine läks pikkamisi jne. Eestimaa enamline organisatsioon ei suutnud alguses nii tugevat ja otsustavat poliitilist ja teoreetilist võitlust pidada eesti vähemluse ja rahvusliku sotsiaaldemokraatliga (föderalismiga), kui seda tegi enamlus Venemaal ja kogu rahvusvahelises tööliikumises. Venemaal lõppes proletaarne revolutsioon võiduga, Eestis aga tööliklassi ajutise kaotusega, mis eesti enamlased hoopis teistsuguste ülesannete ette seadis. Enamlased lahendasid Lenini juhtimisel maaküsimuse Oktoobrirevolutsioonis ja kodasõjas õieti. Eesti enamlased tegid selles küsimuses Tööraha Kommuuna päevil vigu. Venemaa enamlased tulid kodusõjast välja võitjatena, mille tõttu nende ette kerkisid sotsialistilise ülesehitustöö ülesanded. Eestimaa enamlikele organisatsioonile lõppes kodusõda ajutise kaotusega, mille tagajärjel eesti enamlastel tuli ja tuleb jätkata võitlust oma rahvusest kodanluse klassidiktatuuri vastu, proletariaadi diktatuuri maksmapanemise eest. Ja lõpuks võrdlemata tähtsusega asjaolu — Venemaa enamlased, eesotsas Lenin ja Stalin, etendasid ja etendavad kogu rahvusvahelises kommunistlikes liikumises eesrinna osa, hegemooni osa, enamlike juhi osa, enamlastaja osa. Eestimaa enamline organisatsioon oli reorganisatsiooniks suure rahvusvahelise enamlike partei ridades, omamaa tööliklassi juht, kes suudab rahvusvahelisele liikumisele ainult üksikuid kogemusi anda. Neid arenemistingimusi on vaja arvestada.

* * *

Eesti tööliklassi ajutise kaotusega klassisõjas, mille järel eesti kodanlusel korda läks imperialistlike suurriikide toetusel Eestimaal ajutiselt oma võimu kindlustada, muutus Eestimaa enamline orga-

nisatsioon Venemaa kommunistlike (enamlaste) partei Eestimaa organisatsioonist Kommunistlike Internatsionaali sektsiooniks, Eestimaa Kommunistlikeks Parteiks. Tehes läbi kolm revolutsiooni, olles karastatud võitluses tsaristlike reaktsiooni ja imperialistlike sõja vastu, tehes läbi kodusõja, võrsudes enamluse lipu all, võideldes leninismi eest, tuginedes enamlike ideoloogilistele, poliitilistele ja organisatsioonilistele kogemustele, on EKP möödunud 15. a. jooksul saavutanud Kominterni juhtimisel terve rea ajaloolisi võite, mis sellest tunnistust annavad, et EKP on jätkanud neid enamlike traditsioone, mida ta otsekohe parandas leniniliselt parteilt. Käesolevas kirjatükis peatame meie eeskätt EKP mõnede küsimuste juures pärast Oktoobrirevolutsiooni.

Tähtsamad etapid selles võitluses on olnud: a) klassisõja ja Eesti tööraha kommuuna ajajärk, b) hulkade mobiliseerimine proletaarseks ülestõusuks 1920—24. a., c) 1. detsembri sõjariistus ülestõus, d) võitlus reaktsiooni ja kodanluse pealetungimise vastu pärast 1. detsembri ülestõusu, ajutise kapitalistlike stabilisatsiooni (pärast sõjaaegse kapitalismi teine ajajärk), uue kriisi ja stabilisatsiooni lõpulejõudmise (kolmandas) ajajärgus.

Klassisõja ja Eesti Tööraha Kommuuna ajajärk on EKP arenemises oma rikkalikude ja kaugeleulatava iseloomuga jaatavate ja eitavate kogemuste poolest tähtsam, kui peaaegu ükski teine ajajärk klassivõitluse ajaloos Eestis. Klassisõja ja ETK ajajärgul jõudis klassivõitlus oma teravuse tipule ning klassivahekorrad omandasid kõige selgema ja teravama ilme. Eesti tööliklass ja kodanlus seisid siin sõjariistad käes otsekoheselt vihases võitluses üksteise vastu. Kodanluse ühine väerind ulatas inglise imperialistidest, vene ja soome valgekaardlastest ning balti parunitest kuni sotsiaaldemokraatide vähemlasteni ning nende „pahempoolse“ tiiva — iseseisvate sotsialistideni. Selle kodanluse ühise väerinna vastu seisis tööliklass, kui kogu tööraha juht, eesotsas oma ainukese õige juhi, oma eelväe — kommunistlike parteiga. See teravam ajajärk klassivõitluse ajaloos Eestis nõudis kommunistlike parteilt ja kogu tööliklassilt määratu suurt osavust, paenduvust ja oskust leninlike põhimõtete järjekindlas teostamises. Ja selles mõttes omandas EKP Eesti Tööraha Kommuuna teostamisest ja kogu klassisõjast eesti kodanluse vastu määratu suuri võitluskogemusi.

Eesti Tööraha Kommuuna (ja kogu

klassisõja ajajärgu) tähtsus klassivõitluse ajaloos Eestis seisab, esiteks, selles, et ta näitas, et Eestimaa tööliklass, tuginedes klassivõitluse kogemustele minevikus, 1917—19. a. EKP juhtimisel küllalt *klassiliselt arenenud, poliitiliselt teadlik, distsiplineeritud ja organiseeritud oli, et teostada kodanluse vastu klassivõitlust tema kõige kõrgemas astmes — sõjariistus võitluse astmes*. See sõjariistus võitlus oli ja on paremaks vastuseks sotsiaalfaschistidele ja oportunistlikele teooriatele selle üle, nagu oleks Eestis klassivahekorrad alles nõrgalt väljaarenenud, nagu poleks tööliklassi klassiteadvus, poliitiline arenemine, distsiplineeritud ja organiseeritud olek välja kujunenud ja nagu ei suudaks sellepärast tööliklass veel oma ajaloolist ülesannet teostada, või ei suudaks seda teha ilma välise abita. Kuigi klassisõda lõppes tööliklassile ajutise kaotusega, siis ei tule selle põhjusi mitte otsida, nagu seda teevad oportunistid, ainult ja ainult „objektiivsetest“ põhjustest: klassivahekordade nõrgast väljaarenemisest, tööliklassi puudulikust klassiteadvusest, madalast poliitilisest arenemisest jne. Selle kaotuse põhjusi tuleb eestkäit otsida subjektiivsest faktorist, meie partei oskusest leninlist poliitikat lõpuni teostada. Teravalt väljaarenenud klassivahekorrad, tööliklassi kaugele arenenud klassiteadvus, tema juhtiv seisukoht kogu töörahva hulgas, tema organiseeritud ja distsiplineeritud olek, see on esimene tähtsam tõsiasi, mida vaja ETK ja kogu klassisõja ajajärgu hindamisel kogu jõuga alla kriipsutada. See tõsiasi oli otsustava tähtsusega ka 1. detsembri ülestõus. Ja seda tõsiasi tuleb tööliklassil enesele ja kogu töörahvale ikka ja jälle meelde tuletada, kui ta ennast EKP juhtimisel valmistab uuteks otsustavateks võitlusteks.

ETK (ja kogu klassisõja ajajärgu) tähtsus klassivõitluse ajaloos Eestis seisab, teiseks, selles, et *töörahva kommuuna teostamine ja sõjariistus võitluse organiseerimine eesti kodanluse vastu sündis EKP otsekoheisel juhtimisel*. See näitab seda enamlustamise tasapinda, mida Eestimaa enamline organisatsioon oli saavutanud Venemaa enamlaste partei, eesotsas Leniniga, ideoloogilise, poliitilise ja organisatsioonilise mõju ja juhtimise all. See näitab, et EKP-l olid tööliklassis nii tugevad poliitilised ja organisatsioonilised seisukohad, et ta võis teda viia sõjariistus võitlusesse kodanluse vastu ning proletariaadi diktatuuri teostamisele. See näitab, et EKP oli ise ideoloogiliselt, poliitiliselt

ja organisatsiooniliselt ning oma juhtivate kaadrite poolest nii tugev, et ta võis teostada sõjariistus võitlust kodanluse vastu, võis juhtida proletariaadi diktatuuri teostamist klassisõja tingimustes. See näitab, et EKP oli eelmistes klassivõitlustes tsaarivalitsuse, mõisnikkude ja eesti kodanluse vastu töölisi võitluselt võitlusele viies valmistanud neid ette sõjariistus võitluseks kodanluse diktatuuri vastu. See näitab ühtlasi, et EKP oli ainukene tööliklassi partei, mille lipu alla koondus ETK ja klassisõja ajajärgus eesti tööliklassi enamus. See näitab, et eesti tööliklassi enamus sidus otsustavates sõjariistus võitlustes kodanluse ja tema sotsiaaldemokraatidest agentide vastu oma saatuse enamlaste parteiga, läks kodanluse ja sotsiaaldemokraatlikkude, nüüdsete sotsiaalfaschistlikkude juhtide, kui kodanluse agentide vastu ühes enamlaste parteiga, selle partei juhtimise all. EKP ümber koondusid sellel ajajärgul ka tuntavad — kuigi mitte otsustavad — muud töörahva hulgas. Kuid sellel asjaolul, et ETK teostamine ja sõjariistus võitluse organiseerimine eesti kodanluse vastu sündis EKP juhtimisel, et tööliklassi enamus läks ühes EKP-ga, on väga suur tähtsus EKP jaoks praegu, kui ka tulevastes otsustavates võitlustes. See tuleb ikka ja jälle kõige laiematele töötavatele hulkadele meelde, et tema vabastamine kodanluse ikkest võib sündida ainult EKP juhtimisel proletarse revolutsiooni kaudu.

ETK (ja kogu klassisõja ajajärgu) tähtsus klassivõitluse ajaloos Eestis seisab, kolmandaks, selles, et ta *isoleeris ja purustas ETK territooriumil äraandjate ja kokkuleplaste parteid — sotsiaaldemokraatide ja sotsialistide-revolutsionäärade parteid*. Need äraandjate parteid, kes teinepool barrikaadid, teinepool ETK territooriumi, valge Eesti pinnal, kõik tegid, et kindlustada kodanluse diktatuuri, et tagasi lüüa tööliklassi punase sõjaväe pealetungimist, et võltsida kodanluse huvides töötavate hulkade teadvust ning nende võitlust iga sammu peal ära anda ja nurja ajada, need parteid olid ETK territooriumil täielikult isoleeritud ja nende massiline baas purustatud, nad ei suutnud ETK territooriumil avalikult oma äraandmise tööd teha. Tööliklassi enamus oli EKP lipu alla mobiliseeritud, ETK teostamine tugines rahva revolutsioonilisele tõusule. ETK teostamine näitas tööliklassile, et proletariaat võib võimu harrata ainult kodanluse võimu vägivaldse kukutamise, kapitalistilise riigiparaadi pu-

rustamise teel, luues selle asemele proletarise võimu organid, mis on eeskätt kurnajate mahasurumise abinõudeks. Sotsiaaläraandjad, kes olid oma nägu paljastanud kodanlise diktatuuri aktiivse kaitsmisega, aktiivse võitlusega proletarise revolutsiooni ja pealetungiva punase sõjaväe vastu ning muinasjuttudega võimu võitmisest kodanluselt „demokraatlisel teel“, ei võinud mingit toetust leida töötavate hulkade poolt. ETK teostamine ja klassisõda kodanluse vastu andsid määratu hoobi sotsiaaläraandjatele. Selle hoobi mõju avaldub ka selles, et sotsiaaläraandjad, nüüdsed sotsiaalfaschistid, tööliste saadikute nõukogu valimistel Tallinnas 1918. a. lõpul pankrotitunnistuse said. Selle hoobi mõju avaldub ka selles, et sotsiaaläraandjatel tööstustööliste ametiühisustes klassisõja päevil mingit mõju ei olnud. Ja alles ETK vead maaküsimuses ning punase sõjaväe taganemine, kodanluse ajutine võit väerinnal, olid nendeks põhjusteks, mis vähemteadlikkudes hulkades (mitte aga tööstusproletariaadis, kelle enamus kogu klassisõja ajajärgus proletarisele revolutsioonile truuks jäi) demokraatlisi illusioone ja sotsiaaläraandjate poolt ettemaalitud pettelootusi tekitas ja sotsidele asutava kogu valimistel töörahva häälil kokku tõi. Klassisõja kogemusi võitluses sotsiaaläraandjate vastu tuleb kasutada sotsiaalfaschismi paljastamiseks, isoleerimiseks ja tema massilise baasi purustamiseks.

ETK (ja kogu klassisõja ajajärgu) tähtsus klassivõitluse ajaloos Eestis seisab, neljandaks, selles, et *töölisklass õppis sellel ajajärgul oma enamlise organisatsiooni juhtimisel teostama tegelikult, praktiliselt proletariaadi diktatuuri, teostama nõukogudevõimu alt ülesse ja ülevalt alla*, jätkates 1917. a. Oktoobris kättesaadud võitu. Kuigi ETK eluiga oli lühike, kuigi tema teostamine sündis klassisõja teravamas ajajärgus, on tema kogemused ja õppetunnid töölisklassile ja kogu töörahvale unustamatud. Selle lühikesegi aja jooksul õppisid töölised alt ülesse ja ülevalt alla teostama oma võimu, oma diktatuuri. Selle lühikesegi aja jooksul näitasid töölised kommunistide juhtimisel kogu töörahvale, kuidas on vaja maha suruda kurnajaid. Selle lühikesegi ajajärgu jooksul õppisid töölised esimesi samme astuma majanduselu korraldamiseks töörahva vabariigis. Selle lühikesegi ajajärgu jooksul jõudsid töölised laiatele hulkadele näidata kultuurielu korraldust töörahva vabariigis. Kogu nõukogude-

võimu ajajärgu tähtsus Eestis (alates 1917. a. oktoobrist) seisab selles, et ta andis kõige laiematele töörahva hulkadele võimaluse tegelikult, praktiliselt, oma enese kogemuste varal võrrelda, mida kujutab enesest kodanluse klassidiktatuur ja mida kujutab enesest proletariaadi diktatuur nõukogude võimu näol. Ta näitas, et proletariaadi diktatuuri teostab proletariaat, et nõukogude võimu teostamisest on tõrjutud osa võtma kõige laiemad töörahva hulgad, et nõukogude valitsus esitab kõige laiemate töötavate hulkade huvisid, et nõukogude võim kindlustab kõige laialisema demokraatia kõige laiematele töötavatele hulkadele, kindlustab nende hulkade huvide igakülge kaitsemise, surub maha kurnajate katsed töörahva orjastamiseks. „Kõige demokraatlikuma“ põhi-seadusega kodanluse klassidiktatuur on aga kodanlise vähemuse vägivald töötava rahva määratu enamuse üle, on demokraatia eitamine töörahva jaoks, on töörahva allasurumine terrori ja vägivallaga, on töörahva ilmajätmine igasugustest poliitilistest õigustest, on kurnamise kindlustamine töörahva üle.

Nõukogude võimu ajajärk näitas kõige laiematele töötavatele hulkadele, et nõukogude võim vabastab töölised kapitalistilistest orjusest, kindlustab neile inimlikud elamistingimused, 8-tunnilise tööpäeva linnas ja maal, annab nende kasutada kapitalistide ja priileivasöödikute korterid ja lossid, kindlustab neile maksuta arstiabi, kinnitab riigi kulul tööpuuduse, haiguste, vanaduse ja õnnetute juhtumiste vastu. Kodanline diktatuur surub töölisi ikka jõhkramasse kapitalistilise palgarajusest, muudab nende elamistingimusi järjekindlalt viletsamaks, pikendab tööpäeva ja alandab palkasid, pumpab neid tühjaks rõõvmaksudega, heidab tööpuuduse, vanaduse, õnnetute juhtumiste ja haiguse korral armutult uullitsale, hävitab nälja, keldrikorterite ja alatoitlusega tuhanded töölislapsed, tuhanded noortöölised, tuhanded töörahva pere liikmed. Nõukogude võimu ajajärk näitas kõige laiematele töörahva hulkadele, et ainult proletariaadi diktatuur suudab neid vabastada kapitalistilistest orjusest, kihutada minema mõisnikke, teha lõpp liiakasuvõtmisele, kõrgetele maksudele, maarendile jne ning anda maa töötavate hulkade kätte. Kodanline diktatuur aga vinnab neile töörahva hulkadele uusi ja uusi kohustusi peale, suurendab maksukoormat, kihutab kehvikud ja keskmikud, kes oma kohustusi riigi, liiakasuvõtjate ning pan-

gakapitalistide vastu tähta ei suuda, oma kohtadelt välja, „lahendab“ maaküsimuse mõisnikkude (jätab neile mõisasüdamed, maksab neile töörahva arvel tasu, jagab neile metsasid spekuleerimiseks, nagu seda teeb eesti kodanlus) ja külasuurkodanluse huvides (jagab töörahva arvel mõisnikkudelt väljaostetud maa külasuurkodanlusele) ehk annab töörahvale tema rahustamiseks ääremaa tükikesed mõisatest, et neidki tükikesi pärast liigkurnamise ja pankrottiajamise teel tagasi võtta.

Ja sellepärast on meie parteil vaja praegu rohkem kui kunagi enne alla kriiputada neid tegelikke kogemusi, mida töörahvas EKT teostamisest on saanud ning mida talle kodanline diktatuur on annud, sidudes neid kogemusi nende määratusuurte kogemustega ja võitudega, mida N. Liidu töötavad hulgad on saanud sotsialistilise ehitustöö tagajärjel. Nende kogemuste selgitamine aitab töötavatele hulkadele oma kogemuste põhjal otsusele jõuda, et kommunistilise partei poliitika ja eesmärgid õiged on.

ETK (ja kogu klassisõja ajajärgu) tähtsus klassivõitluse ajaloo Eestis seisab, viitendaks, selles, et töölisklass õppis sel ajajärgul oma enamlike organisatsiooni juhtimisel *organiseerima tegelikult, praktiliselt ora sõjariistus jõudu võitluseks kodanluse vastu, õppis tegelikult, praktiliselt teostama sõjariistus võitlust kodanluse vastu.*

See ei ole mitte viimase tähtsusega asjaolu. See on määratusuure poliitilise, organisatsioonilise ja sõjalise tähtsusega asjaolu. See näitas kõige laiematele töörahva hulkadele, et ainult sõjariistus võitlusega on võimalik purustada kodanluse võimu. See näitas kõige laiematele töörahva hulkadele, kuidas on vaja pidada sõjariistus võitlust. Ning sellepärast on selle sõjariistus jõudude organiseerimise ja sõjariistus võitluse korraldamise õppetunnid eesti töölisteriikimise ja EKP jaoks edaspidistes võitlustes äraarvamata suure tähtsusega.

Need saavutused ETK ja klassisõja ajajärgust olid võimalikud ainult selle tagajärjel, et EKP pidas *järjekindlat võitlust kahel väerinnal oportunisti vastu.* Need saavutused on võimalikud ainult selle tagajärjel, et EKP, asudes marksismi-leninismi seisukohtadel, kindlasti aru sai eesti kodanluse ja sotsiaaldemokraatia kontrrevolutsioonilisest osast, et ta otsustavalt tagasi lükkas ja puruks lõi rahvusdemokraatlikud ja oportunistlikud teooriad selle üle, nagu etendaks eesti kodanlus subjek-

tiivselt revolutsioonilist osa ja oleks sunnitud ainult „objektiivsetel“ põhjustel (rahvusvahelise kodanluse, eeskätt liitriikide survele ja mõjul) Nõukogude Venemaa vastu sõdima. Need saavutused on võimalikud ainult selle tagajärjel, et EKP kindlalt tagasi lükkas ja puruks lõi oportunistlike praktika, mis tahtis kodanlust ja sotsiaaldemokraatlikult juhte sotsialismi kasvatada, nendega ühises väerinnas Eestis nõukogude võimu teostada, nõukogude võimule saksa imperialistidelt ja saksa sotsiaaldemokraatlikelt juhtidelt tunnistust ja toetust „välja paluda“ (oportunistlike grupi tegevus Tallinna linnavolikogus 1918. a. veebruaris).

Kuid ETK ja klassisõja ajajärk lõppes töölisklassile ajutise kaotusega. Selle kaotuse põhjuseid ei tule mitte ükski objektiivsetest asjaoludest (üldisest rahvusvahelisest revolutsioonijõudude vahekorra, sotsiaaldemokraatia äraandmisest jne) otsida, vaid ka *subjektiivselt faktorist*, Eestimaa enamlike organisatsiooni poliitikat, tema oskusest lõpuni teostada leninlist liini. Ja siin peab ära märkima rea vigu enamlike organisatsiooni poliitikas, mis ETK kaotust põhjustasid.

Need vead seisavad selles, et EKP ei suutnud ETK ja klassisõja ajajärgul (1918. a. novembrist klassisõja lõpuni) teostada lõpuni leninlist liini talurahva küsimuses, töölise ja talurahva liidu kindlustamise küsimuses.

Ära märkides ETK suuri jaatavaid kogemusi, peame meie ühtlasi tõelise enamlike enese arvustuse teel, marksistlik-leninlike teooria abil päevavalgele tooma neid vigu, mis ETK ja enamlike organisatsiooni tegevuses sellel ajajärgul ette tulid.

Mõned seltsimehed saavad niisugusest enamlikest oma vigade arvustamisest valetsi aru. Nad arvavad, et ETK vigade arvustamisega satume meie nende oportunistide seisukohale paremalt ja „pahe-malt“ poolt, kes „kah arvustavad“ E. T. Kommuunat ja tema vigu. Nende seltsimeeste arusaamine enamlikest enese arvustusest ja oma vigade selgekstegemisest marksistlik-leninlike teooria abil on oportunistlik arusaamine. Arvustuse ja „arvustuse“ vahel on vahe. Võib arvustada enamlikest, marksistlik-leninlistelt seisukohtadelt — niisugune arvustus on enamlike arvustus. Võib arvustada oportunistlikelt, rahvusdemokraatlikelt, sotsiaalfaschistlikelt ja kodanlistelt seisukohtadelt ning sellel „arvustusel“ ei ole enamlike arvustusega mingit ühist. Enamlike enese arvustus, mis seisab marksistlik-

leninlise teooria alusel, on sihitud igasuguste sotsiaaldemokraatliste jäänuste ja mõjude äravõitmisele ja hävitamisele kommunistlikes parteis, igasuguste oportunistlike vigade paljastamisele ja kõrvaldamisele ning on seega sihitud kommunistlike liikumise kindlustamisele Marxi-Lenini-Stalini teooria vaimus. „Enesearvustus“ oportunistlistelt, rahvusdemokraatlistelt, sotsiaalfaschistlistelt seisukohtadelt tähendab sotsiaalfaschistlike ja kodanlike jäänuste ja vaadete kaitsmist ning on sihitud kommunistlike liikumise lõhkumisele ja nõrgestamisele.

Kes aru ei saa enamise enesearvustuse tähtsusest, kes enamisest enesearvustusest ära ütleb sellepärast, et ta kardab sattuda oportunistlike või rahvusdemokraatlike „arvustajatega“ ühele reele, see on parandamata oportunism.

Kui niisugused oportunistid peaksid katsuma takistada ETK vigade arvustamist ja äravõtmist Marxi-Lenini-Stalini teooria alusel, siis peame meie kõige otsustavamalt võitlust pidama niisuguste oportunistide vastu. Kommunistlike liikumise kindlustamise ja kõvendamise huvid nõuavad seda.

Eestimaa Kommunistlike Partei keskkomitee annab oma märtsimanifestis (1932.) *üldise signaali*, kuidas meie peame asuma ETK vigade enamlike arvustamisele. Signaal ei tohi jääda hüüdjaks hääleks, vaid peab olema meie teoreetiliste kaardritele juhtnõuiks. Meie kuulutame otsustavat võitlust igatühele, kes ETK vigade arvustamist kinni tahab mätsida.

Milles seisavad ETK vead?

EKP märgib oma märtsimanifestis järgmised ära:

1) ETK ei jaganud põllutööliste ning taluraha kehvadele kihtidele vastavat osa mõisnikkude ja küla suurkodanluse maadest;

2) ei kuulutanud selgelt ja kindlalt, et kehvikute ja keskmikkude maaomandus puutumata jääb;

3) ei annud otsustavat vastulööki leninlike talurahvapoliitika üksikutele moonutustele ning katsetele välja kuulutada sünduslikku kommuunadesse ühendamist.

Kas tähendab niisugune küsimuse ülesseadmine, niisugune enamlike enesearvustus ETK vigadest talurahvaküsimuses rahvusdemokratismi reele sattumist?

Ei tähenda.

Rahvusdemokraadid ja igasugused oportunistlike grupid ei arvusta ETK-d mitte enamlike seisukohtadelt, vaid rahvusdemokraatlistelt ja oportunistlistelt

seisukohtadelt. Selles on vahe. Rahvusdemokraadid ja igasugused oportunistlike grupid ei nõua ETK-lt enamlike talurahvapoliitikat, vaid võõbates ennast „enamlike värvi“, nõuavad temalt rahvusdemokraatlike, sotsiaalfaschistlike talurahvapoliitikat. Kes selle ära unustab, — aga selle ära unustajaid on, — see ei oska kunagi ETK vigu talurahvaküsimuses enamlike arvustada. Et enamlike arvustada ETK vigu talurahvaküsimuses, selleks on vaja võidelda kahel väerinnal — parempoolsete ja „pahempoolsete“ moonutuste ja vassimiste ning kontrerevolutsioonilise rahvusdemokratismi vastu nende vigade arvustamisel.

ETK ja Eestimaa enamlike organisatsiooni vead talurahvaküsimuses 1918-19. a. kannavad „pahempoolset“ iseloomu ja nad järgnevad revolutsiooni iseloomu mitte küllalt täpsest äramääramisest.

1917-18-19. a. revolutsioon Eestimaal, alates oktoobriga, oli *proletaarne revolutsioon*; ta lahendas möödaminnes suure hulga kodanlike-demokraatlike revolutsiooni ülesandeid. Revolutsiooni iseloomu ebatäpne äramääramine seisis selles, et meie organisatsioon ei pidanud silmas neid kodanlike-demokraatlike revolutsiooni ülesandeid, mida proletaarne revolutsioon Eestimaal möödaminnes lahendas ja lahendama pidi. Kui aga proletaarne revolutsioon möödaminnes lahendas suure hulga kodanlike-demokraatlike revolutsiooni ülesandeid, siis oleks parteiorganisatsioon seda oma loosungites, oma taktikas, oma suhtumises mitmesugustele ühiskondlikele klassidele ja kihtidele, oma võitluse praktikas jne arvestama pidanud.

Niisugust revolutsiooni iseloomu täpset äramääramist ei leidu meie parteiorganisatsiooni tegevuses 1918-19. a. ja siit järgnevadki vead talurahvaküsimuses.

Kuna proletaarne revolutsioon möödaminnes lahendas ja pidi lahendama suure hulga *kodanlike-demokraatlike revolutsiooni ülesandeid*, siis oleks tulnud vastav osa mõisnikkude ja külasuurkodanluse maid kehvikutele ja keskmikkudele ära jagada. Küsimus selle üle, *missugust osa, kui suur osa* mõisnikkude maast kehvikutele ja väikemaapidajatele isiklikeks tarvitamiseks anda, missugust osa nõukogude suurmajapidamistena alles jätta, seisis otsekohe pärast Oktoobri-revolutsiooni, 1917. a. lõpul ja 1918. a. algul, enne saksa okupatsiooni teisiti üleva, kui 1918-19. a., s. o. kodusõjapäivil eesti kodanlusega, ETK ajajärgul. Leninil oli

sellepärast tuhat korda õigus, kui ta omas kõnes nõukogude III konverentsil (1918. a. jaanuariukul) ütles:

„Pole ainustki sotsialisti, seltsimehed, kes ei tunnista seda silmanähtavat tõde, et sotsialismi ja kapitalismi vahel on pikk, enam ehk vähem raske proletariaadi diktatuuri ülemineku ajajärg ja et selle ajajärgu kuju oleneb sellest, kas ülekaalus on väike- või suuromandus, madal või kõrge kultuur. Arusaadav, et sotsialismile üleminek Eestimaal, sellel väiksel maal, kus kõik rahvas kirjaoskaja, maal, mis koos seisab suurtest põllumajapidamistest, ei saa sarnane olla üleminekuga sotsialismile maal, mis on peaaesjalikult väikekodanline, nagu on Venemaa. Sellega on tarvis arvestada.“

Otsekohe peale Oktoobrirevolutsiooni, enne saksa okupatsiooni, oli täiesti loomulik, et suurem osa Eestimaa mõisatest, mis olid rajatud kõrge põllumajanduslike kultuuri alusel, oleksid pidanud, pärast seda kui väikemaapidajate maanälg täiesti rahuldatus vähema osa mõisate arvel (mis Eestimaa mõisate suuruse tõttu seega täielikult rahuldatus oleksid saanud), püsima suurte kultuuriliste nõukogude majapidamistena. Kogu Venemaal olid just Eestimaa, Lätimaa jne osades suuremad ja kultuurilisemad väljaarenenud põllumajanduslike proletariaadiga suurmaapidamised. Vene revolutsiooni üldiste huvide, aga ka Eestimaa proletariaadi, maaproletariaadi ja kõige laiemate töötavate hulkade huvide kohaselt oli loomulik, et suuremat osa neist mõisatest, pärast väikemaapidajate maanälja täielist rahuldatus teise osa arvel, alles jätta oleks tulnud.

Saksa okupatsioon ja sellele järgnevat eesti kodanluse kontrevolutsiooniline sõda töölisklassi vastu tõid sellesse seisukorda *sügava muudatuse*: Okupatsioon tõi paruni mõisatesse tagasi, kes seal revolutsioonielise korra uuesti sisse seadsid. Mõisad sattusid seega tervelt uuesti orjaperemeeste kätte. Teisest küljest seadis eesti kodanlus demagoogilistel eesmärkidel, nõukogudevastase sõja pidamise ja oma võimu kindlustamise eesmärkidel sel ajal kogu ulatuses mõisate jagamise küsimuse üles. Ta kasutas näidet, et mõisad okupatsiooni tuleku tervelt parunite kätte sattusid, demagoogiliseks kihutusvõtteks, rääkides maatöölisele, maatameestele ja väikemaapidajatele, et parunite tagasituleku kordumist võib ära hoida ainult mõisate ärajaotamine.

Kõik see seadis okupatsiooni ajajärgu

lõpuks ning avaliku klassisõja alguseks 1918. a. novembris *maaküsimuse Eestis kõige teravamal kujul üles*. On selge, et see poliitiline liin mõisate jagamise ja allesjätmise küsimuses, mida meie parteiorganisatsioon pidas 1917. a. ja mis sel ajal õige oli, uues olukorras, uutes klassivõitluse tingimustes enam õige ei olnud.

Eesti Tööraha Kommuuna kuulutas uuesti maksvaks kõik nõukogude valitsuse määrused, mis 1917-18. a. (enne sakslaste okupatsiooni) välja antud. Kuid talurahvaküsimuse alal ei esinenud neis määrustes peaküsimusena mitte *maa*, vaid *maksudeküsimus*.

1917. a. tähtsam määrus talurahvaküsimuses kõlas järgmiselt:

„Kuni sellekohaste lähemate määruste väljaandmiseni Eestis kõik rendimaksmine maa eest, mis väljaspool linnade piirisid, seisma panna.“

Seisma panna ostusummade ja muude maade peal olevate (hüpoteegi) võlgade tasumine“ (Eestimaa tööraha ja sõjaväelaste nõukogu täidesaatekomitee määrus 24. novembrist 1917. a.).

1918-19. a. oli rohkem kui võib olla kunagi enne peaküsimuseks talurahva jaoks *maaküsimus*, nii et sellel maksude küsimuse kohta käiva määruse maksmapanemisel, kui kõrvalküsimusel, otsustavat tähtsust ei olnud. Tähtsamaks põhiküsimuseks talurahva jaoks oli maaküsimus muidugi ka 1917. a. oktoobris, kuna proletaarsel revolutsioonil mõõdamines tervet rida kodanlis-demokraatlike revolutsiooni ülesandeid tuli lahendada.

Teine dokument, enamlike organisatsiooni juhtimisel peetud maatameeste ja väikemaapidajate konverentsi otsus 4. detsembrist 1917. a., seadis kehvikute ja väikemaapidajate *maaga varustamise tingimusi* üles:

„Väikemaapidajatele tuleb mõisasüdametest, niisama suurtalukohtadest maad juurde anda, *kui seda tarvis on*.“ (Meie allakriipsutus. — L. L.)

Kuulutades uuestimaksvaks nõukogude valitsuse 1917-18. a. (enne sakslaste okupatsiooni) määrused, tegi ETK loomulikult sellega vea, kui ta tarvitusele võttis seaded, mis uues olukorras, uutes klassivõitluse tingimustes kohased ei olnud.

Siit üksikud katsed ette jooksta, katsed leninlist talurahvapoliitikat moonutada, üksikud katsed talupoegade sunduslikku kommuunadesse ühendamist välja kuulutada.

Siit katsed põllumajanduse kollektiviseerimise küsimust praktiliselt lahendada

juba proletarise revolutsiooni esimesel astmel, kui selleks ei olnud veel materiaalseid tingimusi ja kui talupojal puudus alles sotsialistlike suuretegevõtete ning suurte sotsialistlike nõukogumajapidamiste eeskju kollektiivse töö paremusest, et nende kogemuste ja eeskjude põhjal vabatahtlikult kollektiivmajapidamistesse astuda.

Kommunistid oleksid pidanud klassisõja tingimustes, paljastades kodanluse ja sotsiaaldemokraatia maareformi lubaduse manöövreid, üles seadma hüüdsõna mõisnikkude maade konfiskeerimise ja talurahvale tasuta väljaandmise kohta. Kommunistid oleksid pidanud põllutöölisi ja väikemaapidajaid kogu Eestimaal kutsuma talurahva komiteesid valima ja nende juhtimisel mõisnikkude ja kirikute maid ühes inventariga oma kätte haarama ning oma kätte haaratud maid sõjariistadega kaitsma. ETK oleks pidanud oma territooriumil maaküsimuse kiire revolutsioonilise lahendamisega, väikemaapidajate ja maatameeste maanälja kiire rahuldamisega näitama, mis tähendab maaküsimuse lahendamine proletarise revolutsiooni kaudu. Niisugune maaküsimuse lahendamine oleks tõstnud kõige laiemad töötava talurahva hulgad, sõjariistad pihus, võitlusele maa eest.

Kuna ETK ei suutnud maaküsimust enamiselt lahendada, ei suutnud talurahva hulkadele näidata, et maaküsimus võib nende huvides otsustatud ja lahendatud saada ainult revolutsioonilise võitlusega, siis ei suutnud enamline organisatsioon kindlustada klassisõja tingimustes töölisklassi ja kehvike liitu, ei suutnud võita tuntavat osa nõrgajõulisi keskmikke ning teist osa viia heatahtlise suhtumise seisukohale proletarise revolutsiooni vastu.

Need oportunistid ja rahvusdemokraadid, kes ETK tegevust „arvustama“ kipuvad, ei nõua ETK-lt *leninlist talurahva poliitikat*, nemad ei saa aru, ega tahagi aru saada ETK vigade iseloomust talurahva küsimuses ega nende vigade põhjustest, nemad seavad leninlisele talurahvapoliitikale ja leninlisele maaküsimuse lahendamisele vastu rahvusdemokraatlise „maaprogrammi“, mis on sisult kontrevolutsioonilise kodanluse ja sotsiaalfaschismi maaprogrammiks kodanlis - demokraatlikes revolutsioonis.

Rahvusdemokraatide „maaprogramm“ ei tunnista, mõistagi, Lenini õpetust talurahvast, kui revolutsiooni reservist, kusjuures proletariaadi partei üksikute talu-

rahvakihtide suhtes igal revolutsiooniastmel isesugust taktikat tarvitab. Proletarises revolutsioonis on kommunistlike partei ülesandeks, maaproletariaadile toetudes, oma poole võita kõik maa kurnaavad ja töötavad kihid. Valjult ja kindlalt vahet tehes talurahva mitmesuguste rühmituste vahel, peab võidurikas proletariaat igaviisi toetama kehvi, poolproletariseid talurahvakihte, andes nende kätte osa mõisnikkude maad, kergendades nende võitlust liigkasuvõtva kapitaliga jne. Edasi peab proletariaat erapooletuks tegema talurahva keskkihid ja aktiivselt tagasi lööma igasugused kallaletungimised maakodanluse poolt, kes liitu teeb mõisnikkudega. Sedamööda, kuidas proletariaadi diktatuur kindlamaks muutub ja sotsialistlik ehitustöö areneb, peab proletariaat talurahva keskkihide erapooletuks tegemise poliitika asemel nendega kindla liidu loomise poliitika arendamisele asuma, kusjuures ta mitte mingisuguse võimujagamise vaatepunktile ei tohi asuda. (Vaata Kominterni programmist.)

Rahvusdemokratism tunnistab talurahva tervelt, ilma vahetegemiseta talurahva mitmesuguste rühmituste vahel, kõikides revolutsiooniastmetes proletariaadi liitlaseks ning valitsevaks klassiks proletariaadi diktatuuri ajajärgul. Sellepärast ei nõua rahvusdemokratism ETK-lt mitte leninlist talurahva- ja maapoliitikat, sest et ta ise leninlise talurahva- ja maapoliitika alusel ei seisa, vaid rahvusdemokraatlist „maaprogrammi“, mis on tegelikult kodanluse ja sotsiaaldemokraatia maaprogrammiks kodanlik-demokraatlikes revolutsioonis.

Kui ETK viga seisis selles, et ta võttis kursi talurahva kollektiviseerimise peale proletarise revolutsiooni esimesel astmel, siis kontrevolutsiooniline rahvusdemokratism, kui kulakluse agentuur, ei tunnista üldse kollektiviseerimist, sest et tema maaprogrammiks on kodanluse ja sotsiaaldemokraatia maaprogramm kodanlis-demokraatlikes vaimus ning see maaprogramm rajab ennast „tugeva peremehe“, külakurnaja, kulaku, hallparuni peale. Parandamata veesegaja on see, kes ei oska vahet teha leninlise talurahvapoliitika, ETK vigade ja rahvusdemokraatlike talurahvapoliitika vahel ning kardab, et ETK vigu talurahvaküsimuses arvustades võib sattuda rahvusdemokratismi reele. Meil tuleb otsustavalt paljastada ETK oportunistlike ja rahvusdemokraatlike „arvustajaid“, kui sotsiaalfaschismi agentuuri ja proletariaadi diktatuuri ning seal hulgas ka ETK vaenlasi.

Kui rääkida ETK kaotusest, siis tuleb ära märkida ka *üksikuid sõjastrateegilisi vigu*. Kuigi punane sõjavägi üles näitas palju kangelaslikku võitlust (Narva äravõtmine jne), vaenlasele andis lõök lõõgi järele, valgekaardi jõud paanikas taganema löi, lühikese ajaga suurema osa Eestimaa territooriumist oma alla heitis ning Tallinnale lähenes, seisid üksikud sõjastrateegilised vead selles, et pealetungimise teostamine 1918. a. sügisel-mitte küllalt kiirelt ja otsustavalt ei sündinud, et seljatagune puudulikult kindlustatud oli, et vaenlase seljataga puudus partisaantegevuse organiseerimine, milleks soodne pind oli, mida näitab muu seas Saaremaa töörahva ülestõus, mis organiseerimise puudumisel hilineb jne.

* * *

Klassisõda lõppes *töölisklassile ajutise* kaotusega. Kuid eesti töölisklassi ajutisest „kaotusest“, kui kaotusest, võib ainult selles mõttes rääkida, et töölisklass *ajutiselt* sunnitud oli edasi lükkama oma ajaloolise ülesande — kodanluse diktatuuri kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemise — teostamist. Tema ajutine kaotus seisab ainult selles, et ta 1918/19. a. sõjariistus klassivõitluses kodanlust puruks lüüa ei suutnud ja seda purukslõõmist ajutiselt edasi oli sunnitud lükkama. Muust kaotusest ei saa juttu olla. Kui aga hinnata klassisõda Eesti rahvusvahelise revolutsiooni seisukohalt, siis lõppes see vene ja eesti töörahva ühisel jõupingutusel proletariaadi võiduga. Kingissepp kirjutab:

„Ametiühisuste kongressi laialiajamisest, väljasaatmisest, mahatapmisest kuni vahe-
rahu allakirjutamiseni Tartus 31. detsembril on hiiglasamm, mida teisiti ei või hinnata kui Eesti härrasriigi *väljalõõmist* Koltshaki-Denikini-Judenitshi ühisest sõjalisest väerinnast. See on töörahva võit, kui seda sündmust võtta rahvusvahelises masstaabis. Siin — Eesti radadel — sai kõige esmalt läbi murtud see väerind, mis Venemaatöörahva revolutsiooni rõngana ümbritses ja kõigi maade kapitalistides lootust äratas, et ta jaksab töörahva revolutsiooni kähgistada“ (Kingissepp „Iseseisvuse ikke all“).

See on esimene tõsiasi, mida klassisõja tagajärgede hindamisel arvesse tuleb võtta.

Aga ka klassivõitluse vahekordade seisukohalt Eestis oli kodanluse „võit“ ainult phüürose võit. Kuigi kodanluse — sotsiaaldemokraatlikud juhid etendasid selle juures eesrinnana osa — klassisõja ajajärgul kat-
sus purustada töölisklassi eelväge, kuigi

ta tappis sellel ajajärgul umbes 2000 paremat proletariaatlast, kuigi ta maha surus Saaremaa töörahva ülestõusu, ülestõusu Tartu tagavarapataljonis, sõjariistus jõuga laiali kihutas esimese ametiühisuste kongressi, tappes tema 25 saadikut, *ei suutnud ta puruks lüüa ega otsustatavalt halvatagi töölisklassi eelväge, kommunistlikult parteid*. Kommunistiline partei suutis, osavalt põrandaalust ja põrandapealset tööd sidudes, oma peajõud alles hoida. Partei sidemed töölisklassis olid nii tugevad, et võimata oli ühegi abinõuga teda töölisklassidest eraldada. Partei enamline poliitika kindlustas talle kõige kindlama töölisklassi toetuse ning võimaldas kiiresti uusi kaadreid võitlusesse tõmmata.

See on teine tõsiasi, mida klassisõja tagajärgede hindamisel arvesse tuleb võtta.

Kuigi eesti kodanlus ja sotsiaaldemokraatia „odavate ajutiste võitudega ja sihikindla valetamisega valges ajakirjanduses löi eesti töörahva hulkades ebar-
arvamise, umbes kui elaks töörahva võim Venemaal tõesti oma viimaseid päevi üle“ (Kingissepp, „Iseseisvuse ikke all“), kuigi sotsiaaläraandjatele korda läks asu-
tava kogu välimistel vähemteadlikkudes töötavates hulkades demokraatliisi pette-
pilte tekitada ja suurt osa töörahva hääli oma partei kasuks kokku ajada, kuigi neil korda läks 1919. a. maatöölise ametiühisusi oma poole võita, *ei suutnud sotsiaaldemokraatia kõigutada EKP mõju tööstustöölise määratu suure enamuse peale*, ei suutnud omale tööstustöölise seas valge terrori ega pettusega mingisuguseid seisukohti võita, vaid vastupidi, EKP poliitika tagajärjel kaotasid sotsiaaldemokraadid needki seisukohad, mis neil olid, olles täiesti isoleeritud tööstustöölise ametiühisustest ning kaotades klassisõja lõpuks (1920. a. alguseks) oma seisukohad isegi maatöölise ametiühisustes. EKP sai seda kätte sotsiaaldemokraatia, kui kodanluse sotsiaalse peatoetuspunkti, järjekindla paljastamisega ning ühise väerinna loomisega sotsiaaldemokraatlike töölisestega.

See on kolmas tõsiasi, mida klassisõja tagajärgede hindamisel arvesse tuleb võtta.

Kõigele sellele tuleb, neljandaks, juurde lisada seda tõsiasja, et kodanlus ja sotsiaaldemokraatia oma „võidu“ tagajärjel klassisõjas *ei suutnud lühemakski ajaks ühtegi neist küsimustest lahendada, mille eest töölisklass klassisõja päevil, sõjariist pihus, võitles*. Ühtlasi tuleb arvesse võtta, et eesti kodanluse ja sotsiaaldemokraatia majanduspoliitika tagajärjel majandusline kriis, välja arvatud mõned hooaja-

lised tõusud (näit. 1922. a.), kiiresti süvenema hakkas.

Need põhifaktorid näitavad, et kodanluse „võit“ ei tähendanud töölisklassi „kaotust“ pikemaks ajaks. Nende küsimuste lahendamine, mida töölisklassi ette seadis klassisõda, jäi kõige lähema ajajärgu ülesandeks.

„Tööraha revolutsioon ei ole Eestis mägede taga“, kirjutab V. Kingissepp varsti kohe pärast Tartu rahulepingu allakirjutamist („Iseseisvuse ikke all“).

Ja sellepärast on see ajajärk, mis algas Tartu rahulepingu allakirjutamisest ja missugune ajajärk ühte satub sõdade ja revolutsioonide esimese vooruga rahvusvahelises ulatuses, *EKP-le ja kogu eesti töölisklassile uue proletaarse ülestõusu, proletaarse revolutsiooni otsekoheseks ettevalmistamise ajajärguks.*

Asume nende saavutuste, võitude ja õppetundide vaatlemisele, mida EKP sellel ajajärgul sai.

Proletaarse revolutsiooni otsekohese ettevalmistamise ajajärk (1920—24.) toob EKP-le uusi võituseid tema edaspidises *enamlustamises* Kominterni juhtimisel, Marxi-Lenini-Stalini teooria alusel. EKP edaspidist enamlustamist sellel ajajärgul näitavad kolm järgmist otsustava tähtsusega tegurit.

1. Võideldes alaliselt, iga päev, töölisklassi majandusliste ja poliitiliste huvide ja nõudmiste eest, mobiliseerides tööliste hulka võitlusele oma seisukorra parandamise eest, sammudes selle võitluse eesotsas, juhtides igas väiksemaski lüüsis seda võitlust, aidates töölisi oma eneste kogemuste varal selgusele jõuda, et partei poliitiline liin õige on, sidudes majanduslist võitlust töölisklassi poliitiliste lõpp-eesmärkidega, näidates töölisklassile ja kogu töörahvale väljapääsu kapitalistlikest orjusest ja kriisist, tuginedes revolutsioonilise liikumise stüühilisele tõusule, *võitis EKP proletaarse ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul põhijoontes töölisklassi enamuse.* Seda tõsiasi näitavad terve rida otsustava tähtsusega fakte. EKP võitis oma kätte jagamata juhtimise kõikides töölisklassi majanduslistes ja poliitilistes võitlustes. EKP võitis oma mõju ja juhtimise alla kõik legaalsed revolutsioonilised, organisatsioonid (tööstus- ja maatöölise ametiühisused, mitmesugused töörahva poliitilised, majanduslised ja kultuurilised organisatsioonid jne). EKP võitis oma mõju ja juhtimise alla töölisanemate instituudi vabrikutes ja tehastes. EKP monopoolset seisukohta töölisklassis näitavad ka

niisugused faktorid, nagu parlamendi ja omavalitsuste valimised poliitiliselt ja strateegiliselt tähtsates punktides (Tallinna, Narva, Pärnu, Tartu linnad ja mitmesugused maakohad), kus EKP kõige rohkem häält sai.

2. Sidudes võitlust kodanluse diktatuuri vastu, töölisklassi majandusliste ja poliitiliste nõudmiste eest võitlusega sotsiaaldemokraatia, kui kodanluse sotsiaalse peatoetuspunkti vastu töölisklassis, paljastades sots.-dem. juhtide äraandlikku osa, jagades neile lööki löögi järele, juhtides sots.-dem. vastu ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul peahoopel, paljastades erilise järjekindlusega sots.-dem. „pahempoolset“ tiiba (selleaegseid iseseisvaid sotsialiste), luues sotsiaaldemokraatlike töölistega tõelist ühist väerinda all hulkades, võites neid töölisi oma poole igapäevase süstemaatilise selgitustöö ja võitlusega, *suutis EKP ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul sotsiaaldemokraatlist parteid isoleerida ja tema hulgalist baasi purustada.* Seda tõsiasi näitavad terve rida otsustava tähtsusega fakte. Sots.-dem. ei suutnud tööliste võitluste äraandmiseks sellel ajajärgul üheski streigis juhtimist oma kätte kiskuda. Sots.-dem. mõju all ei olnud ühtegi tööstustöölise ametiühisust, neil oli ainult riigi- ja omavalitsusteenijate, meistrite ja meremeeste ametiühisused. Sots.-dem. olid isoleeritud vabrikute-tehaste vanemate instituudist. Sots.-dem. organisatsioon seisis peaaesjalikult väikekodanlastest ollustest koos, tööliste arv oli seal väike. Süstemaatilise selgitustööga ja enamlike ühise väerinna taktikaga läks EKP-l korda oma mõju alla võita „pahempoolse“ sotsiaaldemokraatia (iseseisvate sotsialistide) mõju alla olevaid töölisi ja maatöölisi ning iseseisvate sotsialistide parteid 1922. a. kevadel täielikult üle võtta, teda meie partei juhtimise all revolutsiooniliseks legaalseks abiorganisatsiooniks muuta, „pahempoolseid“ sots.-dem. juhte (Kruus, Piiskar, Joonas, Gustavson j. t.) ning oportuniste selle ridast minema kihutada. Süstemaatilise selgitustööga ja enamlike ühise väerinna taktikaga läks EKP-l korda täielikult oma mõju alla võita neid noortöölisi, kes olid sots.-dem. ja iseseisvate sotsialistide noorte organisatsioonides ning neid noorte organisatsioonide täielikult üle võtta (Tallinnas, Narvas, Paides), äraandlikke juhtisid nende eesotsast minema kihutades. Sots.-dem. isoleeritud seisukohta töölisklassis näitavad ka parlamendi ja omavalitsuste valimiste tagajärjed. Tallinnas sai meie partei kohati üle 17000 häält. Sots.-dem. said viimastel

valimistel 1. dets. ülestõusu eel ainult 2500 häält. Samasugune oli vahekord ka teistes tähtsamates punktides.

3. EKP edaspidist enamlustamist proletaarse ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul (1920-24.) näitab see tõsiasi, et *EKP tegi tuntava pöörde oma poliitikas talurahva ja üldse töölisklassi liitlaste suhtes*. Ära tundes neid vigu, mida partei tegi klassisõja päevil talurahva ja üldse töölisklassi liitlaste küsimuses, asus partei uue proletaarse ülestõusu ettevalmistamise ajajärgus praktiliselt, tegelikult nende vigade parandamisele sellega, et ta üles seadis hüüdsõnu (näit. „Töörahva ühise väerinna 12 nõudmist“), mis poolproletaarlaste ja linna ning küla kehvikute hulkasid töölisklassi revolutsioonilise võitlusega kaasa tõmbasid ning kesktalurahvast proletaarse revolutsiooni vastu heatahtlikule seisukohale aitasid tõugata. Ära tundes liitlaste tähtsust, asus partei praktiliselt, tegelikult organiseerimise töös linna ja küla kehvikute ning kehvikute lähedalseisvate kesktalupoegade võitlusesse tõmbamisele (näit. vabrikute ja tehaste ning linna töölisorganisatsioonide hooldamise liikumine küla üle). See oli tähtis samm proletaarse ülestõusu ettevalmistamisel, kuigi partei siin veel enamlike enesearevustamise lõpuliku äratundmiseni ei olnud jõudnud ning ETK ja klassisõja ajajärgu vigu avaliku enesearevustuse alla ei võtnud. Viimasele ülesandele pani partei enamlike aluse oma keskkomitee märtsimanifestis (1932. a.), pärast seda, kui rahvasvahelise proletariadi juht sm. Stalin oma ajaloolise kirjaga („Enamluse ajaloo mõningatest küsimustest“) tõuget oli annud.

Need tähtsad võidud saavutas EKP enamlike organiseerimise ja töötamise meetodite abil, mida partei sellel ajajärgul Kominterni juhtimisel, Marxi-Lenini-Stalini teooria alusel tuntavalt süvendas. Tuginedes enamlike partei tsariaegsetele töötamise kogemustele ja Kominterni juhtnõuetele kommunistilise partei organisatsioonilise ülesehitamise kohta, lõi EKP sellel ajajärgul tugeva põrandaaluse organisatsiooni, mis oli rajatud vabrikute ja tehaste kollektiivide alusele ning mis haarasid kõiki tähtsamaid vabrikuid ja ettevõtteid, mõisaid ja külasid ning sõjaväeasasid. Tuginedes enamlike partei tsariaegsetele kogemustele, lõi EKP Eestimaa oludele ja töötamistingimustele kohandatud *paenduva konspiratsiooni*, mis partei organisatsiooni kindlustada ja vaenlase hoopide eest kaitsta aitas. Tuginedes enamlike partei tsariaegsetele

töötamise kogemustele sidus parteieskujult *põrandaalust ja põrandapealset tööd*, mis aitas kindlustada tugevat parteilist juhtimist legaalsete organisatsioonide üle; anda põrandaalusele ja põrandapealsele tegevusele ühtlast hoosihti, kaitsta põrandaalust organisatsiooni vaenlase löökide eest ja kindlustada niiviisi töölisklassi eelväe juhtivat osa. Need võidud saavutas partei *enamlike hulgalise tööga, enamlike ühise väerinna taktikaga* (võitlus töörahva ühise väerinna 12 nõudmise eest, koosolekute ja miitingute organiseerimine, streigivõitluse organiseerimine ja juhtimine, meeleavalduste korraldamine, enamlike tegevuse parlamendis ja omavalitsuse kogudes, hulgaliste organisatsioonide loomine ja igasuguste teiste abinõude tarvitamine hulgalise töö tegemiseks), mis aitas partei hüüdsõnu kõige laiematesse tööliste ja töörahva hulkadesse kanda, mis aitas neid hulkasid partei hüüdsõnade ja seisukohade eest võitlusesse mobiliseerida, mis aitas hulkadele nende eneste kogemuste varal selgusele jõuda, et partei poliitiline liin õige on. Ja kõigi nende saavutuste ning võitude eelduseks, enamlike organiseerimise ja töötamise meetodite teostamise eelduseks oli *võitlus kahel väerinna — parempoolse ning „pahempoolse“ oportunismi vastu, leninismi eest*. Parteil pidas otsustavat võitlust nende oportunistlike olluste vastu, kes purukslõõdud iseseisvate sotsialistide parteist valgusid tööliikumisesse ja siin oportunistlike seisukohti katsusid teostada. Parteil pidas otsustavat võitlust trotskismi vastu.

* * *

Kui rääkida partei tegevusest klassisõja päevil, kui rääkida partei võitlustest uue proletaarse ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul, siis ei saa meie mööda minna *juhist*, kes seisus partei eesotsas otsekohe pärast seda, kui meie Partei Venemaa enamlike partei Eestimaa organisatsioonist oli muutunud Kominterni sektsiooniks, Eestimaa Kommunistlikeks parteiks, kodusõja päevil, kes organiseeris ja üles ehitas parteid klassisõja tingimustes, kellel tähtis osa EKP enamlustamisel. See juht on *Viktor Kingissepp*.

Asudes enamlike seisukohtadel sellest silmapilgust alates, kui ta hakkas osa võtma tööliikumisesse, töötades Venemaa enamlike partei ridades reaktsoonija imperialistlike sõja aastatel, võideldes enamlike lipu all ja õppides enamlikele, etendas Viktor Kingissepp ühes sm. Anvelidiga Eestimaa kommunistlike partei, kui

Kominterni seksiooni, asutamisel ning partei strateegiliste ja taktiliste ülesannete äramääramisel, EKP põhiülesannete kindlaksmääramisel „iseseisvas“ Eestis, otsustava tähtsusega osa. Viktor Kingissepa niisugused kirjatööd, nagu „Kellele iseseisvus, kellele ike“, „Iseseisvuse ikke all“, tema kirjatükid „Kommunistis“ ja teistes EKP väljaannetes, tema käega kirjutatud EKP keskkomitee poliitilised dokumendid, on *dokumendid*, mis ei ole mitte üksi kirjutatud kommunistilise partei jooksvate silmapilgu taktiliste ülesannete jaoks, vaid mis on terve *ajajärgu jaoks*, mis ära määrata aitavad partei strateegilist ülesannet terveks ajajärguks — kodanluse diktatuuri tekkimisest kuni tema kukutamiseni võidurikka proletaarsete revolutsiooni poolt.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistilises liikumises seisab, esiteks, selles, et Kingissepp, välja minnes leninlisest teooriast kapitalismi mitteühetasase arenemise kohta, kindlalt sellel vaatepunktil seisib ja selle vaatepunkti eest võitles, seda vaatepunkti teostas, et *eesti tööliklass võib ja peab oma jõuga oma kodanluse kukutama*. Selle enamlike seisukoha ülesseadmine, kaitsmine ja selle eest võitlemine on määratu tähtsusega, kuna see ära määrab eesti tööliklassi ja tema eelväe EKP põhiülesande „iseseisvas“ Eestis. Selle enamlike seisukoha ülesseadmine, kaitsmine ja selle eest võitlemine oli ja on määratu tähtsusega teoreetiline ja poliitiline ülesanne sellepärast, et „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid, kontr-revolutsioonilised rahvusdemokraadid ja oportunistid paremalt ning „pahemalt“ poolt propageerivad seisukohta, et eesti tööliklass võimuvõtmiseks „küps“ ei ole, et eesti tööliklass ühes kogu Eestimaa töörahvaga ei suuda oma kodanlust kukutada ja et töörahva võit Eestis oleneb *ainult* „välisest abist“, oleneb *ainult* proletaarsetest revolutsioonidest Berliinis ja Londonis.

See teooria, et eesti tööliklass võimuvõtmiseks veel üldse „küps“ ei ole, et eesti proletariaadi võit oma kodanluse üle oleneb ainult „välisest abist“, oleneb ainult proletaarsetest revolutsioonidest Londonis ja Berliinis, on tööliklassi passiivsuse ja jõuetuse jutlustamise teooria, on revolutsioonilisest võitlusest täieliku äraütlemise teooria, on eesti tööliklassi äraandmise teooria.

Muidugi, proletaarne revolutsioon Lon-

donis ja Berliinis oleks eesti proletariaadile võimuvõtmisel Eestimaa geograafilise seisukoha tõttu määratuks kergenduseks. Aga ta on seda ainult sel juhtumisel, kui eesti tööliklass omaks ei võta sotsiaalfaschistide, kontr-revolutsiooniliste rahvusdemokraatide ning oportunistide teooriat „välisest abist“ ja proletaarsetest revolutsioonidest Londonis ning Berliinis. Kui tööliklass võtaks omaks selle teooria, siis ei tähendaks proletaarsete revolutsioonid Berliinis ja Londonis midagi, sest kodanlus hoiab oma võimu kõikide abinõudega käes ning ei pista sellepärast veel plehku, kui Londonis ja Berliinis revolutsioonid olid, eesti tööliklass aga, kes „välist abi“ ootab, suuteline ei ole oma jõuga kodanlust kukutama. Niisugune tööliklass, kes oma kodanluse kukutamisest ära ütleb ja ainult „välist abi“ ootab, ei ole väärt, et teiste maade proletaarlased teda aitaksid! Kes jutlustab „välist abi“ proletaarsetest revolutsioonidest Berliinis ja Londonis, see on otsekohene tööliklassi vaenlane, see ütleb lahti igasugusest revolutsioonilisest võitlusest. Teooria „välisest abist“ ja proletaarsetest revolutsioonidest Berliinis ja Londonis on „pahempoolsete“ sotsiaalfaschistide ja nende agentide — rahvusdemokraatide ning oportunistide käes tööliklassi petmise ja kõige äraandlikuma manööverdamise abinõudeks.

Tuginedes leninlisele teooriale kapitalismi mitteühetasasest arenemisest võitleb Eestimaa tööliklass ja kogu töörahvas oma komm. partei juhtimisel selle eest, et kodanlust kukutada igal ajal, kui selleks on tekkinud ja kui tööliklass selleks oma võitlusega on loonud tingimused, mis tarvilikud kodanluse kukutamiseks ja proletariaadi võiduks, vaatamata selle peale, kas Londonis ja Berliinis on olnud proletaarsete revolutsioone või mitte. Ainult nii viisi tegutsedes, tegutseb eesti proletariaat ja tema juht EKP leninliselt. Ainult nii viisi leninliselt tegutsedes võib proletariaat võita. Ainult nii viisi leninliselt tegutsedes kindlustab eesti tööliklass omale teiste maade tööliste solidaarsuse ja aktiivse toetuse alati ja eriti siis, kui seda kõige kibedamalt tarvis läheb.

Viktor Kingissepa, kui juhi tähtsus Eestimaa kommunistilisele parteile seisab selles, et ta vankumatult võitles selle leninlise seisukoha tarvituselevõtmise ja elluviimise eest. Kogu selles võitluses, mida Kingissepp pidas sotsiaaldemokraatia ja eriti tema „pahempoolse“ tiiva vastu, kaitses ta seda seisukohta lõpuni, alla kriipsutades eesti proletariaadi kõrget

klassiteadvust, mis on enamlike kasvatuse tagajärg.

„Eesti töörahvas, eesotsas Tallinna töölisklassiga, kõrvuti Peterburi töolistega vabanes 1917. a. esimesena kogu Venemaal kokkuleppe-poliitika pettelootustest. Eesti proletariaat kirjutas 1917. aastal hiilgava lehekülje tööliste klassivõitluse ajaloosse, mida juudaste targutused tema „mittekiipsusest“ iialgi tumestada ei jaksa!“ kirjutas V. Kingissepp („Iseseisvuse ikke all“).

Peatades eesti tööliste klassivõitluse kogemuste juures, kriipsutab V. K. alla:

„Eesti proletariaat võib nüüdki (klassisõja päevil ja pärast klassisõda — L. L.) veel eeskujuks olla teiste maade töölislitele.“

Ei tarvitse sõnu kulutada, et tõendada, et selle ienilise seisukoha teostamine Eestimaa kommunistlises liikumises partei enamlustamise nurgakiviks on. Ei tarvitse sõnu kulutada, et tõendada, et selle leninlike seisukohata kaotaks kommunistiline liikumine oma sisu ja mõtte ja oleks määratud hävinemisele.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel seisab, teiseks, selles, et Kingissepp *õieti ära määras eesti kodanluse kontr-revolutsioonilise osa üleilmlise kapitalismi süsteemis*. Aga eesti kodanluse kontr-revolutsioonilise osa õigest äramääramisest oleneb revolutsioonilise tööliikumise strateegia ja taktika. Kontrevolutsiooniline rahvusdemokratism, mis on fashistlike kodanluse eelsalk, tõendab, et Eestimaa on asumaa, et eesti kodanlus on asumaa kodanluse seisukorras ja et eesti kodanlus oma selle seisukorra tõttu, järjekult, revolutsioonilist osa etendab võitluses väljamaa imperialistide vastu. Sellest seadest peaks järgnema, et töölisklassi partei strateegia ja taktika selle asjaoluga arvestama peab, et kodanluse revolutsioonilikkust imperialismi vastu ära kasutada ja rahvuslik-revolutsioonilise vabastusvõitluse etteotsa peab astuma.

Viktor Kingissepp võitles selle kontr-revolutsioonilise seade vastu. Ta andis eesti kodanluse osale rahvusvahelise kodanluse väerinnas järgmise klassikalise hindamise:

„Kui kokku tuli valge Eesti asutav kogu ja enne kui „vabastatud rahva“ esitajad maha said istuda, proklameeris A. Rei kiitust ja tervitust liitriikide valitsustele. Kas on mõeldav jöledam hirvitus rõhutud rahvaste vabastusvõitluse üle ja eesti „vabastussõjalaste“ otsustavam eneseväl-

jastus! Iirlasi, egiptlasi, korealasi rahustatakse tankide abil ja nemad tervitavad verekoeri, aga mitte kurnajate vastu sõjariistus ülestõusnud rahvaid! Siin tervitas väike verekoer — suurt, väike orjapidaja — suuri orjapidajaid. Need, kes Eesti töörahva ära veristasid kuldvasika auks ja hiljem Läti- ja Venemaal sedasama tegid, need talitasid järjekindlalt, kui nad oma liitlastena Iirimaa, Egiptuse, India, Korea orjastajaid ja veristajaid tervitasid. Inglise kapitalistide valitsus „nõudis“ eesti kapitalistidelt, et nad „enamlike ja korralagedusega“ võitleks, nende eneste huvid aga nõudsid eesti töörahva allahitmist veel tungivamalt ja nad saatsid korda kodanluse, aga mitte rahva enesemääramise. (V. K. sõreduus ja allakriipsutus, „Iseseisvuse ikke all“.)

Kontrevolutsioonilises klassisõjas eesti töörahva ning Venemaa ja Lätimaa töörahva nõukogude vastu teostas eesti kodanlus oma enesemääramise. Tema klassihuvid kihutavad teda kõige otsustavamale ja verisemale võitlusele töölisklassi vastu. Tema klassihuvid kihutavad teda omale liitlasi otsima suurte imperialistide hulgast, neilt imperialistidelt toetust kerjama selleks, et võidelda töölisklassi vastu. Tema otsekohesed klassihuvid, aga mitte ükski imperialistlike suurriikide nõudmised, sunnivad teda etendama sõjariistus hoovikoera osa N. Liidu piiri ääres. Tema enese otsekohesed klassihuvid, tema hirm proletaarse revolutsiooni ees sunnivad teda hoovikoera osa etendama imperialistide oheliku otsas.

Kes räägib eesti kodanlusest kui asumaa revolutsioonilisest kodanlusest, see on kõige jöledam töölisklassi äraandja. See tahab töölisklassi sundida ära ütleva revolutsioonilisest võitlusest oma kodanluse vastu. See tahab kindlustada kodanluse ja sotsiaalfashismi seisukohti.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistlises liikumises seisab, kolmandaks, selles, et Kingissepp *õieti ära määras eesti sotsiaaldemokraatia kontr-revolutsioonilist osa*, teda hinnates kui kodanluse sotsiaalset peatoetuspunkti töölisklassis ning tema vastu peahoopi juhtides. Kingissepa kirjatöö „Iseseisvuse ikke all“, kümned tema kirjutused „Kommunistis“ ja mujal, kogu tema tegevus eesti tööliikumise juhtimisel, paljastavad eesti sotsiaaldemokraatia kontrevolutsioonilist osa enamlike järjekindlusega ja halastamatusega.

Näidates, et sotsiaaldemokraatia etendas kontrrevolutsioonilises klassisõjas töölisklassi vastu eelväe, eelvõitleja osa kontrrevolutsiooni võidu eest, kirjutab Kingissepp.

„Kui ei oleks Eestis mitte sotsiaalärändajaid olnud, Poska oleks pidanud sel silmapilgul (võimu ülevõtmisel sakslastelt ja eesti kodanluse diktatuuri kindlustamisel — L. L.) nad välja mõtlema. Aga kodanluse õnneks ja töörahva õnnetuks oli Eesti sotsiaaldemokraatlike partei siit veel alles kusagil olemas, niisama kui „iseseisvusk“ koidest veel hoopis ära puretud ei olnud“ („Iseseisvuse ikke all“).

„Eesti sotsiaaldemokraatia programm“, — jätkab Kingissepp sealsamas, — „oli eesti kodanlus, kontrrevolutsiooni ja töörahva allahetmise programm.“

„Kontrrevolutsioonilises klassisõjas ulatab“, kirjutas Kingissepp, „tööravavastane liit Balti hertsogiriigi meestest Poska ja Pätsi kaudu K. Astini.“

Kuid sotsiaaldemokraatia ei etenda selles liidus lihtsa liitlase osa, kriipsutas Kingissepp enamlike järjekindlusega kümned korrad alla, vaid eesti sotsiaaldemokraatia juhid astusid kui kontrrevolutsioonilise kodanluse „eelvägi Pätsi valitsusesse ja seega ka üleilmilise kontrrevolutsiooni sõjavankri aiste vahele. Võtsid tinaga vastu punaseid ja — hoosiannaga inglise sandarmi—laevastikku. Nad astusid sõdima töörahva revolutsiooni vastu Eesti pinnal ja Eesti-Vene rajal, aga need lahinguplatsid on üleilmse kontrrevolutsiooni kõige kaugemale ettepoole nihutatud valvetõkked ühelt ja rahvusvahelise revolutsiooni eelvägede võitlused — teiselt poolt. Need äraandjad on kustutamas revolutsioonileeki terves maailmas.“

„Sotsid on kodanlisemad, kui kodanlus ise,“ jätkas Kingissepp. „Tõesti, eesti sotsiaaldemokraatiline partei oli see, kes kurnajate paradüüsi värvatel tulise keerubimina seisib ja seisab ning verelmejate isamaa päästis.“

... „Nad (s.o. eesti sotsiaaldemokraatlikud juhid) on kõige mustem, kõige müüdavam, kõige äraandlikum pesakond ses kollases ilalakkujate internatsionaalis“ (sealsamas lehekülj 218).

See on klassikaline hinnang eesti sotsiaaldemokraatia kontrrevolutsioonilisele osale.

Aga sotsiaaldemokraatia, kui kodanluse sotsiaalse peatoe enamline hindamine, enamline võitlus kontrrevolutsioonilise sotsiaaldemokraatia vastu, tema isoleerimine ja tema hulgalise baasi purustamine ühise väerinna kaudu all, hulkades, on kommunistlike partei enamlike poliitika tähtsamaks nurgakiviks. Oportunistid, kes enamlike

võitluse asemel kontrrevolutsioonilise sotsiaaldemokraatia vastu jutlustavad ühise väerinna loomist sotsiaalfaschistlike juhtidega, selle asemel et ühist väerinda luua all, hulkades sotsiaaldemokraatlike töölistega, katsuvad võltida ja moonutada Kingissepa taktilist võtet sotsiaaldemokraatlike juhtide paljastamisel 1919 a., mil Kingissepp isikuliselt esitas sots-dem. siseministrile Oinasele ettepaneku rahu sõlmimiseks Nõukogude Venemaa ja Eesti vahel.

Oportunistid katsuvad tõendada, et see samm oli Kingissepal mõeldud kompromissi, ühise väerinna loomiseks sotsiaaldemokraatlike juhtidega, et Kingissepp ootas sotsiaaldemokraatlistelt juhtidelt tegelikku võitlust rahu heaks. Niisugune katse Viktor Kingissepa seisukohta moonutada on sedavõrd lapsik, et tema ümberlukkamiseks ei tarvitse sõnu kulutada. Tarvitseb ainult meelde tuletada mõningaid ajaloolisi fakte. Tarvitseb ainult meelde tuletada Tallinna tööliste saadikute nõukogu otsusi 1918. a. novembris, missugused otsused sotsiaaldemokraatlike juhte, kui kodanluse kontrrevolutsioonilisi käsikuid, paljastavad. Aga nende otsuste kokkuseadmisel ja vastuvõtmisel ei etendanud Kingissepp mitte viimast osa. Tarvitseb ainult meelde tuletada ametühisuste kesknõukogu poliitikat 1919. a., missugune poliitika võitluses kodanluse vastu juhtis pealöögid sotsiaaldemokraatia, kui kodanluse sotsiaalse peatoetuspunkti vastu töölisklassis. Aga seda poliitikat teostas ametühisuste kesknõukogu EKP juhtimisel, mille eesotsas seisis Kingissepp. Tarvitseb meelde tuletada 1. ametühisuste kongressi esimest otsust, milles „kongress mõistab hukka ja naelutab häbiposti terve eesti töölisklassi ja üleilmilise proletariaadi palge ees sotsialistid-ülejoosikud — eesti sotsiaaldemokraadid, kes on ära münud töörahva paremad ideaalid ministrikohtade eest, saades niimoodi kodanluse käsikuteks ja töörahva äraandjateks.“ 1. ametühisuste kongressi otsused, mis sotsiaaldemokraatlikud juhid töörahva kongressi kontvõõrasteks tunnustavad, kandsid meie partei, kelle eesotsas seisib Kingissepp, poliitilist pitsatit. Tarvitseb ainult meelde tuletada seda Kingissepa enamlike seisukohta sotsiaaldemokraatia suhtes, mida meie ülevalpool käsitasime. Ja lõpuks, tarvitseb ainult meelde tuletada kogu EKP poliitikat sots.-dem. juhtide suhtes, et ümber lükata seda laimu, mida oportunistid V. Kingissepa vastu katsuvad tõsta. V. Kingissepp kasutas rahuettepaneku tegemist Oinase kaudu selleks, et sotsiaaldemokraatlike juhte paljastada, kes

tööraha petmiseks sõnu tegid rahu heaks, tegelikult aga Nõukogude Liidu vastase sõjakäigu eesotsas sammusid. Oportunistid, kes katuvad selle taktilise sammu mõtet moonutada ja asja niivõisi kujutada, et Kingissepp pooldas ühist väerinda sotsiaaldemokraatlike juhtidega, tahavad Kingissepa võltsimisega põhjendada ühise väerinna vajadust sotsiaalfaschistlike juhtidega ka praegu. See on tõeline eesmärk, mida Kingissepa poliitika oportunistlikud moonutajad omale ette seavad.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistilises liikumises seisab, neljandaks, selles, et Kingissepp *õieti ära määras kontrrevolutsioonilise sotsiaaldemokraatia „pahempoolse“ tiiva, n.n. iseseisvate sotsialistide osa*, seda pahempoolset tiiba kui eriti kardetavat ja hädaohtlikku hinnates ning tema vastu enamlist võitlust organiseerides. On selge, et ilma sotsiaaldemokraatia „pahempoolse“ tiiva — esinegu ta sots.-dem. parteist ametlikult lahus, n.n. iseseisva sotsiaaldemokraatia, või olgu tasots.-dem. parteiosaks — õige hindamiseta, ilma enamlike võitlusega selle tiiva, kui kardetavama ja hädaohtlikuma vastu, ei saa komm. partei võidelda sotsiaaldemokraatia vastu, ei saa komm. partei teostada oma osa, kui töölisklassi ainukene juht.

Iseloomustades sotsiaaldemokraatia „pahempoolse“ tiiva arenemist Eestis, mis muu hulgas moodustus sotsialistide-revolutsionääride partei jäänustest, kirjutab Kingissepp:

„Sotsialistide-revolutsionääride „õpetus“ sulas orgaaniliselt ühte mitte kommunismiga, vaid Koltshakiga. See on ajalooline tõsiasi. Ka Karl Freibergis (üks „pahempoolse“ sots.-dem. juhtidest — L. L.) tuleb samalaadiline orgaaniline protsess [avalikuks, kui ta kinnitab, et meie revolutsiooniline agitatsioon ei olevat muud kui „kulunud ja sisutuks jäänud lõõklased“. Sest Karl Freibergil on oma eelkäijad: Miljukov kuulutas punase lipu punaseks närtsuks, roomas siis tsaari ees ja jõudis Koltshaki juurde välja; Karl Ast kuulutas kommunistilised lendlehed makulatuuriks, lõmitas valitseva kodanlike klassi ees ja Koltshaki juurde ei läinud ta ainult sellepärast, et ta Judenitshi juures juba oli. Igasugused Freibergid teevad sedasama käiku, kuigi natukene teistmoodi astudes... Nad teevad kõike seda, mida revolutsiooni saboteerimiseks ja äraandmiseks vaja on...

Kui iseseisvad Tartus palgastreiki (esimest korda Eesti härrasriigi ajaloos!)

mitte just selleks ei korraldanud, et ära näidata, et töölislike streikide ei taha, siis mängib K. F. seda nüüd ometi trumbina välja, et oma partei kahe tooli vahel istumist õigeks mõista ja hõisata: kus peaks säärane töölisklass võima kodanlike valitsust kukutada ja sotsialistlik korda teostada! Jah, töölisklass ei saa seda mitte, kuni ta ei ole igasuguste Freibergite mõju alt oma enamuses täielikult vabanenud. See on tingimata tarvilik eeltingimine, et vabaneda kodanlike mitte alt“ (Kingissepp; „Kas on iseseisv sotsialistlik partei kommunismini välja jõudnud?“).

Seda Viktor Kingissepa enamlist seisukohta on vaja eriti alla kriipsutada vastukaaluks kontrrevolutsioonilistele rahvusdemokraatidele, kes iseseisvat sotsiaaldemokraatiat hindab kui töölisklassi parteid, mitte aga kui sotsiaaldemokraatia kardetavat tiiba, järjekult kui kodanlike parteid. Seda Kingissepa seisukohta on vaja eriti alla kriipsutada vastukaaluks neile oportunistlikele veesegajatele, kes katuvad iseseisvat sotsiaaldemokraatiat, kui sots.-dem. „pahempoolset“, kardetavat tiiba hinnata kui väikekodanlike parteid; kui väikekodanlike parteid, keda EKP teatud määral ära olla kasutanud. Järjekult katsutakse niisuguse „hindamisega“ iseseisva sotsiaaldemokraatia, kui sots.-dem. „pahempoolse“, hädaohtlikuma tiiva tõsist kontrrevolutsioonilist poliitilist sisu, kui kodanlike partei sisu, kinni mätsida ja seda parteid tõelise pahempoolse parteina kujutada, keda EKP isegi teatud määral ära olla kasutanud, seades niisugust kontrrevolutsioonilist parteid ühte ritta tõeliste pahempoolsete põrandaaluse komm. partei legaalseste revolutsiooniliste abiorganisatsioonidega. Niisugusel oportunistlike seisukohal, niisama nagu ka kontrrevolutsioonilise rahvusdemokratiismi „seisukohal“ ei ole Kingissepa enamlike seisukohaga midagi ühist. Kingissepp hindas iseseisvaid sotsialiste, kui sotsiaaldemokraatia „pahempoolset“, kardetavat tiiba, ei mõelnudki teda „teatud“ määral ära kasutada, vaid pidas tema vastu enamlist võitlust.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistilises liikumises seisab, viiendaks, selles, et Kingissepp, tuginedes enamlaste partei tsariaegsetele töötamise kogemustele, võttis „iseseisva“ Eesti tingimustes kommunistlike partei töös niisugused enamlike põrandaaluse ja põrandaaluse töö sidumise meetodid tarvitusele, millest meie partei ikka ja jälle uusi kogemusi võib ammutada. Asudes saksa okupat-

siooni lõppemisel partei organisatsiooni üleshitamisele, juhtis Kingissepp seda üleshitamistenamliste organisatsiooniliste põhimõtete järele. Partei tungis vabrikutesse, tehastesse ja töökohtadesse, haarates oma organisatsioonide võrguga kõige laiemad linna- ja maatöölise hulga. Luues laialise põrandaaluse parteiorganisatsioonide võrgu vabrikutesse ja tehastesse, töökohtadesse, oskas Kingissepp õieti siduda põrandaalust ja põrandapealset revolutsioonilist tööd, oskas ära kasutada kõige väiksemaidki legaalseid võimalusi revolutsioonilise töö kandmiseks kõige laiematesse töörahvahulkadesse, nende hulkade võitmiseks kommunismi mõju alla. Kuid selle juures ei katsunud Kingissepp legaalseid võimaluste kasutamisel kohaneda oportunistlikele legalismile, alla vanduda kodanlikele „seaduslikkusele“, lahti ütelda revolutsioonilistest hüüdsõnadest, jääda ainult kodanlike diktatuuri „seaduslikkuse“ poolt „lubatud“ tegutsemise piiride juurde, vaid Kingissepp õpetas hulkasid iga sammu peal seda „seaduslikkust“ murdma, revolutsioonilise võitlusega „lubatud“ legaalse vormidest üle astuma, kodanlike diktatuuri vastu tõelist revolutsioonilist võitlust pidama.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistlikes liikumises seisab, kuuendaks, selles, et Kingissepp, tuginedes enamlaste partei tsaariaegsetele konspiratsioonikogemustele, sidemepidamise ja tehnika meetodidele, *töötas Eestimaa kommunistlike liikumise jaoks välja konspiratsiooni, illegaalse sidemepidamise ja tehnika meetodid*, millede õige realiseerimise, kasutamine ja kohandamine uutele muutunud oludele parteile ikka ja jälle rikkalikuks tegevuse juhtnööriks võib olla. Ilma paenduva konspiratsioonita, ilma paenduvate sidemepidamise ja põrandaaluse tehnika meetoditeta, ähvardab põrandaalust organisatsiooni alaliselt hävitamise hädaoht kodanlike diktatuuri võimuparaadi poolt. Viimaste aastate eitava kogemused on selle kohta paremaks tõenduseks. Hea, paenduv konspiratsioon, sidemepidamise ja põrandaaluse tehnika meetodite alaline süvendamine ja kiire muutmine vastavalt muutunud olukorrale, on lahutamata osa enamlike põrandaaluse organisatsiooni kindlustamisest kodanlike terrori tingimustes, kus kommunistlike partei väljaspool seadust asub. Kingissepa konspiratsiooni põhitulused olid just sellele põhimõttele rajatud ja sellepärast oli see konspiratsioon enamlike. Lahutamata osaks sellest organisat-

siooni kõvendamisest ja konspiratsiooni kindlustamisest oli võitlus provokatsiooni vastu, provokatsioonivastase võitluse tõstmine enamlikele poliitilisele tasapinnale.

Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistlikes liikumises seisab, seitsmendaks, selles, et Kingissepp, pidades võitlust parempoolse ja „pahempoolse“ oportunisti ning nendega leppivate meelolude vastu ja partei puhastamist oportunistidest enamlike partei kõvendamise ja kindlustamise aluseks, *pidas otsustavat võitlust igasuguste oportunistlike kõikumiste vastu*, avaldugu nad missugusel kujul tahes.

Kingissepp sai kogu enamlike järjekindlusega aru, et oportunistlike, parteivastased grupid, esinegu nad parempoolse ehk „pahempoolse“ vormis, ja nende programmid muutuvad kontrrevolutsioonilise kodanlike ja sotsiaaldemokraatia eel salkadeks ja programmideks. Näidates, et kontrrevolutsioonilise sotsiaaldemokraatia programm on „eesti kodanlike kontrrevolutsiooni ja töörahva allaheitmise programm“, märgib Kingissepp ära, et kontrrevolutsioonilise sotsiaaldemokraatia programm, mis oli eesti kodanlike kontrrevolutsiooni programiks, „oli sõnasõnalt V. Vöölmanni kevadine programm! Kodanlus ja sotsid teostasid selle verises klassisõjas valge terrori abil Soome lihunikude ja üleilmse kontrrevolutsiooni toetusel ja hõiskel. „Kommunist“ Vöölmann võib uhke olla, et tema selle „õige“ joone oli tabanud“. („Iseseisvuse ikke all“, lhk. 8).

Ilma niisuguse leninlike seisukohata ei saa olla võitlust oportunisti vastu — kahel väerinna. Kingissepa määratu tähtsusega osa Eestimaa kommunistlikes liikumises seisab selles, et ta seda leninlike seisukohta alati alla kriipsutas ja sellest leninlike seisukohast välja minnes oportunisti vastu võitles ja kogu parteid võitlema õpetas. Sellest Kingissepa leppimatusest võitluses oportunisti vastu võib ja peab meie partei veel palju õppima.

Kingissepa, kui Eestimaa kommunistlike liikumise juhi, osa analüüsimisest selgub, et Kingissepp ei olnud mitte üks hül-gav tööliiklasi enamlike organisaator ja agitaator, enamlike põhimõtete teostaja eesti revolutsioonilise tööliikumise praktikas, vaid tema pändusel on meie partei jaoks ühtlasi suur teoreetiline tähtsus.

Seistes marksismi ja leninismi alusel, võideldes marksismi ja leninismi eest eesti tööliikumises, tegi Kingissepp marksismi leninismi teooria süvendamisel ja kohan-

damisel vastavalt eesti tööliikumise ülesannetele *rea vigu. Need vead puudutavad tööliklassi liitlaste, nende liitlaste võitmise teede ja abinõude ning agraaarpoliitika küsimusi.*

Realiseerides Kingissepa pärandust Eestimaa komm. liikumise jaoks, ammutades Kingissepa enamlistest poliitikast võitluskogemusi meie parteile, peame meie Marxi-Lenini-Stalini teooria abil arvustusele võtma ja ära võitma need vead, mida Kingissepp tegi tööliklassi liitlaste hindamise ja agraaarpoliitika küsimustes. Kindlasti aru saades neist vigadest, enamliste järjekindlusega ära võites neid vigu, kindlat vahet tehes Kingissepa enamliste poliitika ja tema vigade vahel, kindlalt kaitstes Kingissepa enamlist pärandust igasuguste oportunistlike moonutuste vastu, võime õieti Kingissepa enamlist pärandust kasutada. See on seda enam tarvilik, et *oportunistlised ollused paremalt ja „pahemalt“ poolt katsuvad neid vigu oma lipuks muuta*, katsuvad neid vigu kaitsta, katsuvad neid ära kasutada võitluseks partei ja Kominterni liini vastu. Kuid arvustades ja ära võites Kingissepa vigu, on vaja ühtlasi lüüa ka nende pihta, kes ühes nende vigadega on valmis kõrvale heitma kogu Kingissepa pärandust, kes ei oska ega taha tunnustada Kingissepa enamliste päranduse suurt tähtsust Eestimaa komm. liikumise jaoks, kes seda pärandust alla hindavad, kes seda pärandust klassivaenlase huvides hävitada tahavad.

Kui Eesti Tööraha Kommuuna viga seisab selles, et ta ei tesoanud lõpuni leninlist maapoliitikat, et ta ei mobiliseerinud küla proletaarlaste, kehvikute ja väikemaapidajate (nõrgajõuliste keskmikude) hulke vastava maapoliitikaga — teatava osa mõisate jagamisega neile tööraha hulkadele isiklikeks kasutamiseks — aktiivsele sõjariistus võitlusele tööraha kommuuna kaitseks, ei kindlustanud oma maapoliitikaga tööliklassi ja kehva talurahva liitu, vaid nõrgestas seda üksikute ettejooksmisekatsedega revolutsiooni arenimise tempost (kollektiviseerimise katsed proletaarse revolutsiooni esimesel astmel), siis enamliste partei organisatsiooni viga valge Eesti territooriumil klassisõja ajajärgul seisab selles, et ta *aru ei saanud leninlistest küsimusest tööliklassi liitlaste kohta ning nende liitlaste võitmise teede ja abinõude kohta*, et ta niisuguseid hüüdsõnu üles ei oskanud seada (maatöölise ja kehvikute komiteede loomise hüüdsõna ning mõisnikkude maade haaramine nende komiteede abil maatööraha kätte ning

kättehaaratud maa sõjariistus kaitsemine), mis oleks kõvendanud tööliklassi liitu kehvikutega, mis oleksid mobiliseerinud kõige laiemaid maatööraha hulki proletaarse revolutsiooni lipu alla.

See järgneb kahest konkreetsest veast. Esiteks, Kingissepp ei saanud sellel ajajärgul lõpuni aru talurahva differentseerumisest ning enamlistest poliitikast talurahva üksikute kihtide suhtes revolutsiooni mitmesugustel astmetel. Teiseks, Kingissepp ei saanud sellel ajajärgul lõpuni aru sellest, et tööliklassi liitlaste võitmiseks peab tööliklassi partei teostama vastavat poliitikat, mis kindlustab nende liitlaste võitmist. Ta ei seadnud üles vastavaid hüüdsõnu, mis neid liitlasi tööliklassi võitlusega kaasa oleks tõnmanud; Vastupidi, sellest ajajärgust võime meil tööliklassi liitlaste võitmise suhtes poliitiliselt ebaõigeid hüüdsõnu ära märkida, mille tagajärjel algatus EKP käest ära läks ning kodanlusel ja sotsaldemokraatial korda läks ajutiselt tööliklassi liitlasi tööliklassist ja tema eelväest eraldada.

Mobiliseerides linnatöölisi, maaproletaarlast ja maatamehi ning laialisi tööraha hulkaid revolutsioonilisele võitlusele eesti kodanluse vastu, saavutades selles võitluses määratusuuri tagajärgi, ei jõudnud Kingissepp klassisõja ajajärgul sellele arusaamisele, et tööliklassi võiduks on vaja tööliklassi revolutsioonilise võitlusega kaasa tõmmata tema liitlased, kõige laiemad rõhutute ja kurnatute hulgad, linna ja küla poolproletaarlased, kehvikud ja — kuna proletaarset revolutsiooni tuli mõõdamines lahendada ka rida kodanlisdemokraatlisel revolutsiooni ülesandeid — tuntavat osa nõrgajõulisi keskmikke, neutraliseerides teist osa keskmikke ning surudes maha külakurnajaid ja külasuurkodanlust, kes mõisnikkudega blokeerivad.

Kingissepp ei saanud aru sellest differentseerumisest talurahva ridades, ei näinud seda võimalust, ei laialised küla kurnatute ja rõhutute kihid proletaarset revolutsiooni toetavad ja et partei just oma hüüdsõnade ning revolutsioonilise tööga oma baasi nende rõhutute ja kurnatute hulgas laiendada võib.

„Maailmasõda, mis ennenägemata kapitalikuhjamisele aluse pani, — kirjutas Kingissepp, — oli pöördepunktiks ka Eestis, mille poliitilisi tagajärgi meie juba 1917. a. revolutsioonides nägime. Kui 1905—6. a. mõisaid põletati, oli talupere-meestel tuletungal käes ja karistussalkadel oli taludes ehk rohkemgi toimetamist, kui maatameeste saunahurtsikutel. Aga 1917. a.

vaatab seesama talumees juba mõisalt ülevõtmise peale kõõrdi ja 1918. a. veebruaril on tema teenäitajaks ja — rajajaks *Saksa* karistussalkadele. See meelemuutus tuli sellest, et sõjaaastad põllumajanduse saaduste hinnakerkimise tõid ja paarist nuumseast küllalt oli, et parunite krediitkassale need võlad ühe hoobiga kinni maksta, mis kümnete aastate jooksul eesti talupidajat kurnanud ja saksa parunile vaenulisena hoidnud olid“ („Iseisvuse ikke all“).

On tõsi, et pärast 1905. aastat külakurnajate (hallparunite) kiht arvuliselt ja omandusliselt tuntavalt kasvanud oli ning vastavalt sellele ka külas kontrevolutsioonilised jõud poliitiliselt kõvenenud olid, ning sama hallparun, kes kodanlis-demokraatlisel revolutsioonis paruni vastu välja oli astunud, nüüd parunitega (üldse mõisnikkudega) ühise väerinna löi, kui töölisklass proletariaarse revolutsioonis käe sirutas mõisnikkude ja küla suurkodanluse maa järele. Kuid selle hindamise peapuuduseks, mida Kingissepp eesti külale klassisõja kõige teravam asulukorras annab, on kõige pealt see, et temas puudub enamline differentseerimine. Mitte kõik talumehed ei vaadanud 1917. a. mõisate ülevõtmise peale kõõrdi. Kehvik ja väikemaapidaja (nõrgajõuline keskmik), kes kõige teravamalt, maanälga kannatasid, olid mõisate ülevõtmise poolt, teine osa keskmikke suhtus proletariaarse revolutsiooni korraldustele heatahtlikult, kuna see revolutsioon teda mõisniku orjusest, maarendist, kõrgetest maksudest, võlgadest, sundkokustustest jne vabastas. Ja teiseks, ei ole õige, et töötavate talurahva hulkade suhtumine proletariaarsele revolutsioonile ainult võlgade ja maksude küsimuse korraldamisest olenes ning et krediitkassa võlgade tasumisega (kui kehvik ja väikemaapidaja seda üldse jõudis teha) talurahvaküsimus lahendatud oli. *Proletariaarse revolutsioonis 1917—18. a. Eestis, mis mõddaminnes lahendas ja lahendama pidi terve rea kodanlis-demokraatise revolutsiooni ülesandeid, oli talurahva jaoks peaküsimuseks maaküsimus.* See küsimus otsustas maaproletariaadi, kehvikute ja keskmikkude suhtumise proletariaarse revolutsioonile. Kuid kehvik ja väikemaapidaja (nõrgajõuline keskmik) moodustasid talurahva rõhuva enamuse Eestis, ning kujutasid enesest seega suurt reservi revolutsiooni jaoks.

Küsimus seisis selles, kuidas seda reservi, tuginedes maaproletariaadile (mis Eestis oli suurearvuline ja klassiteadlik),

töölisklassi revolutsioonilise võitlusega kodanluse kukutamiseks kaasa tõmmata. *Ja siin tõusebki üles töölisklassi liitlaste võitmise abinõude ja teede küsimus.* Töölisklass ei saa omale liitlasi võita oma ilusate silmade pärast. Ta võib omale linna ja küla kurnatute ja rõhutute, kehvikute ja väikemajapidajate seast sellepärast liitlasi, et ta proletariaarse revolutsioonis nende vabastamise enese eesmärgiks seab. Et võita kehvikuid ja väikemajapidajaid oma liitlasteks, peab töölisklass partei üles seadma konkreetseid hüüdsõnu, mis kehvikutele nende eneste kogemuste najal näidata aitavad, et komm. partei on ainuke õige nende huvide kaitsja ning mis neid tegelikule aktiivsele võitlusele mobiliseerivad proletariaadi võidu eest, kodanluse kukutamise eest.

Kingissepal ei olnud töölisklassi liitlaste võitmise abinõude ja teede küsimuses sellel ajajärgul seda enamlast arusaamist, mis oli leninisel parteil Venemaal. Kominterni programm nõuab osa endiste mõisnikkude ja teiste konfiskeeritud maade kasutada andmist talurahvale (tema kehvale ja osaliselt keskmistele kihtidele), eriti seal, kus neid maid harisid talupojad rendimaade alusel ja mis olid talurahva kurnamise abinõudeks, kusjuures talurahvale antava maa suurus määratakse ära majanduslise otstarbekohasuse, kui ka talurahva neutraliseerimise ja proletariaadi poole võitmise tarvidusega; ta (maandmine) peab tingimata mitmesugune olema vastavalt mitmesugustele tingimustele.

Osa kesktalurahva neutraliseerimiseks ning teise osa (nõrgajõuliste keskmikkude väikemaapidajate) ning kehvikute võitmiseks proletariaadi poole, oleks EKP sellel klassivõitluse kõige teravamal ajajärgul pidanud üles seadma osa mõisnikkude maade talurahvale andmise hüüdsõna, oleks pidanud kutsuma maatöölisi ja kehvikuid valima oma komiteesid, et mõisnikkude maid oma kätte haarata ja seda sõjariistus jõuga kaitsta. See hüüdsõna oleks mobiliseerinud kõige laiemaid maatöölise, mõisarentnikkude, popside, kehvikute ja väikemaapidajate hulka kõige aktiivsemale võitlusele maa eest. Ja see võitlus oleks olnud proletariaadile kõige paremaks toeks tema otsustavates lahingutes proletariaadi diktatuuri eest.

Kas olid sellel ajajärgul tingimused olemas niisuguseks maatöölise ja kehva talurahva mobiliseerimiseks aktiivseks revolutsiooniliseks võitluseks maa eest?

Kahtlemata olid. Võtke Saaremaa talurahva ülestõus. Kingissepp ise kriipsutab alla:

„Mitte ainult vastuolu parunitega, mõisnikkudega, vaid ka puumaameestega (Saaremaa hallparunid-külakurnajad, L. L.) pani revolutsiooni lõkke saartel leegitsema. „Mässu“ oda oli kõikide mõisnikkude vastu sihitud ja mitte üksnes parunite, s.o. aadeli ehk saksa soost mõisnikkude vastu.

... Saaremaa töörahva teod olid „teod, mis saarte töörahva poliitilisest ja revolutsioonilisest küpsusest ja kõrgele arenenud klassiteadvusest tunnustust annavad.“ („Iseseisvuse ikke all“.)

Aga Saaremaa töörahva ülestõus sündis ilma meie partei aktiivse juhtiva osata ilma meie partei poolt ülesseatud mobiliseerivate hüüdsõnadeta.

Võtame teisi fakte. Võtame laiate töörahvahulkade suhtumise niinimetatud „vabadusesõjale“.

„Nii siis just „jõukamad kihid ja mõned teised rahvakihid“, s.o. *kogu rahvas ei tahtnud Pätsi-Rei valitsust toetada tema sõjas töörahva vastu*,” kirjutab Kingissepp K. Pätsi kõne puhul maapäeval, mil Päts virises „rahvakihtide“ külma suhtumise üle vabadussõjasse*). „Isegi miilitsaasutused, isegi hallparunite vallavalitsused saboteerisid mobilisatsiooni, varjasid kõrvalhoidjaid ja väejooksikuid ja ratusid niiviisi seda oksa, mille peal Päts ja Rei iseseisvuse kõietantsu kargasid“ („Iseseisvuse ikke all“).

Võtame ülestõusu Tartu tagavarapataljonis. Kõik need faktid räägivad sellest, et *tingimused partei hüüdsõnade ülesseadmiseks põllutööliste ja kehvikute komiteede loomise ning mõisnikkude maade talurahva kättehaaramise kohta olid kõige soodsamad.*

Kodanlus ja sotsiaaldemokraatia seadsid töötavate hulkade petmiseks demagoogilised hüüdsõnad üles maaandmise kohta, asutava kogu kaudu. Meie partei organisatsioonil oli selge arusaamine selle kohta, et maalubamine asutava kogu kaudu on kõige jõledam töörahva pettus. Meie partei paljastas seda pettust kõige laiemate töörahvahulkade ees. See oli tin-

*) Päts rääkis oma kõnes järgmist: „Kuulutati välja vabatahtlikkude mobilisatsiooni, kuid see tõi ainult mõne saja peale tuhande. Siis alustati sünduslikku mobilisatsiooni, mis, vähemalt paberil, on seni 12.000 sõjameest annud. Kuid seegi pole kõiki lootusi täinud: just jõukamad kihid katsuvad igapäevi sõjakohustusest kõrvale põigata. Ka mõned teised rahvakihid olid külmad isamaa kaitsmise mõtte vastu ja alles 15-aastase sunnitööga ähvardamine suutis mobiliseeritavaid kokku tuua. Kuid siis algas uus pahe: põgenemine sõjallinilt kroonurietega seljas. Selle kohta puuduvad kindlad andmed, kuid sõjapõgenejaid on igatahes mõni tuhat meest.“

gimata tarvilik osa enamlisest poliitikast. Kingissepp kirjutas:

„Eesti kodanluse ees seisls siis keerdülesanne: maatarahva hulke punaste vastu ja seega ka maaküsimuse otsekohe, põhjaliku ja töörahva huvidekohase otsustamise vastu mobiliseerida. See keerdülesanne oli seda keerulisem, et eesti kodanlus muidugi mitte selleks võimu ei haaranud, et maaeraomandus saaks ära kaotatud ehk et mõisad töörahva kätte läheks, ehk et kodanluse kõige rohkearvilisema ja jõukama osa — hallide parunite varad hädaohtu satuks. Koguni vastuoksa. Salamahti sepiitses kodanlus kurikavalaid plaane, kuidas maaküsimust nii lüpsata, et kogu see nosi kodanluse rüppe langeks ja töörahvale paljas alasti parunitest vabanemine uue linnupriuse näol osaks langeks.“ („Iseseisvuse ikke all“.)

See oli tarvilik paljastus. Kuid paljastades kodanluse ja sotsiaaldemokraatia maalubadusi asutava kogu kaudu, näidates maatörahva hulkadele, et kodanlus ja sotsiaaldemokraatia lahendavad asutava kogu kaudu maaküsimuse oma huvides, et asutav kogu maatörahva maast ilma jätab ja teda pealegi ilmajäetud maa eest parunitele tasu paneb maksma, ei suutnud meie partei organisatsioon klassisõja keerulistes tingimustes lõpuni enamlist poliitikat teostada, ei suutnud üles seada niisuguseid konkreetseid hüüdsõnu, mis neid maatööliliste ja kehvikute hulkasid, kes valmis olid sõjariist pihus maa eest võitlema, tõeliselt niisuguseks võitluseks oleksid mobiliseerinud. Vastukaaluks kodanluse ja sotsiaaldemokraatia valelikkudele maaandmise lubadustele asutava kogu kaudu, seadis meie partei organisatsioon üles hüüdsõnu, mis maatööliliste, mõisarentnikkude, popside ja teiste kehvikute ning väikemaapidajate hulkasid ei mobiliseerinud. Niisuguseks hüüdsõnaks oli see hüüdsõna, mis kutsus, vastukaaluks kodanluse maajagamise plaanidele asutava kogu kaudu, võitlema mõisate jagamise vastu. See hüüdsõna ei olnud aktiivse revolutsioonilise võitluse organiseerimise hüüdsõna, see ei olnud hulkade mobiliseerimise hüüdsõna, vaid passiivsele vastupanekule kutsumise hüüdsõna. Ta oli kõlbmata hüüdsõna. 1918—19. a. klassisõja tingimustes oleks niisuguseks mobiliseerivaks hüüdsõnaks olnud, nagu meie juba alla kriipsutasime, maatööliliste ja kehvikute komiteede loomise, nende kaudu, partei juhtimisel, mõisnikkude maade maatörahva kätte haaramise ning oma kätte haaratud maa sõjariistus kaitsmise

hüüdsõna. Ja välja minnes neist hüüdsõnadest, oleks partei pidanud tegelikult organiseerima seda hulgalist võitlust maa eest.

Need Kingissepa vead olid kogu meie organisatsiooni vead sellel klassivõitluse ajajärgul. Kuid võitluses leninismi eest hakkas Kingissepp klassivõitluse edaspidises käigus neist vigadest aru saama ning võitluses hulkade võitmise eest ära võitma. See osa, mida Kingissepp etendas meie parteis pärast klassisõja lõppu kuni oma surmani, on selle tõenduseks. Meie ülesanne on — viia sm. Stalini ajaloolise kirja juhtnööride alusel nende vigade arvustamine lõpuni ning tõsta seega võitlust marksistlik-leninlise teooria eest EKP-s kõrgemale astmele. Ja seda saame meie ainult siis teha, kui meie Kingissepa vigu tööliklassi liitlaste võitmise teede ja abinõude küsimuses ning maaküsimuses arvustame Marxi-Lenini-Stalini teooria alusel, kui meie võitleme nende küsimuste arvustamisel kahel väerinnal. Oportunistid paremalt ja „pahemalt“ poolt ning rah-

vusdemokraadid katsuvad ja saavad katsuma klassivaenlase huvides, EKP nõrgendamiseks, moonutada Kingissepa enamlast pärandust. Ühest küljest, nad katsuvad seda pärandust naeruvääristada ja laimata, katsuvad teda ühes Kingissepa üksikute vigadega kõrvale heita, et EKP-lt ja eesti tööliklassilt tema suurt pärandust ära võtta. Teisest küljest, nad katsuvad seda pärandust võltsida ja moonutada, katsuvad Kingissepa üksikuid vigu, millest Kingissepp ise hiljem klassivõitluse edaspidises käigus aru sai, kasutada oma lipuks võitluses EKP ja Kominterni liini vastu, katsuvad neid vigu esitada kui tõelist enamlast poliitikat, millest tulevat kinni pidada. Sellepärast on vaja enamlaste järjekindluse ja valjusega kaitsta seda pärandust. Vaja jagada purustavaid lööke oportunistidele paremalt ja „pahemalt“ poolt. Kingissepa enamlaste pärandus on EKP pärandus. EKP ei lase kellegil kätt selle päranduse külge pista.

(Järgneb).

R. Meering

Uute sõdade ja revolutsioonide lävel

Kominterni täidesaatekomitee 12. pleenumi kokkuvõte

Analüeerides rahvusvahelist majanduslist ja poliitilist seisukorda, tuli Kominterni täidesaatekomitee 12. pleenum otsusele, et kapitalistlik stabilisatsioon lõppenud on. Peale 1918—1923. a. revolutsioonilise laine langemist saavutatud majandusline ja poliitiline „tasakaal“ kodanlikes ilmas purunes kildudeks juba 3 aastat kestva majanduskriisi ja tööliklassi ning asumaade rõhutatud rahvaste tõusva revolutsioonilise võitluse võimsate hoopide all.

Milles seisib kapitalismi ajutine stabilisatsioon?

Esiteks seisib ta kapitalistliku tööstuse tõusus ja kapitalistliku ratsionaliseerimise arenemises. Teiseks — ajutises kokkuleppes võitnud liitriikide ja võidetud keskiikide vahel (Locarno leping, Dawesi plaan, Youngi plaan jne) ning ajutises kokkuleppes imperialistide vahel „mõjupiirkondade“ jagamise suhtes. Kolmandaks — tööliklassi üleminek kaitsevõitlusele terve rea lüüasaamiste tagajärjel (Saksamaa, Poola, Bulgaaria jne).

Kuid juba kapitalismi ajutise stabilisatsiooni algupäevil kinnitas Kommunistline Internatsionaal, et rahvusvahelisel kodan-

lusel ei lähe korda ilmasõja ja Venemaa proletaarsete revolutsiooni tagajärjel tekkinud kapitalismi üldkriisist üle saada. Juba siis kinnitas Komintern — eesotsas ÜK(e)P ja sm. Staliniga — et kapitalismi stabilisatsioon vaid ajutine, osaline ja mädanenud on. Kindlalt astus Kommunistline Internatsionaal kõigi nende parempoolsete olluste vastu üles, kes mitmesuguste silte all jutlustasid sotslisi teooriaid sellest, et kodanline kord tugevneb, et kapitalism nüüd areneb kriisideta, et teoks on saanud organiseeritud kapitalism jne. Kõike seda tahtsid parempoolsed võitleva proletariaadi ridadesse salakaubana sisse toimetada.

Vastandina sm. Buharini vaadetele kapitalistliku majanduse pealesõjaaegse arenemise kolmandast ajajärgust kui kapitalismi tugevnemise ajajärgust, näitas Kominterni VI kongress, et kolmas ajajärk paratamatult kapitalistliku stabilisatsiooni vastuolude teravnemisele, stabilisatsiooni purunemisele ja kapitalismi üldkriisi teravnemisele viib. Seda analüüsi tõendas kogu kapitalistliku ilma arenemine pärast Kom. Intern. VI kongressi.

- Kapitalistliku majanduskriisi arenemise ja

sotsialistilise majanduse enneolemata kiire tõusu alusel ennustas sm. Stalin juba Nõukogude Liidu kompartei XVI kongressil 1930. a. kapitalistilise stabilisatsiooni lõpu lähenemist. Kapitalistilise süsteemi vastuoludest tekkinud ja kapitalismi üldkriisi alusel arenenud majanduskriis ja töölisklassi kasvav revolutsiooniline võitlus hävitasid kapitalismi ajutise stabilisatsiooni. Ühest stabilisatsiooniehitusest, millele kodanlised soolapuhujad — teadusmehed ja poliitikerid hosianna laulsid ja mida kiitmast ei väsinud sotslised kirjatargad, on järel vaid varemed.

Majanduslisel alal on kriisi arenemine niivõrd sügavale läinud, et kogu kapitalistiline tööstus aastat 40—50 tagasi visatud on. Üle poole kõigist töolistest kodanlistest riikides on töötud. Talurahva kerjusteks muutumine laieneb päev-päevalt. Ei saa juttugi olla mingist stabilisatsioonist, kui rida kodanlist riike end avalikult maksujõuetuteks on kuulutanud, kui pea-aegu kõigis tähtsamates riikides rahaväärus langeb ja väliskaubandus ennenägematult kokku kuivanud.

Majanduskriisi kestev süvenemine lõhub ajutiselt saavutatud „tasakaalu“ kapitalistlike riikide vahel. Pea kõik kodanlised riigid on teine-teisega kaubanduslike sõja vahekorras.

Tollimüüride ülesehitamine muudab neid vahekordi veelgi teravamaks. Ei või juttugi olla stabilisatsioonist selles olukorras, kui iga kapitalistlik riik palavikuliselt sõjavarustust suurendab ja end sõjaks ette valmistab. Jaapani imperialistide sõda Hiina vastu ning Saksamaa võitlus Versailles lepinguga maksmapandud olukorra vastu näitab, et „rahuliku“ võitluse ajajärk „mõjupiirkondade“ eest lõppenud ja uus ilma jaotamine sõjariistus jõuga kõige lähema aja küsimuseks muutunud on. Vastuolude teravnemine Inglismaa ja P.-A. Ühisriikide, Itaalia ja Prantsusmaa vahel jne räägib selget keelt vahekordade arenemisest imperialistlike röövikute vahel.

Muudatused jõudude vahekorras kapitalistilise ilma ja hiigla hooga areneva sotsialistilise süsteemi vahel — Nõuk. Liidu enneolemata edusammud sotsialistilise industrialiseerimise, kollektiviseerimise ja kultuurirevolutsiooni teostamisel tõukavad imperialiste ikka suurema hooga kontrrevolutsioonilise sõjakäigu ettevalmistamisele Nõuk. Liidu vastu. Ainult Nõuk. Liidu kindla rahupoliitika ja töölisklassi sõjavastase võitluse tagajärjel on imperialistlikud röövikud seni sunnitud olnud oma sõjakäiku edasi lükkama.

Kõige selgemat keelt kapitalistilise stabilisatsiooni lõpust räägib imperialistlike riikide töölisklassi ja asumaade töörahva tõusev revolutsiooniline võitluse laine. Vaevalt võib kapitalismi stabilisatsioonist ka kõige ustavam kodanluse kiidulaulja kõnelda, kui inglise imperialismi tugi — merevägi mässab, kui ameerika suurkodanlus sunnitud on ilmasõjast osavõtnute meeleavaldust soomusautode, kuulipildujate ja ratsaväe abil laiali peksma, kui põlise „demokraatia“ maal, Inglismaal, töötatud töölised uulitsatel barrikaade ehitavad (Birkenhead, Belfast, London), kui Poolas isegi PPS (poola sotsifaschistide partei) töörahva võitluse tõusu tagajärjel sunnitud on üldstreigi hüüdsõnaga edvistama ja talupojad poola imperialistide ning mõisnikkudega partisaansõda peavad, kui Lõuna-Slaavias talupoegade vastuhakkamiste pärast juba ligi pool aastat tegelik sõda käimas on.

Hiina punaväe edu — Tshan-Kai-Schi sõjakäikude tagasilöömine ja uute maaalade liitumine Nõukogude Hiina külge, hiina tööliste ja talupoegade partisaansõda Jaapani vastu Mandshuurias on tunnistuseks uuest ajajärgust töörahva revolutsioonilise võitluse arenemisel.

Mida tähendab kapitalistilise stabilisatsiooni lõpp? Kas tähendab see seda, et rahvusvaheline proletariaat otsekohese revolutsioonilise olukorra ees seisab?

Kapitalistilise stabilisatsiooni ajajärgu lõpp tähendab seda, et kapitalismi üldkriisi arenemises teatud pööre on sündinud, et kapitalismi vastuolude ja vastuoluliste jõudude teravnemine aset on leidnud, arenedes kohati tormilise kiirusega, kohati pikaldaselt. Mõnedes tähtsamates kohtades koonduvad need vastuolulised jõud juba otsustavateks kokkupõrgeteks. Kuid see ei tähenda veel, et üldiselt ehk tähtsamatel kapitalistlikel maadel praegu juba otsekohene revolutsiooniline olukord käes oleks. Praegu sünnib *üleminek* suurtele sõjariistus kokkupõrgetele klasside ja riikide vahel, sünnib üleminek revolutsioonide ja sõdade uude järku.

See üleminek uude revolutsioonide ja sõdade ajajärku ei sünni igalpool ühetasaselt.

„Hispaanias on revolutsioon. Hiinas on revolutsiooniline seisukord, — ja suurel osal maaalast — nõukogude revolutsiooni võit. Saksamaal — väga tugev klassivastuolude teravnemine: üheltpoolt — fashismi kasv, teiselt poolt — hulgalise revolutsioonilise võitluse kasv ja revolutsioonilise kriisi eelduste tõus. Mõned teised

maad kas seisavad õige lähedal revolutsioonilisele kriisile (Poola) ehk võivad lähemal ajal sisemiste ja väliste vastuolude äärmise teravnemise tagajärjel revolutsioonilise kriisi seisukorda sattuda (Jaapan). Rahvusvahelise revolutsiooni jõud kasvavad kõigil kapitalistlikel maadel vahetpidamata, kuid sarnastel tähtsamatel ilma kapitalismi maadel nagu P.-A. Ühisriigid, Inglismaa ja Prantsusmaa jääb revolutsioonilise liikumise tõus, mis seal kahtlemata edasi areneb, tuntuvalt maha kogu rahvusvahelise olukorra pinevusest.“ (Kommunistl. Intern. täid.-kom. XII pleenumi teesistest.)

Ühelajal klassidevaheliste kokkupõrgete arenemisega kasvab kokkupõrgete ettevalmistamine riikide vahel. Jaapani ja Prantsusmaa sõjaline tegevus kiirendab seda ülemineku protsessi iseäranis. Mandshuuria vallutamine Jaapani poolt on uue ilmasõja eelmänguks. „Rahulisel“ teel kriisiummikust kapitalismil väljapääsu ei ole. Võitlus ainuõiguse eest asumaade turgudel ja tooresainete allikate eest nõuab selle võitluse lahendamist väevõimuga — sõja abil. Tänapäev tolli- ja kaubandussõda imperialistide vahel võib juba homme suurtükkide ja kuulipildujate sõjaks muutuda. Tuld võtvat ainet on selleks küll. Tänapäev ideoloogiline ja majandusline sõda Nõuk. Liidu vastu võib juba homme gaasipommide ja valgekaardlaste „raud“-diviiside sõjaks muutuda. Ülemineku järk uutele revolutsioonidele ja sõdadele ei ole uuest revolutsioonide ja sõdade tsüklis mingisuguse uue ajajärguga eraldatud. Nende vahel ei ole mingit „hiina müüri“, nagu ütles seltsimees Stalin.

Ülemineku revolutsioonide ja sõdade uude ajajärku toob tuntavaid muudatusi ka kodanlikes võitluses töölisklassi vastu. Kodanluse diktatuur areneb ikka enam poliitilise tagurluse ja riigi fashiseerimise suunas. Samal ajal aga muutub kodanluse valitsemise aluspõhi ikka kitsamaks ning kodanluse enda leeris tulevad esile lõhed ja vastuolud — Saksamaal, Jaapanis, Soomes, ka Eestis (valitsusekriisi lahendamise raskenemine). Oma valitsemise kaitseks organiseerib kodanlus fashistlike lööksalku ja arendab poliitilist banditismi. Ühtlasi püüab kodanlus kõigest jõust rahvahulkades marurahvuslust süvendada, püüdes tööraha klassivaenu marurahvusluse teele juhtida. Väljamaalaste tööliste väljasaatmine Ameerikas ja Prantsusmaal, juutide rüüstamine Poolas, vene talupoegade tagakiusamine Eestis jne on kõik ühe keti lüüdid.

Kapitalistlike stabilisatsioonide lõpp kutsub esile tuntavad muudatused ka sotsiaalfashismi tegevuses. Kui rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia stabilisatsiooni ajajärgul peamiselt kapitalismi reformeerimise ja organiseeritud kapitalismi hüüdsõnade alusel tööliste hulke võitlusest kodanluse vastu tagasi hoidis, siis muudab ta tuntuvalt oma taktikat revolutsioonilise võitluse laine tõusuga. Kuninglikud ministrid Vandervelded ja Hendersonid, timukas Noske kaaslastel Hilferdingid ja kuidas nende nimed kõik ei ole, räägivad vahutaval suul „reformismi lõpust“, „tööstuse sotsialiseerimisest“, „pankade riigistamisest“ jne. Milleks? Kas selleks, et töörahvast kodanluse nälja- ja sõjavallitsuse vastu võitlusele kutsuda? Just vastupidi. Sotside „uued“ teooriad ja „uus“ „revolutsiooniline“ kõneviis annab vaid tunnistust sellest, et töörahvahulkade revolutsioonilise võitluse arenemine kodanlusele liiga kardetavaks muutub, et vanade hüüdsõnade abil sotsidel enam korda ei lähe tööliste sõnakuulmises pidada. Et peremehele truuks sulaseks olla, selleks tarvitab sotsiaaldemokraatia käesoleval ajal kõlavamaid hüüdsõnu. Tema ülesanne jääb aga endiseks — töölisklassi revolutsioonilist võitlusest eemal hoida, kapitalistlikult korda toetada. Sellest järgneb ka, et sotsiaaldemokraatia endiselt kodanluse peatugi on. Kapitalistlike stabilisatsioonide lõpu olukord seab kogu Kommunistlike Internatsionaali ja kõigi kapitalistlike maade komparteiide ette kõige tähtsama ülesande:

töölisklassi ja kogu kurnatud hulkade ettevalmistamine majanduslike ja poliitilise võitluse käigus eelseisvateks võitlusteks võimu eest.

Kuna aeg ettevalmistuseks õige piiratud on, siis tuleb kõikidel komparteidel kõige suurema otsustavusega enamlike hulgalise töö läbi tööraha enamuse võitmise eest võidelda, hulkade revolutsioonilist aktiivsust suurendada ja seda kodanlike diktatuuri vastu juhtida.

Esiplaanile tõuseb siin hulgalise revolutsioonilise ühise väerinna loomise ülesanne vabrikutes, tehastes, ametiühisustes, tööbörseidel. Ainult siis, kui kompartei fashiseerivate juhtide ja sotsiaaldemokraatlike tööliste vahel õieti vahet teha oskab, kui ta kõige vihasemat võitlust hulkades korraldab äraandlike juhtide vastu ja tööliste ka kõige pisemate nõudmiste alusel viib võitlusesse ühises väerinnas, võib kompartei oma ülesannet hulkade võitmisel lahendada.

Üleminek revolutsioonide ja sõdade uude ajajärku nõuab, et komparteid osalisi võitlusi kõrgemale — poliitilise võitluse astemele juhivad ja tööliskadest teadlikust süvendavad, et töölisklassile on väljapääs kodanlise kriisi võimusest ainult võitluses proletarise diktatuuri eest. See osaliste majandusvõitluste revolutsioniseerimine ja poliitiliseks võitluseks üleminek sünnib käesoleval ajajärgul juba eriti sellepärast, et iga nõudmise eest võitlemine tööliskadest ühel ehk teisel viisil kokkupõrkele viib monopolistlike - kapitalistlike ettevõtjatega kokkukasvanud kodanlise riigiparadiga.

Käesolev seisukord on rase suurte sündmustega. Iga kompartei peab sellepärast valmis olema olukorra muutumisel kiirelt oma võitlusmeetodeid ja vorme muutma ning sel juhtumisel, kui parteil võitlevate tööliskadest sidemed puudulikuks, võitluse käigus oma sidemeid hulkadest kõvendama ning sidemeid uute, töörahvahulkadest looma.

Eriiselt kriipsutas XII pleenum alla tähtsamate komparteid ülesandeid. *Saksamaal*, kus kodanlus von Papeni valitsuse näol fashistilise diktatuuri maksma pannud, seisab partei ees ülesanne hulki osaliste võitluste teel üldstreigiks ette valmistada ja poliitilise üldstreigile viia. Hulkade revolutsioonilist võitlust kodanlise diktatuuri vastu tuleb pidada „Töölis-talupoegade vabariigi“ hüüdsõna all, mis sotside ja fashistide üldloosungite vastu sihitud, ning võitluse korraldamist „sotsialistilise nõukogude Saksamaa“ eest tähendab.

Poola kompartei peab jõude koguma selleks, et vastavate eelduste saabumisel üldstreigi läbiviimise initsiatiivi enda kätte võtta ja hulgad võitlusesse viia.

Üldiste ülesannetena seadis pleenum kõikide parteide ette võitluse korraldamise —

- 1) kapitali pealetungimise vastu,
- 2) fashismi ja tagurluse vastu,
- 3) läheneva imperialistilise sõja ja kontr-revolutsioonilise Nõuk. Liidu vastase sõjakäigu vastu.

Need üldised ülesanded nõuavad kommunistlike parteidelt, et võimu küsimus, proletariaadi diktatuuri hüüdsõna nende agitatsiooni keskpunktiks oleks.

Lähenevad suured võitlused kutsuvad parteides esile kõrvalekaldumisi õigest leninistlikust liinist. Parempoolne oportunistiline kallak — allavandumine sotsialistide ees, kartus hulkadest revolutsioonilisi hüüdsõnu anda ja partei tööd vastavalt uutele ülesannetele korraldada — on ka käesoleval ajajärgul peahädaohuks. Kuid erilise jõuga tuleb parteidel just praeguses revolutsioonilise võitluse laine tõusu olukorras hulkadest ettejooksmisega, hulkade revolutsioonilikkuse allahindamisega jne võidelda. Et võita parempoolset kallakut, selleks on vaja kõik „parempoolsed“ lastehaigused parteides kõrvaldada.

Kriis pani kõikuma kapitalismi põhi- alused. Proletarise ilmarevolutsiooni jõud kasvavad kodanlises ilmas tööliste ja talupoegade võitluse näol ning Nõuk. Liidus sotsialismi edusammude näol. Kodanlus koondab oma vasturevolutsioonilisi jõude. Nende jõudude kokkupõrge on lähema aja küsimus. Ajaloolises perspektiivis vaadatuna on kodanluse laul lauldud. Kuid selle perspektiivi lühendamine, eelolevate kokkupõrgete tagajärjed olenevad kõige suuremal määral sellest, kuidas komparteid hulkadest seotud on, kuidas nad hulki revolutsiooniliseks võitluseks võimu eest ette valmistavad. Kommun. Intern. täides. kom. XII pleenum näitas siin komparteidete õige tee. Sõna on nüüd komparteidel.

J. Laube, V. Mürsepp.

Nõukogude Liidu rahvamajandus Oktoobri XV aastapäevaks

„Kapitalistilise ja kommunistilise ühiskonna vahel on ajajärk, mil ühiskond revolutsiooniliselt teiseks ümber korraldub. Sellele vastab ka poliitiline üleminekuajajärk, kus riik midagi muud ei saa olla kui proletariaadi revolutsiooniline diktatuur,“ kirjutab Marx oma „Gotha programmi kriitikas“. Nõukogude Liidu rahvamajan-

duse arenemine möödunud 15 aasta kestel on selle „revolutsioonilise ümberkorraldamise“ täideviimise ajalugu. Ta on vahetpidamata suurenev tootmisjõudude sotsialistlikus vormis arenemise protsess, mis juba esimeste 13 aasta pärast lubas öelda, et „meie oleme juba sotsialismi ajajärku jõudnud, sest et sotsialistlik sektor hoiab

oma käes kõik rahvamajanduslised põhialused, kuid sotsialistliku ühiskonna lõpuni-ehitamine ja klasside erinevuste kaotamine on veel kaugel." (Stalin.)

Ja edasi, — 1931. a. VI. nõukogude kongressi otsustes öeldakse, et küsimus — „kumb-kumba?“ Nõukogude Liidu sisetest jõududest välja minnes on täiesti otsustatud sotsialismi kasuks ja sotsialismi võit N. Liidus on kindlustatud. Rahvamajanduse arenemine nii kiirete tempodega on võimalik ainult sellepärast, et klassikaline sotsialistlik revolutsioon 1917. a. oktoobris katkestas need „rahvusvahelise sandarmi“ — kodanlis-feodaalsed ahelad ja proletaarse diktatuuri maksmapanemisega võimaldas ehitada maailmas esimest korda sotsialistliku tootmisviisiga majandust. Mõistagi, et sarnane arenemine on võimalik ainult selle tõttu, et rahvusvahelist löökbrigaadi — NSVLiidu proletariaati juhivad võitluses oportunistmiga välja arenenud ÜK(e)P, kelle juhatusel Venemaa töötavad kihid võitlesid kahes revolutsioonis ja kolmandas revolutsioonis jõudsid proletaarse diktatuuri võiduni. Nii-suguste Marxi järelkäijate kui Lenini ja peale tema surma Stalini juhatusel kommunistlike partei „revolutsiooniliku ümberkorraldamise“ pealiini teostamine viis sotsialismi võidule NSVLiidus ja viib tema võidule ka kogu maailmas. Võidurikas Oktoober ja sellele järgnev inimkonna ajaloos ennenägemata kiire majandusline arenemine NSVLiidus toimub ägedas klassivõitluses, mis mõnes sotsialistlike ehitustöö väerinna osas ja mõnel ajajärgul teravnes kestab veel teiseski viisaastakus, seni kuni proletariaat hävitab viimased kapitalistlike klasside jäänused ja klassid üldse, ja teeb võimatuks nende tekkimise inimese orjastamist tekitavate allikate hävitamisega.

Partei pealiini võitu selle 15 aasta vältel kindlustas partei leppimatu võitlus oma ridade ühtsuse eest ja leppimatu võitlus igasuguste oportunistide vastu, kes, nagu näitab ajalugu, parteid püüdsid ja püüavad ta õigelt leninliselt teelt kõrvale viia.

Nõukogude Liidu proletariaadil polnud ülemineku ajajärgu majanduslike ehitustöö kogemusi ajaloost eeskujuks võtta, peale nende õppetundide, mida andis sel alal Pariisi Kommuuna, kuid nüüdisaja sotsialistliku revolutsiooni võit mõnes kapitalistlikes riigis annab selle maa proletariaadile võimalust Nõukogude Venemaa kogemuste põhjal teatud tingimustel veel kiiremini ehitada klassideta sotsialistlik ühiskonda, kuid seda teeb Nõukogude Liit.

* * *

Imperialistlike sõja tagajärjel oli endise Venemaa rahvamajandus niivõrd lagunenud, et ähvardas täieliselt kokku variseda.

Talurahvas, kes kannatas valitseva mõisnikulis-feodaalse korra surve all ja kelle töötavaid kihte rõhus kulaku-mõisniku kahekordne surve, oli sunnitud imperialistlike sõja „võidurikkaks lõpuleviimiseks“ 2.000.000 hobust ja 20% olevast meestööjõust ära andma.

Tööstus oli mobiliseeritud sõjatarvete tootmiseks ja suurendas toodangut, kuid see oli aga tooresaine, tööabinõude ja tööjõu raiskamine. Kütte ja toiduainetega varustamise küsimus teravnes Oktoobri-revolutsiooni eel niivõrd, et pealinnadeski juba valitses sõna tõsisel mõttes külm ja nälg. Transport lagunes. Suurte sõjakulude katmise otstarbel annab valitsus määratul hulgal paberiraha välja, mille tagajärjel raha väärtus langeb ja seega teeb veelgi raskemaks päev-päevalt ikka viletsamaks mineva tööliste seisukorra. Analüüserides majanduslist seisukorda Oktoobri eel Lenin oma artiklis „Ähvardav katastroof ja kuidas temaga võidelda“ — tegi järgmise üldistava järelduse: „Ei saa areneda edasi mitte arenedes sotsialismile.“ Kommunistlik partei, ette valmistades otsustavat sõjariistus väljaastumist, avaldas oma majandusprogrammi, mida ta hakkas teostama kohe peale revolutsiooni võitu. Selle programmi sisu seisis selles, et majanduse komandokõrgustikkude ülevõtmine proletaarse riigi kätte on paratamata tarvilik esiteks ligineva majanduslike katastroofi ärahoidmiseks, katastroofi, mille otsekohest hädaohtu veel enam süvendas liidus igatvärviliste sotsidega 8 kuu jooksul võimulolev kodanlus ja teiseks sotsialismi ülesehitamiseks.

Partei VI kongressi poolt ülesseatud majandusprogramm sisaldas: 1) Mõisnikudelt maa konfiskeerimine, 2) sünditseeeritud (suur-) tööstuse natsionaliseerimine, 3) väikeettevõtted jäävad eraomanikkude kätte, kuid need ettevõtted ühendatakse sündikaatidesse ja nende tegevus peab toimuma tööliste kontrolli all, 4) pankade ühendamine ja ühe suure panga asutamine. „Riigi kontroll tema tegevuse üle, ehk pankade natsionaliseerimine.“ (Lenin.) 5) rahva ühendamine tarvitajateühisustesse ehk toetus sarnasele ühendamisele ja riigi kontroll, 6) kaubalis-rahalise vahekorraldamisega linna ja küla vahel õige kaubavahetuse sisseseadmine, 7) sise- ja välisvõlgade tühistamine ja progressiivse

maksusüsteemi sisseseadmine, 8) üldise töökohustuse maksmapanemine.

See ei tähendanud sotsialismi sisseadmist, vaid Lenini sõnade järele kujutas „sammu sotsialismile“. Kohe peale proletariaadi diktatuuri maksmapanekut hakkas proletariaat seda programmi teostama.

8. novembril 1917. a. II nõukogude kongress kaotas maaeraomanduse ja andis maa üle kohalistele maakomiteedele väljajagamiseks talupoegadele ühetasase maatarvitamise alusel. 8. novembril võttis kongress rahudekreedi vastu. Maaeraomanduse kaotamisega andis Oktoobrirevolutsioon surmahoobi vanale feodaalkorrale ja näitas kogu maailma töölistele, et ainult proletaarne revolutsioon suudab sotsialistilise revolutsiooni ülesannete lahendamise kõrval „muuseas“ ka kodanlise revolutsiooni ülesandeid lõpuni viia. Maa sotsialiseerimine ei olnud kommunistilise partei maaküsimuse lahendamise programiks, kuid partei teostas teda sel põhjusel, et esiteks — niisugune oli tol korral talupoegade nõudmine ja teiseks — maa sotsialiseerimine proletaarne diktatuuri oludes lubab lühikese aja pärast maad natsionaliseerida, mida nõukogude valitsus ka teostas 5./I. 1918. aastal.

Oktoobrirevolutsioon näitas kogu maailma proletariadile, et kommunistlik partei on ainuke partei, kes kohe peale proletaarne revolutsiooni võitu hakkab oma majandusprogrammi teostama, kuna sotsialistide ja rahvus-sotside parteid kodanlikes riigis võimu juurde pääsedes minema viskavad oma „revolutsioonilised“ sõnakõlksud ja paljastavad endid kui järjekindlaid kodanluse parteisid.

Nõukogude võimu esimese ajajärgu majanduspoliitika nägi ette poliitiliselt võidetud kodanlusega teatud koostöötamist, nägi ette teatud järelandmisi neile, kes oleks nõus tööliste kontrolli all tootmisprotsessi edasi jätkama. See majanduspoliitika püüdis korraldada õigeid vahekordi rahvamajanduse väikekodanlise sektoriga kaubavahetuse kaudu.

Noore Nõukogude Vabariigi majanduslist seisukorda raskendab blokaadi (s. o. majand. läbikäimise sulgemise) kuulutamine kapitalistilise maailma poolt. Tuli omal jõul majandust korraldada ja korda seada kõike seda, mida kapitalistidelt ära konfiskeeriti, „organiseerida üleriiklist arvestust ja kontrolli.“ (Lenin.) Selle esimese ajajärgu majanduspoliitika sisu ja tema tarvilikkuse määrab Lenin ära järgmiselt: „Riikline kapitalism on majanduslikult võrratult kõrgem meie praegusest

majanduspoliitikast, see on esiteks, ja teiseks, ta ei sisalda eneses midagi kardetavat nõukogudevõimule, sest et nõukogude riik on riik, milles on kindlustatud tööliste ja kehttalupoegade võim.“

Kuid ülevalpool kirjeldatud majanduspoliitika teostamises pörkasime kokku kapitalistide ja vanade kodanliste ametnikkude poolt organiseeritud suure sabotaashiga. Ettevõtete omanikud ja asutuste kõrgemad teenijad, natsionaliseerimisele ja tööliste kontrollile vastu pannes, saboteerisid proletaarne riigi seaduste täitmist. See asjaolu sunnib parteid väljatöötatud programmist minema kaugemale. Töölised hakkavad üle võtma ettevõtteid ja sellega stüühiliselt teostama täielikku tööstuse natsionaliseerimist. Kui 1918. a. 1./VI oli natsionaliseeritud kõigest 487 ettevõtet (neistki ligi 70% kapitalistide „karistuseks“ seaduste täitmisest loobumise põhjusel) siis andis riik 28./VI 1918. a. välja dekreedid, mille järgi kõik suur- ja kesktööstus natsionaliseeritakse. Suurem osa panku oli juba varem nende omanikkudelt ära võetud, kuid nüüd teostatakse täielik natsionaliseerimine ja konfiskeeritakse kõik pankade väärtused ja hoisummad.

1918. aasta maikuul kuulutab kapitalistlik maailm interventsiooni Nõukogude Vabariigile ja ühes sisemaa sotsidega ja kodanluse jäänustega püüab vana korda maksma panna. See asjaolu sunnib muutma endist majanduspoliitikat ja võtma tarvitusele niisuguseid abinõusid, mis oleks kindlustanud proletariaadi võitu selles sõjas.

Uus majanduspoliitika arenemisjärk, mida sõja tingimused sunnivad sisse seadma selleks, et Oktoobri saavutusi kaitsta, saab Nõuk. Liidu ajaloos oma iseloomu poolest *sõjakommunismi* nimetuse. Kodanluse uuele pealetungimisele vastas proletariaat ettevõtete natsionaliseerimise jätkamisega, üle võttes isegi pisemaid tööstusettevõtteid. Pealetungimine kapitalistiliste elementidele maal kujunes kulakutele maksuta osa tootmisabinõude äravõtmiseks. Kehvikutekomiteed, mida hakati asutama 1918. a. keskpaigast, saavad proletariaadi ja kehttalupoja löökorganisatsioonideks külas. Proletariaadi ja kehttalurahva sõjalik-poliitiline liit keskmikuga saab sõjakommunismi süsteemi aluseks. See liit oli Oktoobri saavutuste kaitsmiseks ja tööliklassi majandusliste seisukohtade kindlustamise otstarbeks. Majanduse lagunemine kodusõja tingimustes nõudis proletariaadilt vastavate abinõude tarvitamisele võtmist. Tähtsamaks niisuguseks majanduslikeks

abjõuks oli toiduainete maksuta äravõtmise siseseadmine, mida teostati klassilise põhimõtte alusel. Selleks, et 3-miljonist punaväge, töölisi ja kehvatalupoegi varustada, oli proletaarne riik sunnitud konfiskeerima kõiki põllusaaduste ülejääke, jättes talupojale ainult enda ja loomade toitmiseks ning seemneks tarvismineva osa. Vabakauplus oleks kodusõja tingimustes rikastanud kulakut ja spekulant, sellepärast oli ta keelatud. Tööstusettevõtted koondati keskjuhatuste alla, kus nad täielikult kaotasid oma iseseisva tootmise ja jaotuse tegevuse (n. n. Glavkism.) Äärmine tsentralism on üheks sõjakommunismi iseloomustavaks jooneks; see joon on tingitud sellest, et sõjakommunismi majanduspoliitika, mida teostatakse riigi kaitsemise otstarbeks, ei sea oma otsekoheseks ülesandeks tootmist, vaid ratsionaalne tarvitus saab selleks „lülilik“, mis kindlustab sõjalist võitu. Vaatamata sellele, et sõjakommunismi poliitika süvendab tootmisjõudude lagunemist, võimaldas ta proletaarset riiki võita kodusõjas. Väike-tootja vähendab oma majapidamist, piirdudes enesele tarvisminevate toiduainete tootmisega, see tekitab põllumajanduse toodangu langemise 50%-ni sõjaeelsest toodangust. Tööstusetoodang langeb veel enam. 1920. aastal kivisõe toodang langeb 25%-ni sõjaeelsest tasapinnast, malmi toodang — 2,4%-ni; terasetoodang — 4—5 protsendini; 1921. aastal on tööstuse üldtoodang kõigest 17,5%. 1913. aasta toodangust, kui siia veel juurde lisada „külmanud vedurite surnuaedu“ (kodusõja lõpuks oli 54% vedureid rikutud) ja seda asjaolu, et 1919.—20. aastal ligi 5 miljoni inimest põdesid tüüfusehaigust, — siis saame peajoones pildi sõjakommunismi majanduslisest olukorrast. Ainult see poliitika kindlustas välismaa kodanluse väljapeksmist N. Venemaa pinnalt ja sisemaa kodanluse jäänuste purustamist. Lenin kirjutas selle üle: „See fakt, et meie võitsime, näitab mitte ainult seda imeväärt kangelaslikkust, milleks on suutelised töölised ja talupojad võitluses oma vabastamise eest. See fakt näitab ka missugust teenijate osa tegelikult etendasid vähemlased, es-erid, Kautsky ja kompanii siis, kui nad tõid meie süüdistusena ette seda sõjakommunismi. Teda on tarvis panna meile auks.“ Kommunistiline Internatsionaal hindab sõjakommunismi ajajärku järgmiselt: „Sõjakommunism ei ole midagi muud, kui ratsionaalse tarvitamise organiseerimine riigikaitse otstarbel, kus süstemaatiliselt tugevat survet avaldatakse kapitalistide

gruppide peale (konfiskeerimised, rekvireerimised jne), kuna vabakauplemine ja turuvahekorrad enam-vähem täielikult likvideeritakse, mis väikevalmistaja isiklisi majapidamisi tugevalt halvab ja riigi tootmisjõudude langemise kaasa toob. Seda sõjakommunismi poliitikat, mis hävitab tööliklassile vaenulikkude kihtide ainelist alust sisemaal, kindlustab juba olemasolevate tagavarade ratsionaalselt jaotamist, aitab kaasa proletaarse diktatuuri sõjalisele võitlusele ja saab sellega oma ajaloolise põhjenduse, ei või siiski aga mitte pidada proletariaadi diktatuuri „normaalse“ majanduspoliitika süsteemiks“ (Programm, lhk. 50—51). 1920. lõpp toob enesega kaasa võidu kodusõjas. Nõukogude Venemaa sõlmib lepinguid kapitalistlike riikidega (Eesti, Läti, Poola), millega purustab majanduslise blokaadi. Kodusõja lõppemisega avaneb proletariaadil võimalus sõjakommunismilt ülele majanduspoliitika (ump) üle minna, et kiiremini majandust jalule seada ja teda edasi arendada. Üldine tootmisjõudude langus, toiduainete puudus, kontrevolutsiooniline väljaastumine Kroonlinnas ja terve rida kulakute poolt organiseeritud kontrevolutsioonilisi mässe sisemaal, — need asjaolud sundisid ruttama uue majanduspoliitika maksmapanemisega. Lenini juhatusel partei X kongress (1921. aasta märtsikuul) kõrvaldab kirjeldatud põllumajanduse saaduste ülejääkide sunnivõtmise (продразверстка) ja seab sisse progressiivse toitlusmaksu (продналог). Hiljem partei otsustab vabakaubandust sisse seada ja lubab teatud tingimustes erakapitali tegevust. (Partei konv. 1921. a. mail.)

Partei XI konverents tunnistab vabakaubanduse uue majanduspoliitika peateguriks. Lenin tõendab vabakaubanduse sisseseadmise vajadust järgmiselt: „Mele sotsialistilise ülesehitamise 1921.—22. a. ülemineku vormides kaubandus on selleks „lülilik“ ajaloo ahelas, millest proletaarse riigi võim, meie — juhtiv kommunistiline partei peab kõigest jõust „kinni haarama“. Kui nüüd sellest lülist küllalt kõvasti kinni haarama, siis valitseme lähemal ajal kahtlemata kogu ahelat.“ Arvamine, et partei algab tootmisjõudude arendamist, ignoreerides nende arendamise ühiskondlikku vormi, oleks vähemalt eksitus, kui mitte rohkem. Vastupidi, ump'i poliitika on sotsialismi ülesehitamise poliitika, ja need, kes püüdsid sõjakommunismi majanduspoliitikat kui „ainukest järjekindlat kommunistlist poliitikat“ edasi jätkata ehk mõistsid uue majanduspoliitika all „lausa

taganemist" ja „vaheaega kahe tormijooksu vahel" (Sinovjev), — need taganesid Marxi-Lenini õpetusest. Need, kes nägid ump'is ainult ühte tema külge — vabakaubandust ja mõistavad ump'i kui poliitikat, mis on sihitud tootmisjõudude arendamiseks „üleüldse", need paljastasid ennast ajaloo arenemise käigus kui klassivaenlase agendid meie ridades. Uue majanduspoliitika sisu ja tema vajaduse võiks ära määrata järgmiselt: esiteks, see proletaarise riigi poliitika erineb selle poolest, et annab kapitalismile teatud tegevusevabadust, kuid majanduslised komandokõrgustikud, juhtivad seisukohad on riigi käes, seda poliitikat rajatakse sotsialistlike ja kapitalistlike elementide võitlusele, ump on poliitika, mis kindlustab sotsialistlike elementide kasvu, arenemist ja võitu ning kapitalistlike elementide vähendamist ja lõpuks nende hävitamist. See on poliitika, mida teostatakse sotsialismi alusmüüri ülesehitamiseks.

Imperialistlike sõja ja kodusõja ajal väga tuntavalt lõhutud ja lagunenu majandusega astusime meie umpi ajajärku. Siia juurde tuleb veel lisada viljaikaldus ja nälg Volgaääres 1921.—22. a. Kuid kõigest neist raskustest hoolimata asusime meie kindlalt rahvamajanduse ülesehitamisele. Majanduslike ehitustöö väerinnale koondati peatähelpanu, sinna mobiliseeriti paremad kaadrid.

1924. aastal viiakse läbi rahareform ja pannakse maksma kindel valuuta, mis on üks tähtsamatest sammudest rahvamajanduse ülesehitamisel.

Meie peaülesandeks umpi ajajärgul on sotsialismi majanduslike baasi loomine, sotsialismi — *kommunismi ehitamine*, ja ainult töölisklassi vaenlased, igatsorti oportunistid ja trotskistid võivad rääkida sellest, et ump'i ajajärgus on ainult majandusline ülesehitamine ja pealegi kapitalistlike printsiipide järele. Ka rahvusdemokraadid mõtlevad niiviisi. „Maal, kus talupoegade kihinemine uue majandusepoliitika tagajärjel on saanud uue tõuke ja erakapital üle elab oma kogumise ajajärku, *kommunismi olluste loomisest pole võimalik üldse rääkida*" (sõrendus meie poolt. J. L. ja V. M.). Niiviisi kirjutab Jakob Palvadre 1924. aastal „Edasi" veergudel. Ta püüab näidata, et esimestel ump'i aastatel nõukogude valitsusel ja kommunistilistel parteil ei olnud sihti sotsialismi poole, ei olnud ülesannet — sotsialismi ehitada. Kuid see on kontrrevolutsiooniline jutt. Meie partei peab väga hästi meeles oma juhi, Lenini, sõnu, et ilma

rasketööstuse arendamiseta sotsialismi ehitada ei saa, et ilma masinatehnika ja elektrifitseerimiseta meie sotsialismi üles ehitada ei suuda. Just sellepärast andis partei XIV kongress 1925. a. kindla programmi maa industrialiseerimise alal. Sm. Stalin sõnadega partei kongress ütles, et on vaja meie maa, kes senini oli agraar-maa ja sisse vedas kõiksuguseid masinaid ja ettevõtete sisseseeideid, muuta maaks, kes ise toodab neid tarvilisi masinaid ja ei jääks ärarippuvaks sellel alal kapitalistlikest riikidest. Seda poliitikat teostavad enamlased kogu järjekindlusega.

Sotsialistlikes ehitustöös pidas ja peab partei ägedat võitlust trotskistidega, kelle siht sotsialistlike ehitustööd rappa viia. Trotskistid sel ajal, kui trotskism alles oli fraktsioon ÜK(с)P-s, ei uskunud ühel maal sotsialismi ehitamise võimalusesse, ei uskunud keskmik- ja kehviktalurahva jõudusesse, needsamad trotskistid nõudsid n. n. „üliindustrialiseerimist" (*). Tegelikult see nõudmine tähendas töötavate talupoegade ja tööliste vahelise sideme katkestamist, keskmikust, kui töölisklassi liitlasest, lahtiütlemist ja ainult talurahva kulul uute vabrikute ja tehaste ehitamist.

Niisugust, sisuliselt kontrrevolutsioonilist, nõudmist meie partei muidugi vastu ei võtnud; partei sm. Stalini juhatusel pidas ägedat võitlust trotskismiga, purustas trotskismi, kihutas trotskistid partei ridadest välja ja teostas järjekindlalt oma pealiini.

See partei pealiini õige teostamine viis meie majanduse juba nii kaugele, et 1927. aastal tähtsamatel aladel olime saavutanud sõjaeelse tasapinna:

Toodang miljonites tonnides:			
	1913. a.	1922. a.	1927. a.
kivisüsi	28,4	8,5	32,3
malm	4,2	0,1	3,049
nahvta	9,3	4,0	10,9
traktorid tk.	—	—	874

Sel ajal, kui Nõukogude Liidu rahvamajandus üldiselt saavutas sõjaeelse tasapinna, tuleb nähtavale uus asjaolu. Põllumajandus hakkab suhteliselt maha jääma tööstuse (kiiretest arenemisetempodest. Suurtööstuse toodang 1922. aastal oli (2,5 mlrd. rbl.) 32,8%, võrreldes 1913. a. tasapinnaga, 1927.—28. a. (12,0 mlrd. rbl.) ta kasvas juba üle 126%, võrreldes 1913. aastaga; põllumajanduses külvipinna

*) Pärast tull välja et trotskistid olid kõige häbemata allavandujad, sest nad tõstsid hirmust kisa meie tempode vastu. — Praegu „trotskism on kontrrevolutsioonilise kodanluse eelvägi" (Stalin).

järele see kasv oli 1913. a. võrreldes aga 68,3% kuni 99,1% ja põllumajanduse toodangu alal 74,3% kuni 104,8%.

Tähendab, oli märgata põllumajanduse suhtelist mahajäämist, aga mitte degradeerumist (tagasiminekut), nii kuidas sellest kisasid parempoolsed oportunistid.

Meie N. L. majanduses tuli nähtavale see asjaolu, et sotsialism nõuab mitte ainult tööstuse ümberkorraldamist, vaid ka põllumajanduse ümberehitamist uuel, sotsialistilise suurmajapidamise alusel. Igaühele on arusaadav põllumajanduse ja tööstuse vahelise sideme tähtsus. Põllumajandusest saab tööstus tooresaineid, töölised toiduaineid, kuna tööstus varustab küla põllutöömashinatega ja teiste tööstusekaupadega (saadustega). See vahekord, mis nende rahvamajanduse alade vahel on, nõuab ka, et nende arenemises ei oleks üksteisest mahajäämist. Ja mitte ainult põllumajanduses, vaid ka transpordis, kommunaalmajanduses jne.

Sotsialismi ei või teostada kahel vastupidisel alusel: ühelt poolt ühiskondlustatud sotsialistiline suurtootlus ja teiselt poolt — laialipillatud väiketalamajapidamine. Niisugune arenemine võib kesta ainult teatud ajani. Ja sellepärast meie partei XV kongress (detsember, 1927.) otsustas asuda kiiremate tempodega kolhooside ja sovhooside organiseerimisele, et ka põllumajandust viia sotsialistilise suurmajapidamise teele.

Järgmised aastad on selle partei kongressi ülesannete teostamise aastad. Need aastad ja ka eelmised näitavad seda, et isevooluga sotsialismi ehitada ei saa. Parempoolsed, kes nüüd tõstsid kisa suurte ja kiirete tempode vastu, arvasid, et umpiseenesest kindlustab meile sotsialismi võidu. Buharin, kui parempoolse kallaku juht, kirjutas talupoja sotsialismisse kasvamisest järgmist:

„Kulaklised, kooperatiivsed pesad kasvavad just niisamuti pankade jne kaudu sellesse süsteemi...“

Kulakul ja kulaklilise organisatsioonidel niikuinii kühugile edasi minna pole, sest et meie maa arenemise raamiks on proletariaadi diktatuur“ ...

Niisugune arvamine näitab seda, et parempoolsed tegelikult kaitsevad kulaklust, et nad ei valda marksismi-leninismi ja et neil pole materialistlikult dialektikat.

Tõsi on see, et ump annab meile kõik *võimalused* selleks, et sotsialismi üles ehitada, kuid vale on see, et ump iseenesest viib meid sotsialismi. Parempoolsed sega-

sid ära kaks asja — „võimaluse“ ja „tegelikkuse“.

„Kuid võimalus pole veel tegelikkus. Et võimalust tegelikuks eluks muuta, vaja kõigepealt iseenesest-arenemise teooria ära heita, vaja rahvamajandus rekonstrueerida, nii linna kui küla kapitalistilistele elementidele otsustavalt pealetungida.“ (Stalin — aruanne XVI partei kongressil.)

Siin selgub veel kord, et sm. Stalin pole mitte ainult proletariaadi praktiline juht, vaid on ka partei kõige tugevam teoreetik. Kõik meie võitlus partei pealiini eest, kõik meie võitlus sotsialismi ehitamise eest on võitlus „võimaluse“ „tegelikkuseks“ muutmise eest.

Partei juhtimise all asutame suuri teravilja sovhoose ja lahendame teravilja probleemi. Praegu on see probleem sovhooside asutamise ja põllumajanduse kollektiviseerimise alusel juba lahendatud. Sovhoosid näitavad laialistele talurahvakihitidele suurpõllumajanduse paremusi võrreldes väikepõllumajandusega. Partei seletab igale keskmik- ja kehviktalupojale suurpõllumajanduse tähtsust ja paremust. Ta ei sunni talurahvast kolhoosidesse astuma.

Kas kapitalistilisel või sotsialistilisel teel peab edasi arenema väikemajapidamine. Muud teed ei ole. Kapitalistline tee tähendab seda, et miljonid vaesenevad ja satuvad proletariaadi hulka, mõned jõukamad kasvavad kulakuteks — põllumajanduslisteks kapitalistideks. Partei tegutseb sel alal täiesti Marxi-Engelsi sõnade järele:

„Meie ülesanne kõigepealt väiketalupeogade suhtes seisab selles, et üle viia nende eramajapidamist ja eraomandust ühistegevusele, aga mitte vägisi, vaid näidates eeskujuna andes ühiskondlist abi selles sihis.“ (Engels — Talurahva küsimus Saksamaal ja Prantsusmaal.)

Meie partei annab võimalust iga väiketalupeoga tarvitajateühisuste ja teiste ühisuste ja seltside kaudu tutvuneda ühistööga ja ennast ette valmistada ühiskondlustatud tööle.

Ja siis, peale selle, kui ka tööstus, — kui põllumajanduse sotsialistilise ümberehitamise tehniline baas, suuri edusamme tegi, partei asus põllumajanduse kiiremale kollektiviseerimisele, ja viis töötavat talurahvast uuele sotsialistilise põllumajanduse arenemise teele. Selle selgitustöö tagajärjel, mis külas läbi viis, nende saavutuste tagajärjel, mis olid sel ajal juba suurpõllumajapidamises (sovhoosides — traktori ja muude masinate kasutamine, suurem viljasaak jne) hakkasid massid liikuma

— hakkasid ka keskmikud astuma kolhoosi.

Ja 1929. aasta on N. Liidu ajaloos tõepoolest „suure murrangu aasta“, nagu seda ütles sm. Stalin, suur osa kehvikuid ja keskmikke astusid tõsiselt uuele teele, sotsialismi teostamisele põllumajanduses.

Partei XVI kongressi ajaks (juuni, 1930. aasta) oli kollektiviseeritud: tähtsamates teravilja raioonides 48,22%; tarbitusvõõs — 8,5 prots. ja teistes viljaraioonides — 25,5 prots. talumajapidamis.

Kollektiviseerimine tõi kaasa suured muudatused klassivahekordades külas.

Lausakollektiviseerimise alusel viiakse läbi kulakluse kui klassi likvideerimine. Keskmik, kes astus kolhoosi, muutus nõukogudevalitsuse tegelikult kindlaks toeks.

See võit on meie partei võit võitluses oma pealiini eest. Sest sotsialismi ehitamisel tuli ja tuleb parteil igal sammul ägedat võitlust pidada parempoolsete ja „pahempoolsete“ oportunistidega, samuti tuli proletariaadil pidada ägedat klassi võitlust oma klassivaenlastega.

Omajal (1925.—26.) trotskistid, nii nimetatud „uus opositsioon“, nõudsid ka „kulakluse likvideerimist“ (sellega ühes ka jõukamaid keskmikke). Kuid partei ei talitanud selle avantüristilise nõuande järele. Partei teadis, et siis, kui vaenlane on tugev, ja kui ettevalmistus ei ole läbi viidud, majanduslikult sotsialistlik sektor ei suuda veel täita kulaku tootmise aset — lüüa kulakut, — tähendab proletariaadile kaotust. Partei 1925.—26. aastal läi puruks selle avantüristilise, kontrrevolutsioonilise trotskistide programmi. Partei kogus nende aastate vältel oma jõude, organiseeris kolhooside ja sovhooside näol — sotsialistilise põllumajanduse sektori ja sellest sektorist juba 1930. aastal sai vilja palju rohkem kui andsid 1926. aastal kulaku majapidamised, nimelt 1935 miljoni puuda, 617 ml. puuda asemel, mida andsid kulakud 1926.—27. aasta.

Ja nüüd, kui jõud koondatud olid, kui selleks loodud olid eeltingimused, eestkätt tööstuse arendamise näol, asus partei kulakluse kui klassi likvideerimisele. Selle likvideerimise vastu ja kogu partei poliitika vastu üldse tõstsid kõige suuremat kisa parempoolsed, kes väljendavad kulakluse klassi ja väikekodanluse ideoloogiat. Parempoolsed, s.s. Rõkoviga, Tomskiga ja Buhariniga eesotsas kuulutasid N. Liidule ette mõõdapääsemata katastroofi, kui partei oma pealiini parempoolsete meele järgi ei pööra. Nad rääkisid, et partei on Lenini põhimõtetest kõrvale läinud,

et partei on asunud ümpe likvideerimisele jne. Tegelikult elu, sotsialistlik ehitustöö ja ta hüglasaavutused purustasid parempoolsete väited, purustasid nende kulakluse filosoofia.

Meie partei ja tema peastaap, leninlik keskkomitee purustas ägedas võitluses parempoolsete oportunistilised teooriad ja praktika kutsus kogu partei, ning töölisklassi veel vihasemalt võitlema kahel väerinnal — „pahempoolse“ kallaku vastu ja parempoolse kallaku kui peahädaohu vastu praegusel ajal.

„Pahempoolsed“ ei tunne samuti kui parempoolsedki materialistlik-dialektikat nende püüde on arenemise käigust ette hüpata — administraatiivsete abinõudega talupoegi kolhoosi ajada, tingimata kohe artellide asemele — kommuunad asutada, talupoja viimase lehma vasika ja kana ühiskondlustada jne. Partei likvideeris ka need „pahempoolsed“ partei pealiini moonutused.

Partei XVI kongress tunnistas, et parempoolsete vaated kokku ei sünni partei riidades olemisega partei XVI kongress kuulutas sotsialismi pealetungi kapitalistlikele ollustele kogu väerinnal. Partei XVI kongress sm. Stalini sõnadega kuulutas kogu maailmale, et Nõukogude Liit on astunud sotsialismi ajajärku. Ühes sellega aga kuulutas ta kõigile oportunistidele, et ümpe ei ole veel ära kaotatud, et meie oleme alles ümpe viimases ajajärgus. Mis on sotsialism, mida tähendab sotsialismi ajajärku astumine?

Sotsialism ei ole mitte „poliitiline ja majanduslik liikumine ja kõlbline ilma-vaade“ nagu räägivad sotsifaschistid, eesotsas oma filosoofidega Vorländeri, Kautskyga ja teistega.

Sotsialism on Marxi-Lenini õpetuse järele *kommunismi, kui klassitu ühiskondlik-majandusliku formatsiooni esimene aste*. Sotsialism on vastandina kapitalismile, niisugune ühiskond, kus ole ei kurnamist, sest et tootmiseabinõud on ühiskonna omanduseks. Sotsialistlik ühiskonnas on sotsialistlik tootmiseviis, see tähendab seda, et ei ole enam kurnamise vahetõrki. Kuid sotsialism ei tähenda sugugi seda, et meil kohe saavad olema „piimajõed ja pudrumäed“. Sotsialismis pole ka töötasu võrdsustamist, nagu seda püüavad kujutada väikekodanlike vaadete kandjad. Sotsialismi ajajärgul on maksev põhimõte „Kes rohkem ja paremini töötab, see saab ka rohkem saadusi“. Ja just sellest väljamineks tulebki seletada seda, miks meie tänapäev nii ägedalt võit-

leme igasuguse võrdsustamise (uravni-
lovka) vastu. Täielises kommunismiski
ei ole üldist võrdsust. Seal maksab põhi-
mõte „igäihelt ta võimete järgi, igäihele ta
tarviduse järgi“, kuid „kodanlise õiguse
jäänused“ (Marx) ei kao korruga ära.

Vale oleks ka arusaamine, kui meie üt-
leksime, et sotsialism ja ülemineku aja-
järk on üksteisest mingi seinaga lahuta-
tud. Ülemineku ajajärk on hüppe, mis
enesest kujutab sotsialismi (kui kommu-
nismi esimese astme) tekkimist, saabumist
(становление). See sotsialismi saabumine
ei ole mitte tasane arenemise protsess,
vaid vastupidi, hüppeline, revolutsiooni-
line, ägedas klassivõitluses toimuv prot-
sess.

Kõik see võitlus, millest ülevalpool kir-
jutasime, ei ole muud kui näitus, kuidas
klasside vahel, mis seisavad ühiskonna
laadide taga, sünnib see sotsialismi tekki-
mine, saabumine.

Sotsialismi ajajärku astumine tähendab
seda, et meie sotsialistiline sektor ei ole
mitte ainult juhtiv, vaid on ka kogu rah-
vamajanduses ülekaalus.

Ja tõsiselt juba 1932. aastal oli meil
jalule seatud ja ümberkorraldatud sotsialist-
line tööstus, mille osa kogu suurtööstuse
üldtoodangus oli üle 99,3 prots. Erama-
janduslise sektori erikaal väikemüügi ring-
käigus oli ainult 5,8 prots.

Sektorite erikaal väikemüügi ringkäigus
(protsentides):

	1927.	1928.	1929.	1930.
riiklik kaub.	15,8	15,7	18,4	17,4
ühistegevus	51,2	61,6	70,2	76,8
erakaub.	33,0	22,7	11,4	5,8

Kokku 100 100 100 100

Meie maal ei ole enam töötatöölisi, sel
ajal kui kapitalistlikel maadel kümned ja
sajad miljonid töölisi ja töötavaid talu-
poegi on määratud näljasurmale. Üks kõige
tähtsamatest ja iseloomustavamatest sot-
sialismi ajajärku astumise tunnustest on
see, et meil laialiselt maad on võtnud uued
sotsialistlikud töömeetodid ja vormid. Meie
peame siin ära märkima seda suurt ennast-
salgavat kangelaslikkust, millega N. L. töö-
lisklass teostab uusi töömeetodeid, nagu
sotsialistiline võistlus, lööktöö, isetasuvuse
brigaadid jne. See vaimustus, millega kogu
töörahas võttis vastu hiljutise nõukogude
valitsuse dekreedid ühiskondlustatud varan-
duse kaitsmisest tõendab veel kord, et
meie oleme jõudnud sotsialismi, sest omal
ajal kirjutas Lenin:

„Kommunism algab seal, kus tuleb
nähtavale ennastsalgav, raskest tööst

ülesaav, lihttööliste hoolitsemine töövil-
jakuse kasvu eest, iga puuda vilja, söe,
raua ja teiste saaduste kaitsmise eest,
mis saavad omale mitte ainult töötajad
ise ja nende „lähemad“, vaid „kauge-
mad“, see tähendab — kogu ühiskond“.
(Lenin, k. XVI, lhk. 255.)

Sovhoosid ja kolhoosid andsid juba
1930. aastal üle 50 prots. kogu põllu-
majanduslisest üldtoodangust. Kõik need
asjaolud kokku lubasid sm. Stalinil partei
XVI kongressi tribuunilt ütelda, et meie
maa on astunud sotsialismi ajajärku.
Uued võidud, mida järgmistel aastatel
saavutas sotsialistiline sektor võitluses teiste
majanduslaadidega — lahendasid sisemaal
otsustavalt ajaloolise probleemi, mille
seadis omal ajal üles sm. Lenin — „kumb-
kumba“ küsimuse. 1931-1932. aastatel
kulakluse kui klassi likvideerimine on
peajoontes läbi viidud.

Üle kolme veerandi kogu külvipinnast
on sotsialistliku sektori käes. Sotsialismi
alusmüüri ehitasime esimese viisaastaku
kolmandal aastal valmis ja sellega ühes

„on otsustatud sotsialismi võidu küsi-
mus meie maal ja sotsialismi võit on
täiesti kindlustatud Nõukogude Liidus“.
(NSVL nõukogude VI kongressi otsu-
sest.)

Partei XVII konverents 1932. a. ütles,
et „kumb-kumba“ küsimus meie maal on
lõpulikult lahendatud sotsialismi kasuks,
kuid et see kõik ei tähenda sugugi klassi-
võitluse lõppu. Äge klassivõitlus kestab
edasi igal meie sots. ehitusetöö sammul ja
on võimalik, et mõnel ajajärgul ja mõnes
osas ta võib veel teiseski viisaastakus
võtta veel teravama kuju kui praegu, sest
kui peajoontes vaenlane — sisemiste kapi-
talistlike olluste näol — on majandusliselt
ja poliitiliselt surnuks löödud, siis ei
tähenda see veel siiski seda, et ta füüsi-
liselt on hävitatud. Ei tohi ära unustada
ka seda, et meil veel tuleb ägedat võit-
lust pidada kõikide nende vanade kapi-
talistlike korra jäänuste vastu, nende kom-
mete, harjumuste vastu, mis alles väga
laialiselt olemas on talupoegade ja ka
kolhoosnikkude ridades. „Miljoniliste hul-
kade vanade traditsioonidel jõud on kõige
hädaohtlikum jõud“ (Lenin). „Kapitalismi
jäänuste hävitamine inimeste arusaamises“,
mis on tähtsam ülesanne teises viisaasta-
kus, tähendab seda, et klassivõitlus saab
edasi kestma. Väga tähtsaks abinõuks
selle probleemi (võitlus kapitalismi jäänus-
tega) lahendamiseks on praegusel ajal —
kolhooside majandusline ja organisatsiooniline
kindlustamine. Ja selle kindlusta-

mise tähtsamaks momendiks on nõukogulise kolhooside kaubanduse arendamine.

Niipea kui see küsimus täies ulatuses üles seati, ilmusid ka kohe oportunistlikud kallaklased oma kisaga.

Parempoolsed nägid selles kaubanduses piiramata vabadust kapitalistlike oollustele ja „pahempoolsed“ tõstsid kisa, et kaubandus sotsialismi ajajärguga üldse kokku ei käi. Nad nõudsid üldse kaubanduse ja raha ärakaotamist, üleminekut jaotamisele sellel kujul, nagu oli meil sõjakommunismi ajal, nimetades seda sotsialistiliseks jaotuseks.

Meie juba mitu korda tõendasime ülevalpool, et sotsialismisse astumise ei tähenda veel ülemineku ajajärgu lõppu, ei tähenda ka ump'i lõppu, nagu püüavad asja kujutada „pahemlased“, tähendab ainult teist, viimast ump'i ajajärgu astet. Ja kui asjaolu nii on (aga teisiti ta ei ole — seda me juba nägime), siis tähendab see seda, et need meetodid, mis meie kapitalistlikelt korralt omandasime selleks, et kapitalismi võita (kaubandus, raha jne.) et neid meetode me praegu veel ära ei kaota. Nõukogude kaubandus aitab kõige paremini kaasa meie kolhooside organisatsioonilisele ja majanduslisele kindlustamisele aitab kõige paremini kaasa kolhoosnikkude ja tööliklassi ainelise olukorra veel suuremale parandamisele ja sellepärast meie peame veel rohkem ja rohkem nõukogude kaubandust arendama. Meie raha üheks ülesandeks on ka see, et kontrollierida meie plaanide täitmist, et olla veel nende vahelkordade väljendajaks, mis on meie ühe ja teise majanduselaadide vahel. Lenin kirjutas „raha ära hävitada kohe ei saa. Et hävitada raha, on tarvis sisse seada jaotamise organisatsioon miljonite inimeste jaoks — see on pikkade aastate töö“. (k. XVI lhk. 281).

Materialistline dialektika aitab meil kõiki neid küsimusi lahendada. Meie partei ja Nõukogude valitsus tegutseb dialektika seaduste järele, tegutseb selle järele, kuidas on öeldud Kominterni programmis, et ainult siis, kui meie kõige laiemal alusel arendame oma kaubandust, nõukogude kaubandust, loome selle kindla organisatsiooni miljoniliste töörahvahakkade varustamiseks, millest kirjutas Lenin, siis muutuvad need väliselt kapitalistlikel vormid ja meetodid sotsialistilisele ehitustööle takistuseks ja siis kui nad enam tarvilikud ei ole, heidab meie valitsus nad kõrvale.

Õiget arusaamist nõukogude kaubandusest ei ole ka parempoolsetel, nende

arvamise järele on kolhoosiline kaubandus umpi esimestele aastatele tagasi-pöördumine jne. Niiviisi mõtleb ka väljamaa kodanlus, sellejuures rõõmu tundes. Kuid asi ei ole sugugi nii.

Tagasiminekest ei või juttugi olla — sest kes võis 1921-1922. aastatel tõsiselt kolhooside kaubandusest midagi rääkida, kui kolhoosides üldse oli sel ajal kõigest 15 tuhat majapidamist, ehk 5 prots. Praegu aga on olukord sootuks teine. Meie sotsialistiline tööstus on võrreldes 1921. aastaga määratult edasi arenenud. Küla on kollektiviseeritud üle 60 prots. ja kulaklus kui klass peajoontes juba likvideeritud. See aga ei ole üks ja seesama, võrreldes selle külaga, kus kolhoose raioonis sõrmede peal lugeda võis ja kulakluse kasvu Nõukogude valitsus ainult piiras. Meie valitsusel on praegu kõik võimalused käes, et oma planeerivat ja reguleerivat mõju avaldada kolhoositurul ja mitte seda kaubandust lasta areneda stüühiliselt. Need võimalused on eestkätt järgmised: suurte kolhooside, mis on juba majanduslises tugevad, juhtiv osa kaubanduses, konventsioonibüroode tegevus,* linnast vastutulev kaupade hulk ja nende hindade reguleerimine.

Just sellepärast partei keskkomitee tänava aasta septembrikuu pleenum pani nii suurt rõhku „laialt tarvitata kaupade“ tootmise plaanide täitmisele. Ja lõpuks — kas meie Nõukogude valitsuse seadus spekulatsiooni, vaheltkauplejate vastu ei ole proletaarse riigi mõjuavaldamine nõukogude kaubanduse peale?! Ainult kodanluse ja kulaku agendid ning otsekohesed klassivaenlased ei saa aru või ei taha aru saada nendest asjaoludest ja jampsivad oma „neonepist“ ja kodanlusele allaandmisest. Võitlus kahel väerinnal nõukogude kaubanduse arendamisel „pahempoolsete“ ja parempoolsete vastu on praegusel silma-pilgul eriti tähtis.

Töötavate varustamise küsimusega seotud on veel üks põhiprobleem, mille lahendamisel kolhoosikaubandus kaasa aitab — see on lihaprobleem, karjakasvatuse küsimus.

Kui meil alles hiljuti sarvlooima kasvatuses oli märgata arvulist vähenemist, mis sündis kulaku agitatsiooni ja tegevuse tagajärjel, siis näeme meie nüüd loomakasvatuse sovhooside ennenägemata kasvu.

*) Konventsioonibüroode tegevus on peajasjalikult sihitud põllumajanduse saaduste kokkuostjate tegevuse reguleerimise poole, millega ühes nad avaldavad mõju ka kolhoositurule peale, mitte aga administreerimise abinõudega.

Nimetame ainult seda, et valitsuse plaani järele meie sovhoosid peavad andma riigile liha 1933. aastal ligi kolm korda rohkem kui möödunud 15 kuu jooksul, nimelt 300 tuhat tonni — 130 t. tonni asemel. Partei keskkomitee ja valitsuse otsus, kus määrati ära maksuna igale üksikmajapidajale ja kolhoosnikule kindel lihaandmise norm (50 ja 32 kg.) aitab otsustavalt kaasa lihaprobleemi lahendamiseks. Kindlaksmäärates kergendatud norme kolhoosnikudele lihaandmises, võrreldes üksikmajapidajatega, eriti aga nende kolhooside kolhoosnikkudele, kus kaubafarmid olemas (20 kg.), aitab meie valitsus otsustavalt kaasa *sotsialistlisele karjakasvatamise arendamisele*.

Väga tähtsaks teguriks meie varustamise probleemi lahendamises on ka iga vabriku, tehase ja teiste ettevõtete juures toiduainete baaside loomine.

„Tehaste, vabrikute, transpordi ja teiste ettevõtete ülesanne seisab käesolevates tingimustes selles, et neil oleks mitte ainult kooperatiiv ja söögimaja, vaid ka oma põllumajanduslised ettevõtted, mis tööliste varustamiseks lisa-toiduaineid annavad.“ (Keskkomitee septembrikuu pleenumi otsusest, 1932. a.)

Nii siis: nõukogude kaubanduse edasiarendamine, liha ja vilja kokkuostu plaani täitmine täiel määral ja õigeaks ajaks; vabrikute ja tehaste juurde toiduainete baasi loomine, sovhooside ja kolhooside kindlustamine — kõik see kokku on toidulisküsimuse otsustava lahendamise tee. Ühes sellega kõik see kokku näitab ka seda, et enamlased saavad üle kõigist raskustest, sest et varustamise probleem on praegusel ajal üks nendest kasvuraskustest, mis on seotud meie sotsialistliku ehitustööga. Ülevaadinimetatud abinõud on see tee, mille kaudu meie tõeliselt lahendame varustamise probleemi ja ühes sellega teostame partei XVII konverentsi poolt ülesseatud ülesande sellel alal:

„Konverents loeb, et elanikkude varustamine peatarbeainetega ja siin hulgas toiduainetega peab teise viieaastaplaani lõpuks suurenema mitte vähem kui kaks-kolm korda esimese viieaastaplaani lõpuga võrreldes.“ (Partei XVII konverentsi resolutsioonist.)

Meil on veel teisigi kasvu raskusi. Vaatamata selle peale, et igapäevane malmitoodang on 17—19 tuhat tonni, jääme siiski maha plaanis ettenähtud üldtoodangust (9 mln. tonni aastas).

Meie asutasime mitte ainult Magnitogorskis, Kusnetskis ja Makejevkas uued raua-

sulatamise ahjud (neist teab kogu maailm vaid ka paljudes teistes kohtades. Kokku on ainult kolme aasta jooksul (1930.—1931.—1932.) pandud käima 20 uut rauasulatusahju. Selsamal ajal kapitalistlikes ilmas on kustutatud rauasulatuseahjusid — P.A.-Ü — 164 tk; ehk — 77 prots. Inglismaal — 75 tk. ehk — 47,5 prots. Saksamaal — 58 tk ehk — 60 prots jne.

Kuid siin on meil raskusi, milledest meie kui enamlased muidugi üle saame. Need raskused seisavad selles, et uued tuhanded töölisel, kes alles külast tulnud, ei oska veel tarviliselt ümber käia nende väga keeruliste mehhanismidega, kogu selle kõrge tehnikaga mis meil on olemas. Vaatamata selle peale, et kivisöe toodang on tõusnud ligi kolm korda, võrreldes sõjaeelse toodanguga, meie siiski veel ei täida plaani.

Mis on söetööstuse mahajäämise põhjuseks?

„Keskkomitee loeb, et Donbassi söetööstuse peaaülesandeks praegusel momendil on tehniliste kirjaoskajate kvalifitseeritud tööliste ja alama juhtiva koosseisu ettevalmistamine ja täiendamine.“

Tähendab, needki raskused on kõrvaldatavad teatud aja kestel.

Vaatamata selle peale, et meil on majanduse ennenägemata areumise *tempod*, meie jääme veel siiski maha sellest majanduslisest-tehnilisest *tasapinnast*, mis on kapitalistlikes riikides.

Nii näitab elektrienergia alal.

1931. aastal toodeti elektrienergiat:

P.-A. Ü.	91.676	miljoni kilowatttundi
Saksamaal	14.552	„ „
Kanadas	16.383	„ „
Prantsusmaal	16.000	„ „
Italias	9.906	„ „
NSV Liidus	10.795	„ „

Ja kui meie veel arvesse võtame, et igas kapitalistlikes riigis elektrienergia toodang viimasel aastal on langenud 17—20 ja enamgi prots. siis tähendab see, et 1932. aastal meie jääme elektrienergia toodangu poolest maha ainult P.-A.-Ü.-st, sest sel aastal meie elektrijaamad annavad 17.000.000 klwtundi:

Kuid siin seisab meil ees veel suur jõupingutus, enne kui kõikidest kapitalistlikest maadest ette jõuame.

Valtsitud terase alal.

Üldtoodang miljonites tonnides:

	1913. a.	1931. a.	1932. a.
P.-A. Ü.	25,6	18,3	—
Saksamaa	9,5	6,6	—
Inglismaa	6,4	5,0	—
NSVL	3,8	4,1	6,7

Kui meie 1932. aastal toodame 6,7 mln tonni terast — siis jõuame küll teisele kohale maailmas, kuid P.-A.Ü.-st jääme veel siiski maha ligi kolm korda.

Niisama on lugu ka vasega. Vaske P.-A.Ü.-st tootsid 1931. aastal 452 tuhat tonni, aga N.L. ainult 50. t. tonni.

Kõik need asjaolud kohustavad meid veel visamalt jätkama võitlust iga puuda malmi, sõe, iga masina ja mehhanismi eest.

Kõik need raskused, puudused, mahajäämised on ülesaadavad. Partei näitas meile sm. Stalini sõnadega selle tee, kuidas meie saame oma raskustest üle, kuidas meie suudame täita oma plaani ja teostada oma ajaloolise ülesande kapitalistlikele maadele „järele jõuda ja neist mööda minna.“ Selleks on tarvis: esiteks, vabrikute ja tehaste varustamine tööjõuga, kolhoosidega tehtavate lepingute alusel; teiseks, töölistele tasumaksmises võrdsuse (uravnilovka) kaotamine ja palgamaksmine igaühele ta tehtud töö headuse ja hulga järele; kolmandaks, tööjõu organiseerimine vabrikus, tehases, kolhoosis jne. nii, et tööviljakus alatasa kasvaks ja et ei oleks vastutamatus töö; neljandaks, luua endile töölisklassiliikmetest tootmis-tehniline intelligents (insenerid, tehnikud jne.); viiendaks, samal ajal kui loome iseoma intelligentsi, ei tohi meie kõrvale tõugata ka neid kodanlisi ja vanu eriteadlasi, kes nõukogudevõimu poole hoides oma jõu ja oskuse ausalt sotsialismi ehitamise peale rakendavad; kuueandaks, kogu meie rahvamajanduses on vaja kõige järjekindlamalt teostada istsasuvuse põhimõtet.

Need on lühidalt sm. Stalini kuus tingimust, millede alusel N. Liidus praegu ikka enam ja enam edukamalt kogu tööd ja tegevust korraldatakse, mitte ainult tööstuses, vaid kogu sotsialistlike ehitustöö väerinnal ja mis kindlustavad meie töö edu.

*

Kui nüüd Oktoobrirevolutsiooni 15. aastapäeval vaatame tagasi ja võrdleme seda mis N. L-s on tänapäev, sellega, mis oli siin 15 aastat tagasi, siis näeme tõepoolest määratud edu. Meie unustame tihti ära võrdluse sõjaeelse olukorraga, tsaariaegse tasapinnaga ja meie pilk on rohkem sihitud Lääne poole teostades loosungit „järele jõuda ja mööda minna.“

Kuid Oktoobrirevolutsiooni 15. aastapäev nõuab, et meie võrdleme oma olukorda revolutsioonieelse ajaga.

Seal, kus praegu on Magnitogorski linn üle 150 tuhande inimesega ja kus igapäev

malmi sulatamise ahjud annavad välja üle 1000 tonni malmi — seal tsaariajal oli tühi ja paljas stepp ning mäed!

Seal, kus praegu on uus linn, kust paljud vabrikud ja Donbassi kaevandused iga päev elektrienergiat saavad, seal, kus nüüd Dnepri hüdroelektrijaam on, kus $\frac{3}{4}$ kilomeetri pikkune betoonist tamm Dnepri vood sotsialismi kasuks töötama sunnib, seal oli 15 aastat tagasi tühi stepp ja Dnepri vahutav käreistik. Esimene Dnepri tamm kivi pandi paigale 7. novembril — 1927. aastal. Ja 10. oktoobril 1932. aastal pandi Dnepri hüdroelektrijaamas tööle juba viis hiiglaturbiini. 450 tuhat hobusejõudu annab Dnepri elektrijaam praegu juba sotsialistlikele ehitustööle. Ta kogu võimsus on aga 810.000 hobusejõudu.

Terves ilmas pole teist nii suurt elektrijaama. Kõige võimsam elektrijaam P.-A.Ü. — Niagara kosel — on 425.000 hobusejõuline.

Seal, kus ennem üksiktalupoeg oma hobuse ja adraga maad urgitses, seal on nüüd sadatuhat traktorit, siis veel kombainid, autod jne. Seal kus... nii võiks lõpmatult tuua näiteid.

Toome veel mõned andmed.

Tsaarivalitsus tootis üldse 64 miljoni rubla eest põllutöomasinaid — Oktoobri 15. aastapäevaks on meil põllutöomasinat aastatoodang 940 mln. rubla väärt. Traktoreid ja kombainisid tsaari Venemaal ei valmistatud, aga nüüd Harkovi, Stalingradi ja Punase-Putilovi tehased annavad igapäev kestmiselt üle 200 traktori. Nõukogude Liidu põldudel töötavad tänavuaasta 146.000 traktorit, 10.000 autot ja 105.00 kombaini.

Sel ajal kui kivisõe toodang 1913-16. aastal oli 28 mln. tonni, meie Donbass, Kusnetsk, Siber ja teised raioonid annavad praegu igapäev 150—170 tuhat tonni kivisütt ja aasta lõpuks peavad andma kokku 90 mln. tonni, s.o. üle kolme korra rohkem kui 1913. aastal.

Enne sõda Venemaal mustametalli toodang oli 4,2 mln. tonni — nüüd on päevane toodang 17—19 tuhat tonni, mis iga päevaga suureneb ja aasta lõpus peab andma 9 mln. tonni, tähendab, siin on kasv kaks korda. See tähendab ühes sellega ka seda, et N. L. tänavu metalli toodangus jõudis esimesele kohale maailmas, sest P.-A.Ü.-d, kes senini ees olid, andsid septembrikuus keskmiselt ainult — 16,5 tuhat tonni malmi päevas, kustutades kriisi tagajärjel veel 4 rauasulatisahju.

Niisama kasvas ka nahvtatoodang N. Li-

dus rohkem kui kaks korda, võrreldes sõjaeelse toodanguga.

Tsaariaegsete elektrijaamade loksude asemele on käima pändud üle 30 uue elektrijaama, mis annavad kokku 10 korda rohkem elektrienergiat (1,9 ja 17 miljardi

kilovatt-tundi). Ainuüksi Dnepri elektrijaam annab 3 miljardi klv-tundi elektrienergiat aastas.

Alljärgnev tabel näitab neid suuri edusamme, mida meie oleme teinud peaaegu igal suurtööstuse alal.

Tabel NSVLiidu suurtööstuse arenemisest

	1913. a.	1921. a.	1925. a.	1931. a.	1932. a. kontroll-arvud	5-aasta-plaani järele 1932—1933	I. 5-a. plaani täitmise %/o 4 aastaga	1937. a. kontroll-arvud
Tööstuse üldtoodang (miljardi rbl.)	6,3	1,92	7,43	27,91	30,62	30,40	107	
Kapitaalsed mahutused (miljardi rbl.)	ei ole	andmeid	1,002	8,2	12,0	4,2	350	100,0
Töölise ja teenijate hulk (miljoni)	11,25	6,0*)	8,5	18,7	21,0	15,7	133	
Kivisüsi (mln. tonni)	28,9	7,0	13,4	53,5	90,0	75,0	120	250,0
Nahvta " "	9,1	4,0	6,9	22,9	28,0	22,0	127	80—90,0
Malm " "	4,2	0,1	1,3	4,8	9,0	10,0	90	22,0
Tsement " "	1,9	0,63	0,72	3,3	30 miljoni tünni	41 miljoni tünni	73	
Elektrienergia (miljardi kilovatti)	1,9	1,0*)	2,9	11,7	17,0	22,0	77	100,0
Traktorid (tükki)	—	—	469	41.280	82.000	55.000	149	
Põllutöömashinad (mln. rbl.)	64,0	13,0	61,0	760,0	940,0	610,0	154	
Puuvillariie (miljoni meetrit)	2469,8	256,0	—	2820,0	3061,0	4700,0	65	10—12000

See tabel näitab meile, kuidas me teostame esimest viisaastakut ja kui palju ühel ehk teisel alal oleme ületanud tasapinna.

Kapitaalsete mahutuste alal kogu rahvamajanduses üldse on 5-aastaplaan teostatud 119 prots. võrra. Plaani järele pidi viieaasta jooksul rahvamajanduse ühiskondlustatud sektorisse mahutatama 47 miljardi rubla, tegelikult aga on nelja aastaga mahutatud 56 miljardi rubla.

Niisama on ka üldine rahvasissetulek ennenägematalt kasvanud. Tsaari ajal (1913. a.) oli üldine rahvasissetulek aastas 14,6 miljardi rubla (sõjaeelsetes rublades) ehk 22,8 mlrd. rubla. (1926-27. aasta hindades). 1932. a. aga on N. Liidu rahvasissetulek —49 mlrd. rubla, nii siis tõus üle 210 prots. Viieaastaplaani järele pidi rahvasissetulek olema 1932-33. a. — 49,7 miljardi rubla, tähendab, et ka sel alal 5-aastaplaan on teostatud 4-aastaga.

Ühiskondlustatud sotsialistliku sektori osa rahvasissetulekus oli järgmine: 1925-26.

aastal —45,9 prots; 1926-27. a. — 48,9 prots; 1927-28. a. — 52,7; 1930. a. — 72,2, 1931. a. — 81,5 ja 1932. a. — 90,7 prots. Nii et erasektorile üldisest rahvasissetulekust jääb ainult 9,3 prots. sel ajal kui viieaastaplaani järele selle sektori osa 1932-33. aastal pidi olema 33,7 prots.

Meil on väga palju muudki saavutusi. Meie valmistame Nõukogude Liidus ise bluminguid, valmistame niisuguseid turbiine ja masinaid, milledest tsaarivalitsusel aimugi polnud; meie valmistame praegu isegi niisuguseid asju, mis ületavad kapitalistlike maade tehnika saavutused (näit., elektrikaabelid 240 tuhande voldilise pingega jaoks, erilised vakuumlambid jne). Meie näeme kasvu igal tööstusealal, meie näeme, et 5-aastaplaan põhijoontes teostatakse 4 aastaga.

Mitte ainult tööstusel pole suuri saavutusi. Samasugune kasv on ka kõikidel teistel majandusealadel.

Põllumajandus.

Üle 80 prots. kogu N. Liidu külvipinnast, mis varem oli üksikmajapidajatel, on praegu kolhoosides. Meie põllupind on

*) Andmed 1922-23. aasta kohta.

kasvanud sõjaeelse tasapinnaga võrreldes üle 30 miljoni hektari võrra.

Eriti suur on kasv tehniliste, mullataivate kultuuride ja põlluheina alal.

Kui meil kogu külvipind kasvas ainult 30 prots. võrra 15 aasta jooksul, ulatades 1932. aastal 136 miljoni hektarini, siis tehniliste kultuuride alal see kasv on palju suurem.

Nii näit., lina alal:

1913. a. — 1.135 tuhat ha

1931. a. — 2.400 " "

1932. a. — 3.100 " "; sellest sovhoosides ja kolhoosides 2.127 tuh. ha.

Puuvilla alal:

1913. a. — 750 tuhat ha

1931. a. — 1.500 " "

1932. a. — 2.348 " " sellest sovhoosides — 165 tuh. ha, kolhoosides — 1.604 tuh. ha.

Praegu, kus meil külvipind üldiselt juba tarvilisel määral laiendatud on, eestkätt teravilja alal, tunnistas partei ja nõukogude valitsus teraviljade külvipindade edaspidise üldise laiendamise mittesoovitavaks, ning rõhutas, et on vaja peatähelpanu pöörata võitlusele parema maaharimise eest, viljasaagi tõstmise eest — mis on praegusel ajal kõige tähtsam ülesanne põllumajanduse alal. See on eestkätt meie põllumajanduse *omaduslike* külje tõstmise küsimus. Ja just siin on meil alles väga palju puudusi.

See omaduslike külje otsustava ja kiire parandamise küsimus pole päevakorras mitte ainult põllumajanduses, vaid ka kõikidel teistel sotsialistlike ehitustöö aladel. Võitlus omaduse eest on praegu üks sotsialistlike ehitustöö põhiprobleemidest.

Transpordi alal on meil samuti suured saavutused. Kaubavedu on 1913. aastaga võrreldes kasvanud ligi kolm korda (1913. a. — 32,8 mlrd. tonni-km, 1932. a. — 85,5 mlrd. tonni-km).

Nende hiigla saavutuste kõrval, mis on sotsialistlikul maal, N. Liidus näeme teise süsteemi — kapitalistlike süsteemi *lagunenemise pilti*. Seal pole raskused, seal on langus: Kapitalistline ilm sipleb ennemägemata sügavas kriisis. Kui meie võrdleme praeguse majanduskriisi sügavust teiste kriisidega, siis näeme, kui õige oli Marxi etteütlemine, et kriisid võtavad ikka enam ja enam purustavama iseloomu.

Kui tähtsamates riikides 1873-74. aastal kriisi ajal malmitoodang langes ainult — 8 prots. võrra: 1907-1908. a. — 23 prots.; 1920-21. a. — 42 prots. siis 1929-32. a. langes ta keskmiselt juba üle 60 prots.

võrra. P.-A. Ü-es langes malmi toodang 1932. a. võrreldes 1929. aastaga koguni — 89 prots. võrra.

Samasugust pilti näeme ka kaubanduslike ringkäigu langemises. 1873-74. a. kriisis langes kaubandusline ringkäik — 5 ports.; 1882-84. a. — 4 prots.; 1907-08. a. — 7 prots.; 1929-32. aastatel on maailma kaubandus langenud üle 42 prots. võrra.

Väikeses Eestiski on langenud väliskaubandus võrreldes 1929. aastaga üle 65 prots.; ja kõige tugevamas kapitalistlikes riigis — P.-A. Ü-s on ta langenud üle 69 prots. võrra, langedes umbes sellele tasapinnale mis oli 1913. aastal.

Meie ehitame iga päev juurde uusi elektrijaamu, „kultuurses“ Ameerikas aga kavatsetakse uute elektrijaamade ehitamise takistamist. Meie hoolitsemise alatasa selle eest, et arendada ülesleidmist, aga kodanlikes maailmas murtakse pead selle kallal, kuidas üldse saaks ära keelata ülesleidmist.

Töölisklassi palku on viimase kahekolme aasta kestel kärbitud kuni 57 prots. Saksamaa töölise reaalne palk on ainult 56 prots. sellest, mis on tarvis ülespidamiseks, ja von Papeni valitsus annab ühe dekreediga teise järele välja, et palku veelgi kärpida.

Kogu maailm on sunnitud tunnistama meie sotsialismi süsteemi võite, isegi niisugune sotsfashist kui Otto Bauer, kes räägib, et N. Liidus olevat „sotsialismi elemendid“. Bauerid, Rennerid, Hilferdingid, Reid ja kogu teine Internatsionaal peavad nüüd niisuguseid „pahempoolseid“ sõnu tegema, sest laialised tööliste hulgad ei usu enam nende valet N. Liidu kohta ja poolehoid Nõukogude Liidu, kui sotsialistlike isamaa vastu kasvab iga päevaga.

Ainult töölisklassi vaenlased, kodanlus, sotsfashistid ja nende agendid katsuvad igatmoodi meie sotsialistlike ehitustööd takistada ja purustada.

Kõik need, kes praegusel ajal nõuavad industrialiseerimise tempode vähendamist, kes nõuavad sotsialistlike põllupidamise kaotamist ja tagasipööramist eramajapidamisele, kõik need on otsekohesed valgekaartlaste, kontrrevolutsiooni agendid, kuigi nad ehk ka parteiliikmekaarti taskus kannavad. Need vaated viivad kõige otsemat teed kontrrevolutsiooni laagrisse.

See kõik kohustab meid veel enam halastamatult võidelda igasuguste partei pealiini moonutuste vastu; igasuguste liberalismi ja leplikkuse vastu nende moonutuste suhtes.

Üleval pool juba nägime, et rahvusdemokratismil pole midagi ühist kommunismiga.

Rahvusdemokratism on kommunismivaenuline kontrrevolutsiooniline vool, mis halastamata võitluses lõpulikult puruks liia tuleb.

Kõik oportunistid, kallaklased, kontrrevolutsioonilised rühmitused endiste opositsioonide jäänustest „võivad meid *ainult segada*, aga mitte kõrvale viia sotsialismi ehitustöölt“ (Kirõv). Meie oleme juba niivõrd tugevad, et teises viisaastakus ehitame üles klassitu sotsialistlike ühiskonna.

„Konverents loeb, et poliitiliseks põhiülesandeks teises viieaastaplaanis on kapitalistlike elementide ja üldse klasside lõpulik likvideerimine, nende põhjuste täielik hävitamine, mis sünnitavad klassilisi erinevusi ja eksploateerimist, ning kapitalismi jäänuste hävitamine majanduses ja inimeste arusaamise, riigi kogu töörahva muutmine teadlikkudeks ja aktiivseteks klassideta sotsialistlike ühiskonna ehitajateks“. (Partei XVII konverentsi resolutsioonist.)

Ühel kuuendikul maakera osal on sotsialism, on ülesmäge minek.

Teises maakera osas, kapitalistlikes ilmas on kapitalismi osalisel stabiliseerimisel lõpp ja maailma kapitalistlike majandus on

täielise lagunemise teel. Kapitalistlike ilmi on astunud otsekohese sõjahädaohtu ajajärku.

Väljapääsuteed maailma kapitalistlike majanduse kriisist otsib kodanlus töörahva kasvavas kurnamises ja sõjas *N. L. vastu*. Seda peab meeles pidama iga tööline, kolhoosnik ja töötav talupoeg N. Liidus ja iga kapitalistlike maal.

Väljapääsutee kriisist kodanlike maade töölistel ja töötaval talurahval on ainult proletarses revolutsioonis, — seda peab meeles pidama iga tööline ja töötav talupoeg kapitalistlikes ilmas ja ka iga tööline Nõukogude Liidus. Oktoobrirevolutsioon on osa üleilmlisest proletarses revolutsioonist, ta on üleilmlise sotsialistlike revolutsiooni algus.

Ja kui isegi niisugused kapitalituaasid, nagu Lloyd George, räägivad sellest, „*et kapitalismi varing on näha kõikidele*,“ siis kõigi maade proletariaadi ülesanne seisab selles, et seda varingu tähtaega lähendada ja revolutsioonilises võitluses kapitalistlike süsteemi purustada ning maksma panna proletariaadi diktatuur, asuda sotsialismi ehitamisele Nõuk. Liidu eeskujul.

H. Saks.

Punavägi — proletarses revolutsiooni sõjariist

Oktoobrirevolutsiooni viieteistkümnendat aastapäeva pühitseb kogu maailma proletariaat olukorras, kus „ikka rohkem ja rohkem ära kaovad piirjooned rahu ja sõja vahel — tormavad sõjamõllusse, ja sõdivadki juba, ilma mingisuguse ametliku sõjakuulutamiseta“ (Molotov) mitmed riigid.

Üheltpoolt sotsialistlike ehitusee hiiglasaavutuste tagajärjel NSVLiidus ja majanduslike kriisi süvenemisega kapitalistlike maal kasvab alatasa praeguse ajajärgu põhivastolu — vastolu kapitalistlike ilma ja sotsialistlike ilma — NSVLiidu vahel, kasvab alatasa imperialistlike interventsiooni hädaoht rahvusvahelise proletariaadi isamaa vastu.

Teiselt poolt püüab majanduskriisi püüdistes siplev kapitalism, väljapääsuteed otsides, kõik kriisi raskused veeretada töötavate hulkade õigadele, mille tagajärjel alatasa teravneb klassivõitlus proletariaadi ja kodanluse vahel kapitalistlikes maades. Valmib kiirel sammul revolutsiooniline olukord paljudes maades. Samal ajal paisab selgesti silma kõigi imperialistlike riiki

kide ettevalmistus sõjaks turgude ja tooresaine allikate ümberjagamise pärast.

Majanduslike kriisi teravnemine, revolutsioonilise tõusu kasvamine ja imperialistlike riikide vaheliste vastolude jätkuva teravnemise aluspõhjal läheb kontrrevolutsioonilise sõja ettevalmistus Nõukogude Liidu vastu. Läheb meelega võidu jaoks relvastuste täiendamises imperialistlike riikide vahel, kus uus imperialistlik sõda on muutunud otsekoheseks hädaohuks. Kuid samal ajal läheb Rahvasteliidu ja II Internatsionaali kattel palavikuline ettevalmistus kontrrevolutsiooniliseks sõjaks NSVLiidu vastu, mille otsekoheseks tunnistuseks on Jaapani imperialismi varustamine sõjariistadega Ameerika ja Euroopa riikide poolt, valgekaardlaste sõjaväeosade vormeerimine ja koondamine Kaugesse Idasse, hulgalised provokatsioonid, sõjavägede ettevalmistus meie lähimates Lääne naabririikides — Poolas, Ruumeenias, Lätis, Eestis, Soomes jne. „Ainult NSVLiidu poolt läbiviidav kindel rahupoliitika, kodanluse kartus, et imperialistlik

sõda võiks ümber muutuda klassisõjaks, kartus asumaade ülestõusude perspektiivide ees hoiab teda tagasi sõja ja interventsiooni alustamisest“ (Kominterni Täidesaatekomitee XII pleenum).

Kominterni Täidesaatekomitee XII pleenum märkis oma teesistes ära, et „praegusel silmapilgul on käimas nimelt üleminek suurtele klassidevahelistele, riiklistele kokupõrgetele, uuele revolutsioonide ja sõdade ajajärgule.“

See rahvusvaheline olukord nõuab tungivamalt, kui kunagi varem, igalt proletaarlaselt, töötavalt talupojalt ja kolhoosnikult niihästi Nõukogude Liidus kui ka kapitalistlikel maadel kõige suuremat tähelepanu sõjaküsimustele, iseäranis proletaarse revolutsiooni sõjariistus jõu organiseerimisele. Iga töötaja peab teadma, kuidas lõhkuda kodanluse sõjariistus jõudu, kuidas organiseerida oma proletaarset sõjaväge proletaarse revolutsiooni läbiviimiseks ja sotsialist. ehitustöö, kaitseks kuidas muuta imperialistlik sõda kodusõjaks, kuidas võidelda imperialistliku interventsiooni hädaohu vastu jne.

Selleks pakub kõige rikkalikumat eeskuju ja kogemusi enamlaste võitlus tsarismi vastu, iseäranis Punase sõjaväe, s. o. Oktoobrirevolutsiooni sõjariistus jõu arenemise ja võitluse ajalugu.

*

Marksismi-leninismi lähtekohaks sõjaküsimuses on sõja klassiline iseloom, tema lahutamata side klassivastoludega ühiskonnas ja klassivõitlusega. Sõja tekkimine on seotud eraomanduse tekkimisega ja ühiskonna jagunemisega klassidesse, kuna ühes eraomanduse arenemisega arenes ka sõja iseloom ja sisu.

Sõda on seega sotsiaalne nähtus, tema iseloom oleneb klassilise ühiskonna tootmisviisidest. Sõda on klassilise ühiskonna sünnitus ja lahutamata seotud klassivõitlusega. Ta kaob ära ühes klasside hävinemisega kommunistlikes korras.

Sellest järgneb, et ei ole sõdu üldse, vaid on konkreetne sõda, sõda konkreetsete põhjustega ja eesmärkidega. Kodanlised õpetused püüavad sõda kujutada kui paratamata looduslist nähtust. Niisama sotsfaschistid, kes hulki sealjuures pimestada püüavad, nagu määraks sõja sisu ja proletariaadi seisukoha ühe ehk teise sõja vastu ära see asjaolu, kes „peale tungis“ ja „kes ennast kaitseb“. Marksism-leninism läheb välja sõja klassilisest iseloomust, vaadates missuguste klasside huvides üks ehk teine sõda peetakse, sellega ühen-

duses ära määrates sõja sisu ja töötavate hulkade seisukoha igas üksikus sõjas ja üksikutel sõja ajajärkutel.

Just selle põhitunnuse järele jagab marksism-leninism sõjad oma sisu poolest *reaktsioonilisteks* (regressiivseteks) ja *revolutsioonilisteks* (progressiivseteks). „Sõja iseloom, — kirjutab Lenin, — kas reaktsiooniline ehk revolutsiooniline, ei ripu mitte ära sellest, kes peale tungis ehk kelle maal vaenlane püsib, vaid sellest, missugune klass sõda peab, missugust poliitikat teostab käesolev sõda... Sõda on poliitika jätkamine teistsuguste abinõudega.“ Et ära tunda sõja iseloomu, selleks tuleb tunda õppida valitseva klassi poliitikat enne sõda, mis sõja esile kutsub. See on võti, millega töötavad hulgad iga konkreetse sõja sisu avada ja oma seisukohta selle sõja vastu ära määrata võivad.

Proletariaadi diktatuuri sisseseadmise ja iseäranis selle kindlustamisega ja sotsialistliku ehitustöö edusammudega on põhivastuoluks rahvusvahelis. ulatuses vastuolu kapitalistliku ilma ja proletariaadi isamaa — NSVLiidu vahel. See asjaolu määrab ära praeguse aja klassisõja iseloomu. Imperialistlike interventsioon NSVLiidu vastu on sisuliselt klassisõda, mida imperialism sel puhul algab kogu maailma proletariaadi vastu, mis tähendab otsustavat võitlust töö ja kapitali vahel. Selles sõjas võitleb ühel pool proletariaat ja kõige laialisemad töötavad hulgad, siinpool läheb revolutsiooniline progressiivne sõda, teiselpool võitleb kodanlus ja kogu maailma reaktsioonilised jõud mädaneva kapitalismi alahoidmise eest, iõõlisklassi ja töötava talurahva raudupanemise eest, — sealpool läheb reaktsiooniline regressiivne sõda, mille võidu puhul kogu inimkond oleks määratud pikalisele kidunemisele ja mädanemisele, ääretu viletsuse ohvriks, kuna proletariaadi klassisõja võit tähendab ühiskonna tootmisjõudude ennukuulmata kiiret arenemist ja õitseaega, nagu seda näeme praegu NSVLiidus.

Klassisõja iseäraldus seisab veel selles, et siin pole mitte selgeid piirjooni sõjaliini ja seljataguse vahel. Kui sõjatehnika arenemisega sõjaliini ja seljataguse mõiste tuleviku sõjas oma endise mõiste suurel määral kaotanud on, siis on klassisõjas liin ja seljatagune oma mõiste kaotanud veel teisest küljest: siin on revolutsioonilise väeliini poolehoidjaid, nii passiivseid kui aktiivseid võitlejaid, otsekohe reaktsiooniliste jõudude (vastase) seljataga, tema keskel (partisaanliikumine, streigid, ülestõusud jne). Samal ajal on revolutsiooni-

lise sõjaväe seljataga resktsioonilise sõjaväe poolehoidjaid ja temale kaasaaitajaid kapitalistlike jäänuste näol. Just sellepärast ongi NSVLiidus kulaku kui klassi likvideerimine lausakollektiviseerimise alusel valusam hoop imperialistlike interventsiooni pihta. Sellepärast on kulaku kui klassi likvideerimine eesti asundustes valusamaks hoobiks valge Eesti faschistlike kodanluse pihta ja lahutamata lüli võitluses Nõukogude Eesti eest. Siit on meile ka arusaadav rahvusdemokratismi, kui valge Eesti faschismi agendatuuri, iseäralise aktiivsus just sellel ajajärgul.

* * *

Sõda, kui poliitika jätkamine teiste abinõudega, on vägivald, kus endise poliitika „rahuliste“ abinõude asemele astub sõjariistus jõud — vägivald. Selleks sõjariistaks, mida valitsevad klassid tarvitavad oma poliitika läbiviimiseks, on sõjavägi kui lahutamata osa riigi aparaadist.

Esimene sõjavägi ajalooos oli orjapere-meeste sõjavägi orjajajärgul; siit järgmine aste — feodaalide sõjavägi. Kapitalistiline ajajärk, kus vastuolud ühiskonna klasside vahel iseäralise teravusega esile tulevad, mis endaga kaasa toob riiglaparaadi määratu kõvenemise, seab sisse üldise sõjaväeteenistuse ja alalise sõjaväe, mis niihästi arvuliselt kui ka varustuse ja võitlusviiside poolest alatasa kasvab ja kõveneb, olles ühtasi ka kapitalismi kõdunemise avalduseks.

Viimaseks riiklikeks vormiks ühiskonnas on proletariaadi diktatuur. Riigi ärakadumine toimub proletariaadi diktatuuri kaudu, mis on kõige tugevam riikline vorm kõigist teistest varem olnud riiklistest vormidest sellepärast, et siin proletariaadi juhtimisel kõik töötavad hulgad väevõimuvalituse teostavad kodanluse üle, olles seega rahva määratu enamuse valitsuseks. Proletariaadi diktatuur hävitab ülemineku ajajärgul klassid ja ühes sellega kaob ära ka ise kui riik.

Niisama kui riigi ärakadumine läheb tema kõvendamise teel (kaob ära tarvidus riigi järel), läheb ka sõjaväe ärakadumine tema kõvendamise teel. Kodanline riik ja tema sõjavägi hävitatakse ära proletarises revolutsioonis, kuna proletariaadi riik — proletariaadi diktatuur — ja proletariaadi sõjavägi kaovad ära (surevad, uinuvad,) kommunistlikes korras, kui klassid ja need põhjused, mis klasse sünnitanud, lõpulikult kadunud. See tähendab, et kaob ära tarvidus riigi ja sõjaväe järel. Sellepärast on kõige suurem töötavate hulkade petmine

ja vale, kui riigi ja sõjaväe ärakadumise protsessi püütakse kujutada niiviisi, nagu seda sm. Buharin teeb oma „Ülemineku ajajärgu ökonomikas“. Ta kirjutab: „Hakavad ära surema välised sunduslikkuse normatiivid: kõige esmalt sureb ära sõjavägi (maa- ja merevägi) kui kõige teravam sundimise abinõu, siis karistuse ja repressiooni organide süsteem, edasi töö sunduslik iseloom jne“. Sarnane vaade on täiesti ekslik, pea peale pööratud. Siin unustatakse hoopis ära, et töö sunduslik iseloom ongi see, mis ülemineku ajajärgu viimaste astmel vajab ikkagi võimu ja reaalset jõudu, et seda sundust läbi viia. Kuni töö pole saanud kommunistlikes korras iga üksiku ühiskonnaliikme aukohuseks, seni ei või juttu olla riigivõimu ja sõjariistusjõu täielikust ärakadumisest. Tähendab, kõige enne kaovad ära põhjused, mis võimu ja jõudu vajavad, ja alles siis vajadus võimu järele.

Lenini päranduses leiame sm Buharini raamatu kohta järgmised märkused: „Kas mitte vastupidi: esiteks „viimaks“ (see on, kaob ära töö sunduslik iseloom — H. S.) sellejärel „siis“ (s. o. riik — H. S.) ja lõpuks „esiteks“ (see on lõpuks kaob ära sõjavägi — H. S.) (Leninski sbornik XI köide, lhk. 400). Et see just nii on, seda näitab meile kõige selgemalt praegune silmapilk ja need ülesanded, mis Nõukogude Liidu proletariaadi ees seisavad teise viieaastaplaani teostamisel. Teine viieaastak on parasiitlike klasside likvideerimise viieaastak, kuid ühes sellega seisab proletariaadi ees täies ulatuses ülesanne — kõvendada kõiki proletariaadi diktatuuri lülisid, eestkätt Punaväge.

Iga sõjavägi on klassiline sõjavägi, on sõjariistaks võimuloleva klassi käes: sellega ühes on sõjavägi ajalooline nähtus, — see on esimene ja peamine marksismi-leninismi õpetuse põhijoon sõjaväe kohta. Sellest põhijoonest välja minnes määrab proletariaat ära oma seisukoha ühe ehk teise sõjaväe kohta. Missugust tüüpi sõjavägesid leiame meie imperialismi ja proletarise revolutsioonide ajajärgul? Kominterni VI kongress märgib siin ära kolm sõjaväe põhitüüpi.

I. Imperialistiline sõjavägi, mis on sõjariistaks imperialistidele nende omavahelistes sõdades tooresaine allikate ja turgude haaramise ja ümberjagamise pärast, rahvuslise vabastusliikumise ja proletariaadi klassivõitluse mahasurumisel. Hoolimata sellest, missugustel viisidel see sõjavägi komplekteeritakse, kas üldise sõjaväeteenistuse, rahva üldise relvastamise ehk palga-

liste sõjameeste näol, on see sõjavägi reaktiooniline, lahutamata osa kodanluse riigi-aparaadist, mida proletariaat oma revolutsioonis peab mitte demokratiseerima, vaid purustama (Kominterni VI kongr. teesid.^{*)} Tõsi, proletariaat ei ütle ära osalistest nõudmistest, imperialistlike sõjavägede seas töötamisel, nagu sõdurite majanduslise ja õiguslise korra parandamine, palgaliste sõjavägede laialisaatmine, sandarmeeria, kaitseliidu ja teiste kodanluse sõjaliste organisatsioonide likvideerimine, kui kõik need on ainult *abinõud* imperialistlike sõjaväe lõhkumiseks.

„Uus ühiskondline klass, kes võimule tõuseb, ei ole kunagi kätte saanud, ega või ka nüüd kätte saada võimu ega seda kindlustada muidu, kui ta ei purusta lõpulikult vana sõjaväge“, sest „sõjavägi on vana korra toetamise kõige kivinenum sõjariist, kodanlike distsipliini kõige kivinenum tugi, kapitali võimu tugi, mis töötaavaid hulki orjalikule allaheitmisele ja truualamusele õpetab ja seda alal hoiab.“ (Lenin, „Proletariaatne revolutsioon ja renegaat Kautski“).

2. *Rahvusline-revolutsiooniline sõjavägi* asumaadel ja poolasumaadel jaguneb kolme liiki ühenduses sellega, mis sugusel majanduslises ja poliitilises arenmise astmel üks ehk teine maa ja rahvas on. Neis maades, kus kodanline demokraatiline revolutsioon veel läbi

pole läinud, nõuab proletariaat demokraatlik sõjaväe süsteemi: töölislatalurahva miilits, rahva miilits jne. Maadel, kus kodanline demokraatiline revolutsioon käimas, ei rahulda enam sõjaväe demokratiseerimise loosung ja päevakorda seatakse revolutsioonilise sõjaväe organiseerimine, kus proletariaat ühteagegu kogu rahva sõjariistutamiseost osa võttes asub oma eriliste sõjaväeosade organiseerimisele oma väejuhatajatega. Lõpuks niisugused maad, kus kodanline revolutsioon ümberkasvamisel proletaarseks revolutsiooniks, nagu praegu Hiina, seal asub proletariaat proletaarse miilitsa ja punase sõjaväe organiseerimisele.

Mitte iga rahvusline sõjavägi pole revolutsiooniline. Rahvuslik-revolutsiooniline sõjavägi võib muutuda, niisama nagu rahvuslik-revolutsiooniline sõdagi reaktiooniliseks jõuks, mis ei võitle mitte imperialismi vastu, vaid saab tema käsikuks. Niisuguseks muutus Hiina rahvusline sõjavägi peale Tshan-Kai-Schi äraandmist 1927. a. Arusaadav, et niisuguses sõjaväes on proletariaadi ja kommunistlike partei taktika samasugune, nagu imperialistlikes sõjaväes — lõhkuda teda seestpoolt.

3. *Revolutsiooniline sõjavägi* on sõjariistus jõud, mida proletariaat organiseerib võitluses võimu pärast esialgul üksikute

*) Mitte ilma huvituseta pole eestlastest töötavatele hulkadele selles küsimuses eesti rahvusdemokratismi seisukoht. Oma raamatukeses „Esimene mai“, Eesti Kirjastuse Ühisuse väljaanne 1924. a., kirjutab J. Palvadre järgmist: „Venemaa on esimene maa, kus esimese mai nõudmistest osa läbi on viidud ja maksma pandud... See üks suurematest esimese mai loosungitest — kapitalistliku korra kukutamine, on teostatud. Teine nõue — rahu, alalise sõjaväe ärakaotamine ning rahva miilitsa sisseseadmine — on territoriaalsete väeosade loomisega läbi viidud, samuti on kapitalistliku korra kukutamise teostatud ka hüüdsõna — „maha imperialistlik sõda“. Ja siit tehakse järeldus, et „töölisklass ja talupoeg on siin (Nõukogude riigis — H. S.) peremees ja kui peremees võib ta (esimesel mail — H. S.) vabalt puhata ja oma mõtteid ja soove avaldada.“ Selles väljavõttes on küllalt selgelt väljendatud rahvusdemokratismi seisukoht mitmete revolutsiooni põhiküsimuste kohta ja muuseas ka sõjaväe kohta. Siin on, kõige esiteks, meile juba tuttav rahvusdemokratismi põhiseade, et töölisklass ja talupoeg on üheõiguslised „peremehed“. Teiseks, et kapitalistline kord on jäädavalt kukutatud ja Nõukogude Liidu töötavatel hulkadel pole vaja karta ei oma sisemisi kapitalismi jäänuseid ega nende vastu võidelda, ega rahvusvahelise kodanluse interventsiiooni. Kolmandaks, pole karta enam mingisugust imperialistlik sõda, sest — kuulake omelt — „rahu, alalise sõjaväe ärakaotamine ning rahva miilitsa sisseseadmine (Nõukogude Liidus — H. S.) on territoriaalsete väeosade loomisega läbi viidud“.

Rahvusdemokratism seab siin imperialismi ajajärgul sõjaväe demokratiseerimise küsimuse üheks revolutsiooni põhiküsimuseks; kandes rahva miilitsa loosungi isegi proletariaadi diktatuuri ajajärku. Seega eitab rahvusdemokratism marksismi-leninismi õpetuse alust, et iga sõjavägi on klassiline sõjavägi, kujutades meie Punast sõjaväge kui kogu rahva sõjaväge.

Sõjaväe demokratiseerimine, üldine rahva relvastamine oli kodanlike demokraatlike revolutsiooni loosung kapitalismi tõusu ajajärgul, mida sotsiaaldemokraatia nõudis. Praegusel ajajärgul aga, kus proletariaat seisab kapitalistlike maadel võimuvõtmise eel, kus võitlus käimas kahe majandussüsteemi vahel, on rahva üldise relvastamise loosung läbi ja läbi reaktiooniline. See loosung on maksev ainult rahvusliste sõjavägede kohta asumaadel ja poolasumaadel.

Nii näeme, et eesti rahvusdemokratism asub sõjaväe küsimustes täielikult sotsifaschismi seisukohal, nõudes klassidest „kõrgemal seisvat“, väljaspool klasse seisvat sõjaväge.

Samasugusel sotsifaschistlikel seisukohal asub rahvusdemokratism valge Eesti sõjaväe suhtes, kujutades praegust Eestit kui imperialismi asumaad, kelle oma kodanlus on revolutsiooniline, peab ka valge Eesti sõjavägi olema rahvusline revolutsiooniline sõjavägi. Isegi fashistlik kaitseliitu kujutab rahvusdemokratism sarnaseks organisatsiooniks, kes „seisab koos korralikkudest inimestest“ (Evert, käskiri „Eesti majandus“, 1927. a.).

rakukestena, sõjariistus salkadena, siis võimuvõtmise ajajärgul suuremate üksustena (Punakaart) ja peale võimu võtmist punase töölis-talurahva sõjaväena. Punane sõjavägi on uut tüüpi sõjavägi, on proletaarse revolutsiooni sõjariist.

* * *

Viisteist aastat tagasi purustas sõjariistus proletariaat Oktoobri barrikaadidel kodanluse väevõimu valitsuse ja pani maksma proletariaadi diktatuuri. Selle revolutsiooni organiseeritud sõjariistus jõuks oli punakaart ja vanast sõjaväest väljakasvanud revolutsioonilised sõjariistus salgad. 23. veebruaril 1918. a. ilmus Nõukogude valitsuse dekreet Punaväe organiseerimise kohta.

Viisteist aastat võitlust ja võite sotsialistilise ehitustöö väerinnal on punavägi vankumata kaljuna seisnud kogu maailma tööliklassi isamaa — VSN. Liidu piiride kaitsel kapitalistilise ilma vastu.

Punaväe, kui proletaarse revolutsiooni sõjariistus jõu tekkimise, arenemise ja võitluseajalugu on rahvusvahelise ja iseäranis Venemaa proletariaadi klassivõitluse lahutamata osa. Proletaarse revolutsiooni sõjariistus jõud tärkas ja arenes ühes Lenini partei tekkimise ja arenemisega, mis erineb kõigist II Internatsionaali parteidest just sellega, et ta on proletariaadi võitlusestaaup, kes omale eesmärgiks seab kodanlike kurnamisekorra kukutamise väevõimuga, on sõjariistus võitluse partei. Sellepärast tuleb Punase sõjaväe tekkimist ja arenemist vaadelda sidemes enamlaste võitlusega enne oktoobrit.

Punane sõjavägi on proletaarse revolutsiooni sõjariistus jõu kõrgem aste nõukogude ajajärgul, kus võim on proletariaadi käes, kuna selle sõjariistus jõu idu aset leidis juba proletariaadi teadvuse kasvamise ja väljakujunemise esimestel ajajärgudel demonstratsioonides ja streikides.

Juba Lenini esialgne partei organiseerimise plaan sisaldab endas lahutamata osana sõjariistus jõu. Oma klassikalises töös „Mis teha“ (1902 a.) seab Lenin üles põhimõtted, kuidas luua niisugust organisatsiooni, kes valmistaks ette ülestõusu, nimetades seda „rahva ülestõusuks.“ Arendades sealsamas ülestõusu ettevalmistuse küsimust, tähendab Lenin, et „meil on vaja sõjaväeliste agentide organisatsioon“, mitte kui eriline sõjaväeline organisatsioon, vaid tihe võrk kohapealseid tegelasi, mis parteilise ajalehe laialilaotamise töö protsessis välja kujuneks. See tähendab, et sõjariistus ülestõusuks ettevalmistades pidi partei samal

ajal kogu energiaga tegema igapäevase organiseerimise ja kasvatustööd hulkades

Partei II kongress (1903. a.), arutades demonstratsioonide küsimust, andis juba otsekoheste juhtnööri kõikidele partei organisatsioonidele: asuda iseäraliste sõjariistus rakukete organiseerimisele, kelle ülesandeks oleks demonstratsioonide korraldamine ja nende kaitsemine politsei ja sõjaväe pealetungimiste vastu, võttes demonstratsiooni ennast, kui hulkade tahte läbiviimist jõuga. Kongress märgib ära, et demonstratsioonid, alates esialgu väikeste eesmärkidega, on viimasel ajal paljudes kohtades arenenud juba rahva sõjariistus vastuhakkamiseni. Sõjaväeliste rakukete organiseerimise kohta andis partei II kongress järgmise juhtnööri: „Meeleavalduse aktiivne tuum peab olema kallalt hulgaline arvuliselt, hästi organiseeritud ja ettevalmistatud oma osa läbiviimiseks; peab abinõud tarvitusele võtma selleks, et tarvituse korral meelevaldajad võiksid aktiivset ja võimalust mööda sõjariistus vastu lööki anda politsei jõukudele.“

Nii näeme juba siin proletaarse sõjaväelise organisatsiooni rakukest, kuid siin on jutt alles proletaarse jõu kogumisest ja ülestõusu ettevalmistusest, siin ei ole veel otsekohest hüüdsõna ülestõusuks.

1905. a. algas otsekoheste lahing töötavate hulkade ja tsaarivalitsuse vahel ja sellest ajast saab sõjaasjandus kogu partei asjaks. Partei III kongress (1905. a.) annab partei organisatsioonidele ülesande viibimata asuda sõjaväeliste gruppide organiseerimisele, selleks välja eraldades partei seltsimehi, kuna partei IV kongress (Stokholmis 1906. a.) juba partisanliikumise küsimust arutas, „kui partei sõjaväeliste salkade, sõjaväelise õppuse ja kasvatuse abinõu.“ Partisanliikumise juures peatas samuti partei V kongress (Londonis 1907. a.).

1905. a. revolutsioon, see Oktoobrirevolutsiooni peaproov, on proletaarse revolutsiooni sõjariistus jõu organiseerimise ja väljakujunemise üks kogemuserikkamaid ajajärke enne Oktoobrit. Iseäranis lähtis oli novembris 1906. a. ärapeetud „V.S.-D.T.P. (enamlaste) sõjaväeliste organisatsioonide konverents, kus välja töötati üldine plaan edaspidiseks sõjaväeliseks tööks.

Lenini pändusest leiame kuni peenesteni läbitöötatud näpunäited sõjaväeliste organisatsioonidele sellel ajajärgul, nagu näituseks: kuidas salgad omale sõjariistu peavad muretsema, kuidas võitluses tegutsema jne.

„Salgad peavad ise endid varustama

nii kuidas keegi suudab (püss, revolver, pomm, nuga, kastet, kepp, püssitikk, petroleumisest kastetud kalts tulestüütamiseks, nõör ehk nõörredel barrikaadide ehitamiseks, püroksiliini padrun, okastraat, naelad (ratsaväe vastu võitlemiseks) ja muud ja nii edasi. Mitte milgil tingimisel oodata abi ülevalt poolt, väljaspoolt, vaid kõiki ise muretseda... Isegi ilma sõjariistadeta võivad salgad mängida tuntavat osa: 1) hulki juhtides, 2) parajal juhtumisel linnavahi, üksiku kasaka (juhtumine Moskvast jne.) kallale tormates ja neilt sõjariistu ära võttes, 3) arreteeritud ehk haavatuid päästes, kui politsei pole arvuliselt tugev, 4) ronides majakatustele ja ülemistele kordadele ja sealt sõjaväele kive, keeva vett jne. kaela puistates.“ (Leninski sbornik kõide lhk. 456).

Nii näeme, et kogu esimese revolutsiooni ajajärgul sõjariistus ülestõus ja sõjaväelise jõu organiseerimine oli enamlastel üheks esimese järgu tähtsusega küsimuseks. Sms Bubnov märgib ära, et „sõjariistus ülestõusu ette valmistades juhtis partei oma tähelepanu järgmisele küsimustele: 1) sõjariistus jõu organiseerimisele (võitlusdrushinad, „partei miilitsa süsteem“, „juhtivate kaadrite väljaõpetamine tööliühkade juhtimiseks demonstratsioonidel“ jne.), 2) sõjariistus jõu tehnilise küljele (sõjariistadega varustamine, pommide valmistamine, sõjariistade transporteerimine ja muud), 3) sõjariistus jõu taktikale (sõjariistus ülestõus, partisaantegevus, uulitsavõitlus, pealetungi ja ootamata kallale tungi kogemuste väljatöötamine jne.). (Bubnovi eessõna raamatule „VKP(b) i voennoje delo“).

Revolutsiooni mõõna ajajärgul ei seisa meie partei ees sõjaväelise jõu organiseerimine kui päevaküsimus, kuid ta pole kunagi kõrvale jäänud partei igapäevases töös ja võitluses. Kui vähemlased peale 1905. a. revolutsiooni mahasurumist otsekohe partei likvideerimise seisukohale asusid, kapituleerudes kodanluse ees, et „poleks vaja olnud sõjariistu kätte võtta“ jne, siis asuvad enamlased Lenini juhatusel kõige energilisemalt 1905. a. võitlus kogemuste arvestamisele ja hindamisele, pidades armuta võitlust kahel väerinnal: likvideatorite vastu, kes parteid püüdsid likvideerida legaalsust üle hinnates ja mu otsovistide vastu, kes ainult partei pörandaluse jõuga arvasid võimaliku olevat sõjariistus ülestõusu päevakorda seada.

Uus tõusu ajajärk tööliühkumises, alates 1910. a., nõuab kõigilt tööliühkumise organisatsioonidelt valmistamist liikumise juhtimiseks. Päevakorda kerkib poliitiliste

streikide, isegi vastuhakkamiste juhtimine sõjaväes ja mereväes. Partei otsused sellel ajajärgul märgivad ära peajasjalikult streikide ja demonstratsioonide ettevalmistuse ja juhtimise vajadust, kuna keskkomitee nõupidamine ühes partei tegelastega suvel 1913. a. päevakorda seab ülevenemaalise poliitilise streigi. Kuid lahtipuhkenud ilmasõda katkestas streigi ettevalmistuse.

Imperialistilise sõja lahtipuhkemisel olid enamlased ainukesed, kes Leniniga eesotsas selle sõja suhtes õigele marksistlikule seisukohale asusid. Selle ajajärgu peasisu sõjaväelises töös seisab selles, et muuta imperialistiline sõda kodusõjaks oma kodanluse vastu. Võideldes kodanluse patifismi vastu, kriipsutab Lenin igalpool alla, et töötavad hulgad peavad õppima sõjariistu tarvitama. Mitte rahu maksu mis maksab, vaid sõda oma kodanluse vastu. „Rõhutud klass, kes ei püüa selle poole, et õppida tarvitama sõjariistu, et muretseda sõjariistu, on ainult seda väärt, et temaga ümber käidakse kui orjaga“ (Lenin XIX kõide, lhk 315). Naistööliste annab Lenin järgmise juhatus kasvava noorsoo õpetamiseks: „Sa kasvate varsti suureks. Sulle antakse püss. Võta ta vastu ja õpi hästi sõjaasjandust. See kunst on proletariaadi vara — mitte selleks, et sinu vendade, teiste maade tööliste, peale lasta nii, nagu seda tehakse praeguses sõjas ja nagu seda soovivad teha sotsialismi äraandjad, — vaid selleks, et võidelda omamaa kodanluse vastu, et lõppu teha eksploateerimisele, viletsusele ja sõdadele, mitte magusate sõnadega, vaid kodanluse äravõitmise teel temalt sõjariistu ära võttes.“ (Lenin, sealsamas, lhk. 317).

Imperialistilise sõja ajajärgul arenes revolutsiooniliste sõjariistus salkade väljakasvamine sõjaväest ja veebruarirevolutsiooni oli juba praktiline samm imperialistilise sõja ümberkasvamise alal kodusõjaks. Peale veebruarirevolutsiooni algab uus ajajärk proletariaadi sõjariistus jõu organiseerimises, mille organisatsiooniliseks vormiks sai Punakaart. Punakaart on proletarise sõjaväe rakukese kõrgem aste enne oktoobrit, ta pani aluse Punasele sõjaväele, kui proletariaat võimu valdas.

Nii näeme proletarise sõjaväe tekkimist ühes revolutsiooni arenemisega: esialgul vaevalt märgatav idu demonstratsioonides, üksikutel väljaastumistel; siis juba kindlalt organiseeritud sõjaväeline grupp 3, 5, 10 jne inimest, kes tegutsevad mitmesugustel aladel. Peale veebruarirevolutsiooni — Punakaart, mis on juba sõjaväe-

line organisatsioon selle sõna tõsisel mõtetel. Siis töölis-talurahva Punavägi. Niisugune on proletaarsete revolutsiooni sõjariistus jõu tekkimise ja arenemise käik.

Punavägi on uut tüüpi sõjavägi „kes esimest korda ajaloo teab, mille eest ta võitleb“ (Lenin). *Meie Punaväe esimene ja põhiisearaldus seisab selles, ei ta on vabastatud tööliste ja talurahva sõjavägi; ta on Oktoobrirevolutsiooni sõjavägi, proletariaadi diktatuuri sõjavägi.*“ (Stalin). See tähendab, et Punavägi on töötavate hulkade klassiline sõjavägi. Tema klassiliseks aluseks on proletariaadi ja talurahva liit. Ta seisab koos oma enamuses talurahvast, nimelt kesktalurahvast (praegu ühenduses kollektiviseerimisega on see tuntavalt muutunud), kuid niisama, nagu proletariaadi diktatuuris juhtiv osa (hegemoonia) kuulub proletariaadile, on see ka Punaväes. Töölis-talurahva Punavägi, kuid proletariaadi juhtimisel — niisugune on Punaväe klassiline sisu. „Meie sõjavägi nimetatakse töölis-talurahva sõjaväeks ja juba nimi ise ütleb ära tema klassilise iseloomu. Needsamad vahekorrad, mis selle kahe klassi vahel maksavad, on üldises nõukogude ehituses, on meil samal ajal maksavad ka sõjaasjanduses, nimelt: töölisklass viib enda järel talurahvast, juhib teda.“ (Frunse, II köide lhk. 175).

„Teine Punaväe iseäraldus seisab selles, et tema, meie sõjavägi, on rahvusvahelise vendluse sõjavägi, rõhutud rahvaste vabastamise sõjavägi, meie riigi rahvaste vabaduse ja iseseisvuse kaitsemise sõjavägi.“ (Stalin). Nagu nõukogude vabariik põhjeneb rahvaste vendluse ja üheõigusluse alasel, niisama on Punavägi kõigi Nõukogude Liidu rahvaste vendluse sõjavägi.

„Lõpuks kolmas Punaväe iseäraldus: Ta seisab internatsionaalses tundes, millest läbi imbutatud kogu meie Punavägi.“ (Stalin). Punaväele, kes võitleb kapitalistliku korra vastu sotsialismi eest, on hoopis võõras igasugune vihavaen teiste rahvaste vastu, teiste riikide töötavate hulkade vastu. Vastupidi, Punavägi kasvas ja kõvenes võideldes käsi-käes rahvusvahelise proletariaadiga oma kurnajate vastu. Kõige suurema põnevusega jälgib Punavägi töötavate hulkade võitlust kapitalistlike maadega. Ta tunneb, et see on lahutamata osa tema võitlusest. Samuti näeb rahvusvaheline proletariaat Punaväes oma klassilist sõjariistust jõudu.

See Punaväe internatsionaalne iseloom, proletariaadi klassivõitluse eesmärgi ühtsus kogu maailmas, paneb suured kohus-

tused niihästi Punaväele, kui ka rahvusvahelise proletariaadi peale: imperialistlike interventsiooni puhul NSV Liidu vastu on kapitalistlike maade proletariaat kohustatud kogu enda jõudu koondama Punaväe võitluse toetamiseks. Samuti on proletariaadil ühel ehk teisel maal tema ülestõusu puhul on kurnajate vastu õigus loota Punaväelt vennalikku abi ja toetust. Punavägi on üleilmse proletaarsete revolutsiooni sõjariist.

Need kolm Punaväe iseäraldust ongi see, mis teeb ta äravõitmatuks, kaljukindlaks proletaarsete revolutsiooni sõjariistaks.

Oma sisemise ehituse alal on Punavägi läbi käinud kolm põhiajajärku.

Esimene ajajärk — 1918—1920. a. on Punaväe vormeerimise ja väljakujunemise ajajärk lahingutules. Võitlus esialgu Saksa imperialismi vastu, siis kodusõda kapitalistide ja mõisnikkude vastu, kes kogu kapitalistliku ilma toetusel ja kaasabil püüdsid oma endisi õigusi tagasi saada — kõik see nõudis tungivalt sarnase proletariaadi sõjariistust jõu organiseerimist, mis oleks üleriiklikelt keskendatud proletariaadi diktatuuri sõjariistaks.

Punavägi kasvas ja kõvenes võitluse-tules. Tema organiseerimise aluseks sai vali klassiline põhimõte. Kategooriliselt kõrvale heites „rahva miilitsa“ ja „üldise rahvaväe“ loosungi Punaväe loomise juures, kui reaktsioonilise loosungi, mis proletaarsete revolutsiooni ajajärgul ainult reaktsiooniliste jõudude kasuks läheb, asus võitnud proletariaat kommunistlike partei juhatusel Punaväe organiseerimisele töölilistest ja töötavast talurahvast. Olles esialgul koos vabatahtlikkudest, tuli juba suvel 1918. a. ühenduses klassisõja teravnemisega üle minna Punaväe sunduslikule komplekteerimisele töötavatest kihtidest. Punavägi muutus hulgaliseks sõjaväeks, väeteenistusesse kutsuti üksteise järele 15 kutsesaastat sedamööda, kuidas seda nõudis revolutsiooni kaitse väerinnal.

Punavägi kasvas lahingutules oma klassivaenlastega võideldes. Kuid üheaegu elas ta oma organiseerimise ja väljakujunemise ajajärgul üle seesmist võitlust. Kommunistlik partei Leniniga eesotsas seadis Punaväe organiseerimise keskpunkti nõudmise, et see sõjavägi peab olema valjult tsentraliseeritud ja distsiplineeritud sõjavägi. Selle eesmärgi kättesaamine nõudis parteilt suurt jõupingutust ja kutsus esile kõhkleemised ja kallakud. Pahempoolsete sots. revolutsionäärade ettepaneku keskendatud Punaväe asemel arendada ainult partisaanliikumist, lükkab partei

VIII kongress otsustavalt tagasi, ära märkides, et „partisaansalkade ideed organiseeritud ja keskendatud sõjaväele vastu seada on väikekodanlike intelliigentsi poliitilise võtte ehk nürimõttelikkuse karrikatuur...“, et „propageerida partisaansalku kui sõjaväelist programmi on seesama, kui soovitada suurtööstuse asemel käsitööstust.“ Partei asus otsustavalt keskendatud sõjaväe loomisele, kasutades ära siinjuures kogu proletarise riigi aparadi, kõik sõjateaduse saavutused ja kogemused, kutsudes teenistusse endiseid sõja spetsialiste.

Teiseks, ühenduses võitlusega keskendatud ja distsiplineeritud sõjaväe eest, kerkis päevakorda poliitiliste komissaride ja poliitaparaadi ning komanderide valitavuse küsimus. Ka neis küsimustes said partei VIII kongressi otsused põhivaneteks. Komanderide valitavuse kohta märkis kongress ära, et see on põhimõttelise tähtsusega nõudmine kodanlike sõjavägede kohta, kus komanderide koosseis kodanlike klassi liikmetest ja käsikutest koos seisab, kuna Punaväes, mis on töötavate hulkade klassiline sõjavägi, kaotab komanderide valitavus igasuguse tähtsuse ja saab otse kahjulikuks. Poliitilise komissaride ja poliitaparaadi kohta ütles seesama kongress, et „komissarid sõjaväes pole mitte ainult otsekohesed nõukogude valitsuse esitajad, vaid kõige esiteks on nad meie partei distsipliini, kindluse ja mehisuse kandjad võitluses ülesseatud eesmärgi eest...“. Juba siin on täpselt ära määratud poliitaparaadi ülesanne Punaväes, s.o.: kindlustada partei poolt ülesseatud eesmärgi kättesaamist võitluses.

Peale kodusõja esimese laine alanemise (1920. a. algul rahu Eestiga jne) kerkib Punaväe ette küsimuste läbitöötamine, mis seotud rahulise ehitustöö juurde ülemineku. Rahkreetselt seisab päevakorras üleminek miilitsa süsteemi juurde. Juba partei VIII kongress märkis ära omas resolutsioonis, et „teoreetiliselt tuleb lugeda ümberlukkamata tõsiasi, et kõige parema sõjaväe saaksime tööliste ja töötava talurahvahulkade üldise sõjaväelise õppuse teel tingimustes, kus see õppus seisaks igapäevase töö lähedal. Üldine tööstuse tervenemine, kollektiivsuse ja töövõljakuse tõus põllumajanduses, looks kõige soodsama aluspinna sõjaväele, mille roodud, pataljonid, polgud, brigaadid ja diviisid ühte langeks töökodade, vabrikute, külade, valdade, kreiside ja kubermangudega... Sarnase sõjaväe juurde meie läheme ja varem või hiljem sinna ka jõuame.“ Selle organisatsioonilise põhimõtte läbiviimisele asus

Punavägi kolme peale kodusõja esimese laine alanemist. Sellesse ajajärku kuulub tööarmee organiseerimine, mis oli püüe töölis-talurahva sõjaväge lühikeseajalise vaikuse ajal kasutada majanduslikel ülesehituse väerinnal.

Kuid sõda Poolaga, Vrangeliga ja raskused majanduslikel väerinnal ei lubanud seekord kuigi kaugele areneda territoriaalset ehitust Punaväes.

Teine ajajärk, — 1921—1923. a., on Punaväes ülemineku ajajärgus rahulise ehitustöö juurde peale kodusõja väeliinide likvideerimist. Siia kuulub esmalt Punaväe demobiliseerimine, tema arvuline vähenemine. Kui esimesel ajajärgul, 1918—1920. a., Punaväes oli üldse 15 kutseastat (1885—1900. a. sündinud), siis jäi teisel ajajärgul Punaväkke veel kõigest 4 kutseastat (1898—1901. a. sündinud), kuna 1923. a. lõpuks see koosseis kuni 2 kutseastani ehk 600 tuhande meheni kokku tõmmati, kui Punaväe normaalne koosseis rahu ajal.

Siit algab aga ühtlasi Punaväe omandusliku külje kasv. Majandusline aluspind oli sellel ajajärgul veel puudulik, kuid tuntavaid edusamme näeme Punaväe sotsiaalses koosseisus, eeskätt tema juhtivas osas. 1920. a. võrreldes suurenes juba 1921. a. komanderide kommunistide arv 10,5% kuni 20%-ni, samuli kasvas punaste komanderide arv: 1920. a. oli neid 6% üldisest komanderide koosseisust, 1921. a. 9,8%.

Kolmas ajajärk algab 1924. a. Punaväe põhjaliku ümberkorraldusega, mida juhatab sms Frunse. Rääkimata Punaväe juhtivate lülide — staapide ümberkorraldamisest ja koosseisude vähendamisest, asus Punavägi 1924. a. otsustavalt territoriaalse süsteemi läbiviimisele, mis oli partei poolt ettenähtud juba VIII kongressi otsustega. Kolmveerand kõigist küli diviisidest, s.o. üle poole kogu Punaväest, läksid üle territoriaalsele alusele. Samal ajal teostas partei ja Nõukogude valitsus terve rea abinõusid, mis Punaväe võitlusvõimet kõvendasid, milleks kindla aluspinna lõi maa industrialiseerimine.

Teine tähtsam küsimus, mis 1924. a. ümberkorralduses põhjaliku lahenduse leidis, on rahvusliste väeosade asutamine. Rahvusküsimuse põhjalik lahendamine Punaväes sai võimalikuks peale selle, kui partei XII kongressil rahvusküsimus meie nõukogulises ehitustöös üldse põhjaliku lahenduse leidis rahvusliste vabariikide asutamise ja Nõukogude Liidu põhiseaduse maksmapanemisega.

Kolmandaks küsimuseks, mis 1923. a.

Punaväe ümberkorralduses tähtsal kohal seisis, on üksikjuhtimine ja Punaväe isikiline koosseis. Üksikjuhtimise järjekindel läbiviimine võimaldas täies ulatuses üles seada distsipliini kõvendamise küsimust. Just distsipliini ja organiseeritud oleku küsimustele andis sms Frunse kogu Punaväe ümberkorralduse töödeseäralise tähelepanu, seades siin Punaväele eeskujuks Lenini partei distsipliini ja organiseeritud olekut.

Territoriaalse süsteemi teostamisega saab iseäralise tähelepanu osaliseks rahva üldine sõjaväeline õppus, sõjaasjanduse tundmaõppimine kõige laiemates töötavates hulkades klubide, koolide ja kõigi muude ühiskondlike asutuste kaudu. Hulgaline töötavate hulkade sõjaväeline õppus on meie parteil alati seisnud tähtsal kohal, kuid siin omab see küsimus suurema ulatuse ja organiseeruvuse: asutatakse eriline ühiskondlik organisatsioon — Osoaviahim (esialgu mitmesuguste nimetuste all).

Punaväe edasiarenemine ja õppus toimub käsi-käes meie sotsialistlike ehitustöö edusammudega. Maa industrialiseerimine toob suured muudatused Punaväe tehnilises varustuses. Otsustavalt mõjub maa industrialiseerimine ja põllumajanduse kollektiviseerimine Punaväe sotsiaalse koosseisu peale, mis väljendub kõige esiteks partei ja noorteühingu organisatsioonide arvulises ja omaduslikes kasvus Punaväes. Punaväe parteisekretäride kolmanda nõupidamise materjalide järel (1931. a.) on Punavägi viimase kolme aasta jooksul oma parteilist ja noorteühingu koosseisut suurendanud, ainult punaväelaste seas enam kui kahe võrra — 17,8% kuni 41% kogu punaväelaste koosseisust, kuna tehnilises väeosades see koguni 70—80% ni touseb.

Sm. Voroschilov toob oma aruandes partei XVI kongressil (1930. a.) Punaväe sotsiaalse ja parteilise koosseisu kohta järgmised andmed: komanderide koosseisust on kodusõjast osavõtnuid: kütdiviiside ja polgukomanderisid — 96,6%, ratsadiviiside ja polkude komanderisid — 97,5%, roodukomanderisid — 70%. Endiseid ohvitseri on kogu komanderide koosseisust 10,6%, kellest suur enamus partei liikmed. Üldine parteilaste erikaal komanderide seas on 51%.

Samade andmete järel oli Punaväes 1923. a. 82 tuhat parteiliiget, 1930. a. — 129 tuhat partei liiget ja 150 tuhat noorteühingu liiget. Kui siia juurde lisada veel kõrge tööliste erikaal Punaväe partei organisat-

sioonis (58,3% 1930. a.), siis selgub meile selle juhtiva jõu erikaal veel enam.

See on üldjoontes Punaväe tekkimise ja arenemise käik, tema klassiline nagu tänapäeval.

Niisama nagu proletariaadi sõjalise jõu tekkimise ajajärgul võtluses tsarismiga partei selle jõu organisator, tema juhtiv jõud oli, nii on ka Punaväes Kommunistiline partei kõigil Punaväe arenemise astmetel olnud selleks juhtivaks jõuks, ilma milleta ei saa olla Punaväge kui niisugust. Kommunistlike partei juhatusel, eesotsas Leniniga, võitles Punavägi määratumatel väerindadel mitukorda tugevama vastasega — kogu kapitalistlike ilma vastu ja rahvusvahelise proletariaadi toetusel tuli sellest sõjast välja võitjana. Sm. Stalini juhtimisel on Punavägi kätte saanud hiilgavaid võite oma võitlusevõime kõvendamisel.

Punaväe juht on kommunistlik partei. Poliitilised organid Punaväes on uus sõjariist, mis pole võimalik üheski teises sõjaväes, kus sõjavägi kurnamiskorra alalhoidmise sõjariistaks valitsevate klasside käes.

Sõjavägi saab oma jõudu praktilisel proovida ainult sõjalahingutes, kuid pole mingisugust kahtlust, et kui hoolimata Nõukogude valitsuse rahupoliitikast ja kõigist abinõudest rahu alal hoida rahvusvaheline imperialism siiski julgeb sõjariista tõsta töörahva isamaa vastu, siis Punane Sõjavägi igakülgse ette valmistatud on kõige otsustavamaks vastulöögiiks. Siin on elavaks tunnistajaks hiljutised sündmused Ida-Hiina rautel, kus Punavägi oma poliitilise ja sõjaväelise küpsuseeksami kogu maailma ees veel kord hiilgavalt ära andis, millest vastavad järeldused tegid mitte ainult Nõukogude Liidu ja kogu maailma töörahvas, vaid samuti ka kõigi kapitalistlikud riigid. Kuid see ei tähenda kaugeltki mitte seda, nagu võiks nüüd, viieteiskümnenda Oktoobrirevolutsiooni aastapäeval nõrgendada tähelepanu Punaväele.

„Imperialistlikud valitsused on valmis tõukama rahvaid kõikidest kuritegelistest röövsõdadest uude kõige kuritegelisemasse sõtta“, ja nimelt sellepärast, et revolutsioonilise kriisi küpsemistähtjad on kiireiseloornud, tuleb ilma minutit kaotamata *kõvendada ja kiirendada* enamlast massilist tööd tööliklassi enamuse võitmiseks ja ta revolutsioonilise aktiivsuse tõstmiseks.“ (Kominterni Täidesaatekomitee XII pleenum).

Lähenev kokkupõrge töö ja kapitali vahel, interventsiooni määratukiire kasv nõuab tungiva kogu maailma töötavatel

hulkadelt veel tulisemat hoolt ja tähelpanu ning enamlist võitlust oma proletaarse sõjaväelise jõu organiseerimisele. Eestkätt peab just meie Punavägi tema kogu Nõukogude Liidu töötavate hulkade veel suurema tähelpanu ja piinliku hoole osaliseks.

Punavägi, tema poliitiline, sõjaväeline ja tehniline erikaal peavad kasvama vahetpidamata vastavalt praeguseaja sõja nõuetele. „Meie peame selle töö korraldama

ni, et tulevases sõjas võita „vähema verevalamisega“ ja seda sõda läbi viia selle riigi territooriumil, kes esimesena mõõka tõstab meie vastu.“ (Voroschilov).

„Mitte ühtegi jaiatäit meie võõrast maad ei taha, kuid ka oma maa mitte ühtegi versokki meie kellegile ära ei anna.“ (Stalin).

Selleks on valvel Töölis-Talurahva Punane Sõjavägi kui proletaarse revolutsiooni sõjariist.

Toimetuselt. Tehnilistel põhjustel oli toimetus sunnitud osa käesolevasse numbrisse määratud artiklitest järgmise numbri jaoks jätma.

S I S U K O R D

	Lhk.
Viisteist aastat Oktoobrirevolutsiooni	1
Valge Eesti ja Oktoobri XV aastapäev. <i>H. Pöögelmann</i>	9
Mõnedest EKP küsimustest pärast Oktoobrirevolutsiooni. <i>L. Looring</i>	20
Uute sõdade ja revolutsioonide lävel. <i>R. Meering</i>	39
Nõukogude Liidu rahvamajandus Oktoobri XV aastapäevaks. <i>J. Laube, V. Müürsepp</i>	42
Punavägi — proletaarse revolutsiooni sõjariist. <i>H. Saks</i>	55

Hind 60 kop.

„Klassivõitluse“ toimetuse ja talituse
adress:

Ленинград 31, ул. 3-го июля 48

„Klassivõitluse“ tellimise hind 1933. a.:

1 aasta . . .	10 rbl. — kop.
$\frac{1}{2}$ „ . . .	5 „ — „
$\frac{1}{4}$ „ . . .	2 „ 50 „

Ответственный редактор: Г. Пегельман. — Технический редактор: Каротамм.
Издание № 141. Сдано в производство 1. XI. 1932. Подписано к печати 4. XI. 1932.
Формат 74×105. 4 $\frac{1}{4}$ печ. лист. Кегль 10. 1 печ. лист 84.320 зн. Всего 358.280 знаков

Журнал „**КЛАССОВАЯ БОРЬБА**“ № 148-149 на эстонском языке.
Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна).

Ленгорлит № 60594. — Тир. 1500. — Типография „Кюльвая“, ул. Дзержинского № 49.
Зак. 3525. Изд. „Кюльвая“.